TVMVLVS PESTIS.

Authore

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT;

Toparcha in Royenborch;

Pellines, &c.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Coloniæ Agrippinæ,

Apud JODOCVM KALCOVEN,

CIↃ IↃↃ XLIV.

Digitized by Google

Digitized by Google

PESTIS.

Lector, titulus quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nuntiat flagrum.
Sta: & inquire, quid hoc? Mirare.
Quid ſibi vult

TUMULI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abii, non obii: quandiu maleſuada invidia Momi, & hominum ignara cupido, me fovebunt.

ERGO HEIC

Non funus; non cadaver, non mors, non Sceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO, DA GLORIAM.

Quod Peſtis jam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio.

ranti offert. Adeoque Evangelica veritas, ſtudio quorundam, hodie obſoleta eſt, inter Chriſtianos. In qua conſideratione, dum ſemel ferè pernoctaſſem, poſt annorum aliquot ſtudia & anxietates plurimas, reſolvebam mecum, quod Peſtem, quæ tum noſtrates invaſerat, quamque omnes fugiebant, gratis ubique adorirer. Et quanquam ex libris, undecunque remedia ſeleciſſima, in compendium contraxiſſem, ſimulque remedia, ab aliis deſcripta, ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus ſum. Derelicti namque, atque pauperes, ſæpe ſuos vomitus, ac ructus, ſuper me offerebant, animamque inter brachia, efflabant me anxio: ſed Deus, ignarum, atque inutilem hunc ſervum, præſervavit. Atque tandem, comprehendi Peſtis naturam, progreſſum, & proprietates, longe alias, quam hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipſimet doctores, & ſcribentes, primi aufugiunt, & quæ hinc inde è variis authoribus, compilarunt, æquè ignaris, extollunt, atque commendant, tanquam longe optima, quæque ex ſua inſcitia, ſic æſtimant. Adeoque omnis illorum doctrina, fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni peſtilentis, deſideratur, hactenus jejuna: ac remedia expoſcuntur, quæ immutato in prioribus officinis ſui dono, ſuperare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas ſomniatum hactenus.

Cujus generis ſit Peſtis.

OBVENIT mihi ſomnium, poſt anxiam pernoctationem, atque dum nox nocti indicat ſcientiam, exiſtimavi ſomnium continere ſcientiam. Itaque ſomnia mea, Lectoris judicio lubens ſubſtituo. Conſiderabam enim me in Cryptis extra Urbem (Grottas vocant) vidi Labyrinthos Dedalicos, fornices alicubi rimam, ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixiſſem, quibus tenebræ inveteratæ, aër ſpiſſus, longa quiete feſſus, lumen candelæ, eminus lucere, non permittit. Etenim aëris denſitudo, Gas terræ, obviabat ſic, quod paucis abinde paſſibus, vix flamma cerei micaret. Nox namq;, offuſcato ſonitu obmuteſcit ſic, quod non procul inde, clamor non audiatur: videaturque obtuſior tonus, non vocem; ſed vocis umbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta veſpertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum. Heu triſte ſpectaculum, æternæ mortis imago, ubi tenebrionum ſedes. In qua ſi incolarum unum, forte læſeris importunum: candelis privaris, & mox vita, niſi extincto lumine, te ſternas humilem, ac velut mortuum finxeris. Tenebriones enim, obſcuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi ſuſtinent: multoque minus, à ſede abigi. Injuriam vocant, allatum contra ipſos lumen: quia penes ſe, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipſorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamq; conjunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia, & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum ſeculo, & regno? quamque immites, ubi votis, & volatibus ſuorum, favent omnia? Anhelitus enim noſter, tantam ibidem olet fracedinem, ut mox nos pallore, mora tingat.

Enim-

Enimvero metallicis cuniculis eſt familiare, ut niſi frequenter ſolium pertundatur, novuſque de æthere aër aſpiret, certè, Montani, cæco Gas pereunt: ſin autem non pernoctaverint, ſaltem morbum contrahunt, in vitam uſque, deplorabilem. Solent enim proinde, ut vitæ montanorum conſulant, per machinas, novum aëra inflare, noxiumque exſufflare. At in cryptis Romanis, non quæruntur mineralia, Ideo & Arſenici Gas carent. Inveniuntur nempe ibidem frequentia ſepulcra, quæ Chriſtianorum martyrum, glorioſe mortuorum, putantur. Dubitare itaque ſomnians cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem ſibi tumulum feciſſet cum martyribus? arriſit dormienti quæſtio Etenim de terra Medicum, ut Medicinam creavit Altiſſimus. Exiſtimavi itaque Medicinæ veritatem, ac Medici ſcientiam, in naturæ fundamento ſtabili, abditioreque ſepulcro, ſe occultaſſe, ab indigno, contaminatoq; mortalium contuitu, noſtrumque refugiſſe commercia, multis ſe labyrinthis, & anxietatibus obruiſſe. Ita ut pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura ſociale eſt, maneat veritas, tenebris obtecta, & obſepta difficultatibus. Ac peſſimum hic tandem occurrit: quod hoc veritatis ſepulcrum, non à bono genio: at infauſtis nocturnis avibus, cuſtodiatur. Ideo ſpiritibus tenebrarum ſit ſubplātatum. Quiſquis autem ille eſt, qui molitur, quod iſtis cuſtodibus minus applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui ſpecie pietatis, ac quietis, hæc regna Plutonis cuſtodiunt, quaſi ſua. Ac cum ipſi in lumen Veritatis non veniant, etiam alios intrare non ſinunt, niſi ſe ſibi ſternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à poteſtatibus tenebrarum, hoſtibus primæ Veritatis, qui ſpecie pietatis, legata ſuorum ſepulcrorum ſibi vendicant: quia penes ſe, regnum Veritatis jactitant.

tant. Ideoq; ſibi delegatum imperium litterarum, ſcientiarum, & Magnatum poteſtates. Hi enim nec aves, nec mures, ſortiti medium ac hermaphroditicum genus, incedúntque ut eſt Lucæ. 20. Penetrant domos, atque poſſeſſiones viduarum, abducunt poſt ſe mulierculas oneratas peccatis &c. Certe ejuſmodi omne negotium, perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus. Equidem non cernebam medium, aperiendi ſepulcri Veritatis, niſi longo cum otio: hoc autem oſores ſpiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiſerunt probis. Quapropter ut oportune, & cum utilitate proximi, id factitarem, decrevi me vulgo ſubducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, ſubter lucem pertundere. Ac ne fruſtra laborarem, ſub luce pelves vitreas diſpoſui, ut muto ſonitu, naturæ cameram, ſubtus deprehenderem. Securi, unco, igni, & liquore acri, ſaxa diffringere, quadraginta annorum indefeſſis laboribus, & impenſis, ſtudui, ut lumen cœlitus influat, utque nocturnæ volucres, quæ ſe claves ſcientiarum, & Veritatis angiportum cuſtodire præſumunt, evaneſcant, vel ad angulum ſe recipiant, extra auliciſmum, & urbanitatum venationes: Vel ſaltem mortales, Veritatis indagatores, poſthac nõ impediant amplius. Hoc enim mixtum monſtri genus obſtrepit, ſe omnibus avibus præſtantius: quia non ex ovo, aliarum avium ritu, incipiunt: ſed fœtus, longiori ad mammas ſuctu enutriunt, ejiciuntq; è nido, quos ſibi non ſat proficuos putant. Se inquam avium proinde perſpicaciſſimas gloriantur: hoc quia etiam ſub tenebris, clariſſime cernunt. Eheu ſic ſeculo imponitur per tenebras. Veritatem autem in umbra, intra ſuas cryptas mentiuntur, & perſuadent vulgo. Qui interim ſemper diſcentes, nunquam ad charitatis ſcientiam perveniunt. Quia lumen à ſola,

ac nuda

ac nuda charitate edoctum, non tolerant. Ideoque technas tenebrarum,telaſque ſibi ſemper texunt.

Profecto fuit mihi neceſſarium, terræ viſcera lacerare,ejuſque craneum pertundere.Siquidem viſus eſt mihi Galenus,intraſſe in cryptas, tenui lampade,qui mox in veſtibulo terrefactus, ceſpitavit, ad primum ferè limen cecidit. Itaque effuſo oleo, rediit ad ſuos, multaque confusè de ſepulcris narravit,quæ non viderat,nec noverat, nec credidiſſet, etſi vidiſſet. Omnes exin, multa temere apud ſuos, ſtentantur ſe ſcire, qui nec quidem limen naturæ, niſi Galeni relatu, eminus ſalutarunt. Avicenna denique cum ſua cohorte,luſtratu Galeni,etſi cautior factus: non tamen multò profundius intravit: quin retro, circum, ac ſurſus aſpiciens, vertigine captus, offenſo ad ſilicem pede,præceps ruerit: rediens autem,ſe prædeceſſoribus longe ampliora vidiſſe, jactitat idiomate peregrino. Quod cum ſequaces intelligerent,hærerentque quemnam pro Anteſignano eligerent, pugnare pro Principis jurati gloria, ſinguli maluêre, quam ipſimet adyta intrarent. Quaſi humana mens libera, clientum inſtar prona, libertatem abjuraſſet. Itaque nulli deinceps intrare conati, primiſque ſtentoribus contenti, ſeſe in pugnam, pro gloria, & trophæo,nondum cognitæ rei, ſuis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factioſe addicti, veſtigiis priorum inſiſtentes,ilico corruerunt. Somniarunt ſe ingreſſos.Saltem lumine,& ope privati,ad tantę molis removendas tenebras.Alii quoque dein verſus cryptas properarunt; ſed lumen, ſecum non attulerant, extinctum, atque abreptum ſenſere oleum, per hoſtes primæ Veritatis, & humanæ ſanitatis, ac tenebrarum incolas. Tandem Paracelſus, magna face ingreſſus, funiculum circa primos paſſus, parieti affixit, quem ſequeretur co-

mitem, ac viarum reducem, aſpirans penetrare, quo nondum veſtigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem, ſtupet volucrum turba, Promethæum intraſſe autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutius & libere expaciatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis ſarcophago intentus, vires deficiunt, fax cadit, lumen mediocurſu extinguitur, & fumis velut ſuffocatus eſt. Ego miſellus, tandem intravi minimo lanternæ lumine, & nequid obeſſet, quodq; manum ab opere detineret, funem quidem recuſavi, & lanternam, ad zonam ſuſpendi: ſed à tergo uncus ſequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum inſiſtens veſtigiis, vidi ibidem longe alia, quam præcedens avorum cœtus deſcripſerat. At quia ſolus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaq; conatus, adverſante veſpertilionum turba, tandem priorum more, abſque fructu exivi. Imo longe deterius. Quia diutina mora, lumen mihi offuſcatum erat, & oculi, deinceps aliam porro lucem omnem ferre recuſabant, utpote qui jam tenebris nimis aſſueverant. Uſq; adeo niſi à pertinaci intento penitus abſtinuiſſem, cœleſte mihi diei lumen, nil omnino proficuiſſet. Hoc ſaltem unicum, atq; veriſſimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in denſis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & ſemitas noctis, paucorum, maleque fidorum induſtriam, imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præterquam male conſumtum lumen, offuſcatos oculos, pallentes canitie genas, confuſiones mentis, præſumtiones vanitatis, noctiſque inſtantis imaginem terrore, ac deſperatione plenam. Deprehendi inſuper omne nebulonum, & meretricum genus, deceptores, Judeos, & carnifices,

ſices, ubi ſemel propria temeritate, ſe intruſiſſent, mox audendo graduatos. In nullo enim majorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras denſiores, ac confuſiones frequentiores offendi, quam in munerum nobiliſſimo: in quo, cuique eſt liberum, occidere, ſi homicidium, ſubſidii pallio ſit involutum, & occiſus, terra tegatur. Rogavi itaque Deum, limitem in nequitiis tam ſceleratis, quæ contra divinum majeſtatis ſuæ ſimulacrum faciebant, dignaretur ſtatuere. Verum mox inde, vanitatem deſiderii mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum, ſuperioritatem tenet, & Medicina, ut aratrum exercetur, fruſtra contendunt, qui Chriſtum meum, patrem pauperum, cum Mammona, componere ſtudent. Laudabam olim civitates, quibus non erat licitum, inconſulto Medentûm collegio, in ſanitatem proximi, debacchari. At dein meam riſi ſtoliditatem quia excipiebantur, qui gratis curarent. Unde didici, quod lucrum Medentûm, iſtam ſibi caverat legem, & proprium lucrum, ubique leges charitatis vitiaret, ſpe certa, neminem inventum iri, cui iſta exceptio quadret. Vidi itaque in legum conſuetudine, ſupercreviſſe defectus, legeſque reddidiſſe ſucco effœtas. Ac fuit certe mea ſtupiditas tanto major in hoc, quod nuſquam admittantur in curando errores craſſiores, quam quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantia committunt: prout toto opere anniſus, ac paratus ſum oſtendere, Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonſtrationum. Enimvero ante pauca ſecula, Chyrurgum à Medico ſequeſtrarunt arrogantia, ignavia, & charitatis extinctio. Quare dein miniſtri, tractarunt manualia: quaſi Chriſtianum dedeceret, proximum manibus juvare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus, plures defectus

fectus ſanabant, à Medentibus deſperatos. Profecto, poſtquam ambitionis, & lucri ſtudia, exculta ſunt, refrixit charitas, miſericordia extincta, ars periit, datorque luminum, dona ſubtraxit, calamitatum noſtrarum numerus crevit, & Medentes, vulgi fabula facti ſunt. Veritas in ſepulcro ſcientiæ, ſepulta manſit, & ejus vice, ſurrexit confuſum rixarum genus, ſermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici deſcripſerunt, & ad ſe traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodum, exiguum adhuc illorum eſſe catalogum. Artis namq; Galenicę facilitate allecti, promiſerunt geometricis demonſtrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chyrurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quam veteres, large, lateque tractarunt promiſcuè de omnibus, ſub ſe rapientes omnium ſanationes, in aſpectu, ac deſpectum ſuorum pridem heroum. Quoniam initio, ac radice deſtinationis Medicæ, omnia ſolis duntaxat phyſicis, curanda competebant: Chyrurgis vero dein, ſolo permiſſu, & ex gratia. Ambo, ſub lite manſere confuſa, quam nec terminare poſſum, nec intendo, certior factus. * *Quod electum divinitus Medicum, ſua ſequentur ſigna, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini, præparabat dona ejus, ad ſolamen proximi: ideoque commiſeratio, erit dux ejus. In corde enim poſſidebit veritatem, & ſcientiam in Intellectu. Charitas erit ſoror ejus, & miſericordia Domini, illuminabit vias ſuas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit ſpes lucri, in cogitationibus ſuis. Dominus enim eſt dives, & liberalis, dabitque centuplum in menſura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus ſuas unget benedictione. Replebit os ſuum conſolationibus, & tuba verbum ejus, à qua fugient morbi. Longitudinę dierum implebit vitam, do-*

* *Signa veri Medici.*

mum ſuam divitiis, & filios ſuos, timore Domini. Veſtigia ſua adferent felicitatem, & morbi in conſpectu ejus, tanquam nix in meridie æſtatis, valle aperta. Maledictio, & punitio fugient, & ſanitas ſequetur eum à tergo. Hæc ſunt promiſſa Domini, Medentibus quos elegit: hæ ſunt benedictiones eorum, qui ambulant in ſemita miſericordiæ. Quia Dominus, amat miſericordiam facientes, & propterea illuminabit illos, per conſolatorem ſpiritum. Quis enim eſt liberalis ut Dominus, qui gratis dat multa, & pro aliquanto, dat omnia. Benedictus eſt Dominus, qui ſolum miſericordem ſalvat, & ſalvandum ſalvat gratis. Metitur miſericordem menſura benedictionum. Conſolatio autem in via ſpei, obviabit miſericordi: quia fidelem elegit Dominum. Enimvero Græci, mox dein Arabes, inſtituerunt ſanationes infirmitatum, ſine diſtinctione perſonæ Chyrurgi à Phyſico. Ac Gentiles iſti, à morte reſurgentes, Chriſtianos Medicos quandoque ſocordiæ, avaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici ſibi reſervat. Scholæ vero hac opera, Deum ſublevare volentes, diſcipulos aſſumſere inſtruendos, quoſlibet ac ſine diſcrimine, propoſueruntque illis artem, in librorum lectione aſſidua, & diſputationibns ſitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Avicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios evolverunt, depictis ad vivum Iconibus Herbarum. Quaſque inde ſi nondum proin noverint, dimittuntur ſtudioſi, ad officinas, & ſimplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies ſimplicium cognoverint, redeant ad ſuas lectiones, quas ex variis Authoribus, multo, longoque ſtudio collegerunt, ut ſimplicium, & compoſitorum poteſtates, ſimul & applicationes diſcant. Videbitis interim forte cadaverum diſſectiones, audietiſque (ut ajunt) methodum medendi Galenicam, uſum partium, differentias

tias pulſuum. Item noſtra commentaria ad nonum Almanſoris, juxta tritam practicantium normam. Interim diſcite, argute ſuper qualibet propoſitione, problematice diſputare. Sicque intra triennium, in viros doctos tranſmutabimini. Scholæ interim, velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, ſuis ſpondent tyronibus. Quod eſt Doctoris. Itaque poſtquam Ars eſt erecta in facultatem, religionem, ac profeſſionem, faſtus irrepſit, avaritia intruſit lucrum, unde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam ſecum adduxêre. Littera porro, & lucro inflantibus, tandem faſtus, ſupereminuit plerumque avaritiæ. Quapropter Medicus, famulum, qui barbam pectere, ac tondere noviſſet, in Chyrurgum promovit, ſibi turpe cenſens, qui tot libros evolviſſet, ulcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, ut pudore, ac metu ſe aſſocient, & crimen, decentiæ umbra, tegant. Ideoque & faſtus, ſenſim ignaviam comitem ſibi delegit, quorum copula, inſcitiam mox generavit. Ita nimirum Doctor, ad externos Eryſipelatis ſquallores vocatus, genus, & nomen affectus ignoravit: Quæ dum caute à Chyrurgo reſciviſſet, ſero aliquot libros evolvit, ut ſequenti mane, multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri jubet, ſerum cum aceto roſaceo, vel ſaponem, ad deliniendos ardores adponi jubet, ac in ſequentem diem poculum cholagogum deſcribit. Obridet Chyrurgus, quoties eventus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens) contentus præeminente titulo, quod plurima in ſcriptis Chyrurgicis legiſſet, & longe ampliſſima, apud plebem declamare poſſet, connivente Chyrurgo. Qui interim inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modo dentem evellant,

evellant, venam pandere norint, baſilicum, ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur liberi Chyrurgiæ Magiſtri, invitis Scholis. Doctores autem, ſero didicerunt, fabulam ejus, qui ſerpentem frigore congelatum, ſinu ſuo donaverat, & ab eodem perforatus, miſere periit. Idque hodie eo eſt protractum, ut Chyrurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & ſcriptores vernacula lingua. Tunc inquam, ac ſero reſpexerunt Scholæ, adeo ut qui prius os fractum aut diſlocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodum neſcirent, jam gaudeant urinam refundere, atque olidum ſtercus, baculo agitare, ut ſuos ariolentur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciant utique, ſe domi deſides, juxta libros, fraceſcere debere. Interea namque aucta eſt penes Medentes, Chyrurgiæ inſcitia. Faſtum equidem ubique punivit Deus, per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quod Therapeuta, famulum ſonet? Adeoque humili famulitii titulo, naturæ & ægris ſerviendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui ſervi naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Univerſi ſcientiæ, participes eſſent. Enimvero quandoque interrogavi Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto, erant laudum divinarum cantores, angelorum æmuli, non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores? Reſpondit, cantare magnis canonicis indecens fore, ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Unus enim poſſeſſione largioris eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam, rem ſibi vituperoſam:
Alter

Alter vero, ſibi reputat indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies, ambobus dicturum, niſi fiatis tanquam unus ex hiſce parvulis, vos lampigeros ſine oleo, neſcio. Quapropter vos fratres adhortor, tollite lucrum, ejuſque loco, imbibite charitatem, & ſentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile: ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Judæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregiſq; occiſor? manus cruentas habens? At longe decentius eſt, ulcera pauperum deligare, quam fuit olim victimas cedere. Nullum enim opus bonum, in charitate, poterit unquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergo & faſtus, per Sathanam introducta ſunt. At dices. Operarius eſt dignus mercede. Si operarius es, te ergo tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, providebit Deus juxta promiſſum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam, imitemini, ſi quid forte boni in ea occurrerit. Equidem helluo librorum eram: notabilia cuncta, in locos communes collegeram, ſic ut pauci, me ſuperarent diligentia: plerique autem judicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chyrurgicas in collegio Medicorum Lovanii, A profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio conſtitutus. Eheu præſumſi docere, quæ ipſus neſciebam. Holerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmam adapta-

adaptabam. Qui ſane omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quod ſola librorum lectione, docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo uſu, & acri judicio addiſcuntur. Inflabat enim me inconſiderata præſumtio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, meoſque profeſſores, etiam auditores, lectionumque mearum cenſores, haberem. Fidebam enim ſcriptis, ut pueris contingit, de Baiardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quod eventus non reſponderent doctrinæ, quodque Profeſſores, mihi non plus lucis darent practicando, quam antiquorum ſcripta. Sæpe interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Avicenna intonant. Nimirum ægris, confidentiam in Medicum, majoris eſſe ponderis, quam ſit Medicus, cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus, per riſum ſanetur. Ridicula ſaltem eſto medela, ubi Medicus, ridendo, vel confidendo, ſanaverit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam omnipotens, de terra creavit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens: A juvantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eo quod iſtud axioma, præſupponat ordinario, pharmaca incerta, & nocua plerumque præmitti ſolere. Juvantia quoque, ſi qua data fuerint, caſu, abſque cognitione data eſſe: quæ ſane, invitis Scholis, Medicinam definiunt, artem conjecturalem, morborumque cognitiones, atque ſanationes, incipi à poſteriori. ab erroribus, ab incerti tentamine, & conjectura. Imo id quod deinceps exploraretur, æque fore incertum. Axioma iſtud Medicum, merito Poëta maledixit.

ledixit. Careat ſucceſſibus opto, quiſquis ab eventu facta notanda putat. Dolui ergo me iſtam artem didiciſſe. Indignatuſque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quod invita matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia, Medicinæ me nuncupaſſem. Deflevi dudum peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mæſto corde ſæpe ſupplex oravi Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non qua mea ſponte ferebar: ſed in qua illi complacerem potiſſimum. Votumque feci, me ſecuturum, & obſecuturum pro poſſibili, quocumque me vocaret. Tum prius, ut pomo vetito paſtus, meam agnovi nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putaticia doctrina mea, reperi. Ratus imprimis crudele, ex alienis miſeriis, nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione, miſericordiæ exercendæ, elargitam, transſumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ pretio extra ſe caret, quia omni pretio eſt major. Quapropter ſtatim hæreditatem meam viduæ ſorori, inſcripſi, & dono inter vivos, transtuli: eo quod oportune illa carere vix poterat. Juvenis ego, rebus cunctis prorſus inutilis, homo non frugi, & qui ſe perperam ſtudiis applicuerat, Deo me commendavi, cum intentione proficiſcendi peregre, Medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clare inſpexi tum penitiſſima mei, vanitates prioris præſumtionis, & litteralis Doctrinæ detexi, atque repudiavi. Ad exteros itaque incertus pergo, ſub ſpe, quod Dominus curſum meum clementer dirigeret, ad finem ſui beneplaciti. Sed quo magis Medicinam deteſtarer, ac velut impoſturam, procul à me abjicerem, eo nempe major me invaſit medendi occaſio. Idiota namque ſe mihi aſſociabat,

bat, qui pyrotechniæ rudimenta, manualia ſaltem, noverat. Mox ego, ut penetrale quorundam corporum, per ignem inſpexi, comprehendi multorum ſeparationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein indies crevit ſciendi, ac operandi aviditas. Non enim multo poſt biennium, ejuſmodi mihi ſuppellectilem comparaveram, qua apud infirmos, etiam juxta Electorem Colonienſem Erneſtum Bavarum, abſens magni fierem, & me ad ſe evocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter ſtatim abdicavi omnes libros, & ſenſi me per ignem plus proficere, in conceptibus orando acquiſitis, quam libris quibuſlibet, cantum ſemper eundem cuculi, canentibus. Tuncque dilucide cognovi, me veræ Philoſophiæ aditum vitiaſſe. Undique obſtacula, difficultatumque obſcuritates apparuerunt, quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum diſpendia, diſpergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat unica, & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec ſympoſia, vel unicam mihi horam ſubtrahebant: ſed labor continuus & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humana commiſeratione, & affectu morali erogationis: quam ex pura reflexaque univerſali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim quod conſul, aut vir patritius, mea quandoque opera libenter uſurus, eam denegaverim præſentialiter exhibere, nolens deſerere plures pauperiores. ne cenſerer plures, propter unum, neglexiſſe. Attamen Deus hanc ſuperbiam, ex ſui beneplaciti chariſmate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, niſi à ditioribus, recipere. Adeo quod me, Confeſſarius coegerit cujuſvis offerentis, pecuniam admittere, ne ſecus faciendo, fores præclude-

rem, qui pudore præpediti, non auderent ſubſidia ulteriora petere. Dicebat enim, quæ recuſas munera, da indigo: quæque ſi non receperis, per ſuperbiam detrahis pauperi, quod ſuum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia majus gaudium ſentiebam, dum à primate, aut divite advocarer: indignatus mecum, ac confuſus, reſtiti dudum, & laboris inſumſi plurimum, ut ſuccreſcentem, natæ in me avaritiæ ſurculum, evellerem. Itaque in me, plus ubique arrogantiæ, & elationis, quam pij affectûs, exploravi. Finaliter. Deus præſcidit mihi media, tam in Eccleſia: quam apud Magnates, adeoque & apud Rodolphum Imperatorem, amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ vero periculum incurriſſem. In quorum commutationem, uxorem piam, atque nobilem mihi dedit, cum qua Vilvordiam me ſubduxi, per ſeptennium Pyrotechniæ me immolavi, ac pauperum calamitatibus ſubveni. Reperi, ac ſane comperi, neminem à Deo deſertum iri, qui pio affectu, firmaque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptiſſimus oculariter deprehendi, Deum, ipſam eſſe in miſeros charitatem, ideoque ex ſuamet charitatis effluenti bonitate, ſemper mei curam geſſiſſe. Auctæ ſunt namque uxoris hereditates, & ampla meæ familiæ devenere patrimonia, nam etſi litibus ſuccumberem ex hominum livore: attamen victor evaſi per aliquot reviſiones: ſic ut miſericordię Dei, palam circa indignum apparuerint. Quinimo depreſſit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, ſub pietatis involucro, perſequebantur. Et ſagittæ in ſuos percuſſores ſunt reflexæ, adeo ut modo ipſos plus pudeat, quam pœniteat, manifeſtatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum, ſanare meis remediis

non

non deſiſto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergo inexhauſtum eſſe Sapientiæ theſaurum, ac quotidie experior heſternam ignorantiam, hodie illuſtrari. Redeundo autem unde digreſſus ſum. Reperio Scholas, nondum diſcernere potuiſſe, qui defectus medicum, & quinam Chirurgum reſpiciunt. Quæ ſi licet mihi, determinare, declaro ſola Suſcepta, tangere Chirurgiam. Quæ tomo de novo ortu Medendi ſat explicui. Sunt autem Suſcepta, vulnus fodicatum, cæſum, caſu, morſu, contuſione, ambuſtione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à caſu, ictu &c. proveniens. Item laceratio, divulſio, hernia, oſſifragium, & diſlocatio. Ut etiam externe hauſta contagia ſcabiei, herpetis &c. & nil amplius. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare attinet ulcera quævis, apoſtemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia ſunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra, Paneritium, Iſchiatica. At hodie rixa mitior inter utramque profeſſionem, quia Medicorum plerique, methodum, medelam, & auxilia ignorant, non ſecus atque Chirurgi. Ideoque etſi manus conferant, & ægri ſic loculos exhauriant, tamen tandem ad metam deſperationis feſtinant. Suntque in propoſita quæſtione de Peſte, ſatis unanimes. Medicus nimirum, recuſat peſtem, eſſe de ſibi ſuppoſitis, quia Anthracem, glandes, bubones, eſcharam, ampullas, & ſtigmata præ ſe fert. Saltemque cum Chirurgo condeſcendit, quod promittat undecunque ex claſſicis & anteſignanis authoribus, ſe corraſurum optima quæque Alexiteria, ſi non curativa externorum: ſaltem præſervativa contra atrox venenum. Imo ſi Theriaca Galeni non ſufficiat, quæ duntaxat juxta Andromachum 66. ſimplicia (id eſt finalem partem nominis Antichriſti) continet, ſpondet her-

 bariis,

bariis, ſe ſuperadditurum plurima, quæ Peſti profligandæ ſunt ſatis: utque ſi non vi ſufficiente pollent, ſaltem in multitudine, per numerum, cum Peſte certare queant. Si autem Doctor à civitate conductus ſtipendio fuerit, ne aliis infirmis ſuis metum (ſic metum ſuum, alieno pavore coperit) cauſando obſit, aut deſit, ſpondet ingenue, ſe calamo oſtenſurum, rem ægrotantium ſibi eſſe cordi. Adeo ut & librum concinnet, ex præclariſſimis undique authoribus, quem communitati nuncupare promittit, ſub ſpe ſcilicet, inſumti laboris vani, præmium, rependendi ſcriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cavenda, everrendaque media, præter remedia, ac præſervativa, ita ſe pollicetur diſtincturum, ex omnibus authoribus, quod ipſamet Peſtis eo viſo, de neceſſitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait. Quod Peſtis, quatenus febri ſociatur, ſuis non ſtet regenda arbitriis. Atqui utut res quandoque feliciter ceſſerit ſibi: ſex ſaltem ſeptimanis abinde, ſe forcipe, ſcalpro, novacula, vel phlebotomo, nemini fore utilem. Quid aget ergo Peſte correptus, utroque deſertore deſtitutus? quidve aget Magiſtratus, per ſuos ſtipendiatos deluſus? utpote qui nil præter lucrum, unicum totius vitæ ſcopum, reſpiciunt? Medicus ergo remittet ægrum ad impavidas moniales, quibus ut Medico, & tortori, & militi, occidere ludo eſt. Chirurgus vero, ſpondet ſibi notum imperterritum ſocium, poſtquam inſigniter potaverit: qui quamvis nec venam pandere norit (hoc enim, apex exiſtimatur inter eos) nec dignus ſit ipſius famulitio: attamen ſæpe è ſilva, vel montibus, ſimplicia attulit, atque ideo gnarus eſt cujuſdam ſimplicis, quod an herba, frutex, vel arbor ſit, vel animal, hactenus dicere detrectavit. Indubie tamen aſſerit valere contra Peſtem, ſuadetque lubens, illi com-

committendum contaminatorum negotium. Geſtiensconſentit Dominus Doctor, laudatque tonſoris ſubtile inventum, & curam pro repub. Adeoque convocato ſocio iſto, datur illi eſcharoticum lixiviale, baſilicon, & diachylon gummatum, ſimulque magiſtralis confectio præſervativa, à Medente deſcripta. Quibus jam inſtructus, evadit Civitatis ſtipendiarius, ipſique committitur calamitoſæ plebis vita, ac reipub. antenna: hac tamen ſub conditione, ut ſi ſinat ſe ab Alexianis, & ſororculis gubernari, tanquam ſuperintendentibus, longa poſſeſſione in ægros debacchantibus, annuam mercedem ſit recepturus. Miſeri ſane ægri, miſerior Magiſtratus, longeque miſerrimus Doctor, quibus oves ſuas commiſit Magiſtratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioſo, vere lupus eſt. Quandoque autem ſtrictus Judex, ab illis, vitas, animas, pupilloſque deſertos exiget. Quid enim Rex facturus, ſi timoratus Dux, multum æris à ſe, & populo emunxerit, magnamque ruſticorum cohortem ſuo albo inſcripſerit, ſe vero cum ſignifero, in arcem munitiſſimam receperit, ſcripſerit vero ad Tympaniſtam, & aliquot annonæ venditrices, ut alacriter cum tyronibus hoſtem adoriantur? Rex enim nonne à ducibus ſuis exiget perperam cæſum militem? deſtructumque ab hoſte oppidum? Reſpicite ergo Patritij, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Judicio, nihil eſt certius. Ex commiſeratione enim veſtri, & ægrorum, hæc ſcripſi, à vobis auſpicor, ſit mihi Deus propitius. Saltem hactenus Magiſtratus neſcivit, cujus generis eſſet Peſtis.

Infans Peſtis.

ARtaxerxes, per epiſtolam mandabat Peto, ad ſe veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui ſuos cives, & milites, interimebat, eo quod acceptis muneribus, in hoc devinctus eſſet. Reſpondit illi Petus more hodierno Medentum. Naturalia auxilia, popularem graſſationem non ſolvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura, judicans ſanat. Sed Hippocrates, curat malum, ex populari graſſatione. Quia divina natura, hic prædictus eſt, & ex parvis, ad magna, Medicinam evexit. Eſt igitur divinus Hippocrates, nonus quidem à Chryſamide rege, decimus autem & octavus ab Æſculapio: vigeſimus vero à Jove. Ex matre vero Praxithea, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque ſemine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus eſt à proavis, quantum credibile eſt hos noviſſe. Univerſam vero Artem, ipſe ſeipſum docuit, divina natura uſus. Et in tantum animi induſtria, progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtantia ipſos ſuperavit. Tollit autem nedum beſtiarum genus: ſed ferorum atque agreſtium morborum per magnam terræ, ac Maris partem, Æſculapij auxilia (Quemadmodum Triptolemus, Cereris ſemina) diſpergens. Proinde juſtiſſimè in multis terræ locis, divinos honores conſecutus, & iiſdem donariis cum Hercule & Æſculapio, ab Athenienſibus, factus dignus. Hunc acceſſe, & quantum auri voluerit, dari jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic eſt ſanitatis Pater, ſervator, & dolorum curator. In ſumma. Hic divinæ ſcientiæ Princeps eſt. Artaxerxes itaque ſcribit Hyſtanidi, Helleſponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æſculapio originem ducentis gloria, ad me pervenit: Ipſique, da

quantum auri voluerit,& reliqua abunde: nihil divitiis parcens. Nam optimatibus Perſarum, fiet æqualis. Viros enim, qui conſilio præſtent, invenire, non eſt facile. Hyſtanes porro ad Hippocratem ſic ſcribit. Magnus Rex Artaxerxes, te opus habet. Jubens aurum, argentum, & quæcunque voles, dari. fore te optimatibus Perſarum, æqualem. Tu itaque cito adſis.

Hippocrates Medicus, Hyſtani Helleſponti præfecto, Gaudium.

REMITTE Regi quæ dico. Quod victu, veſtitu, domo, & omni ad vitam ſufficienti, opulentia, fruimur. Perſarum autem divitiis uti, fas mihi non eſſe: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hoſtes. Vale.

Hippocrates Demetrio, ſanitatem.

PERSARVM Rex me accerſivit. Ignarus, quod apud me, major eſt ſapientiæ ratio, quam auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hyſtanis præfectus. Gaudium. Quam miſiſti epiſtolam, ad Coum Hippocratem, ab Æſculapio oriundum, demiſi: ſed ab ipſo reſponſum tuli, quod ad te tranſmitto, cum ejus latore Gymnaſbe. Dieutyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nuntiis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me, & Perſas, petulantem. Sin minus, cognoſcetis vos peccati pœnam daturos. Urbem enim veſtram, devaſtatam, & in Inſulam diſtractam, in pelagus convertam: ut in poſterum, nemo ſciat, an in hoc loco inſula fuerit, aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

VIsum eſt populo reſpondere nuntiis Artaxerxis. Coï, nihil Merope, neque Hercule, neque Æſculapio indignum facient. Omnes cives, non dabunt Hippocratem: etiamſi peſſima morte ſint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiverint, populus non dedit, cum eos ipſos ſe impotentes, velut alios homines. mortales eſſe videret. Nunc idem reſpondet. A Cois diſcedite, & renuntiate, quod Dij ipſi, noſtri negligentes, non erunt. Quoniam Hippocratem, in manus veſtras non dant.

Hæc ſic ad longum deſcripſi, quo conſtet veritas famæ Hippocratis, quodque popularem Peſtem, per Græciam, curaſſet. Enimvero morbus iſte, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, jam perfecte curabatur: Nunc verò, ſat ſuperque cognitus, relinquitur infimæ ſortis impoſtoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis eſt lumen ſcientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate, certitudo curandi, ſepulta eſt. Quanquam ingens volumen, ſuo nomine circumferatur: hanc tamen curandi ſecuritatem ſuppreſſit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo ſervandæ vanitatis, quod ſtemmate deaſtrorum oriundus: vel quod dierum viciſſitudine, ſua perierint monumenta, relictis ſuppoſititiis. Utut eſt. Dei permiſſu, hactenus præfata ſcientiæ amplitudo, & ſecuritas curandi Peſtem, evanuit. Legi centum fortaſſis Authores de Peſte, tranſſcriptores ſane omnes, eminus ſcribentes, metuque mortis inexpertos, ac conjecturales. Id ſaltem ſcitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum, enotuiſſe. Tum enim ſolis ſimplicibus & crudis, ſanationes inſtituebantur, præparationibus illorum, nondum excogitatis. Galenus

lenus vero, plus quinque ſæculis junior, commentaria ad Hippocratem ſcribere annifus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum vivum, nunquam roſaceam, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude eſſet Hippocratis ſæculum, tamen ſanationes ipſi parebant, quæ nec Galeno hodie, nec ſuis ullatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, ſcientiæ, ac cæleſtis luminis habebat: ita ut cum ruditate, viſa ſint ſæcula exuiſſe puritatem, ac donum Dei. Quare noſtra, perverſiſſimorum morum, & ingeniorum fuit feraciſſima. Placuit igitur Deo, veram & exquiſitam Peſtis ſanationem, & præcautionem, unà cum Hippocrate, obdormiviſſe. Saltem ab ætate Nohæ, ad piaculum Davidis, nil de populari Peſte inter Judæos legitur. David tamen, Peſtem, fami, ac bello, non prætulit, niſi præcognitam. Inter Perſas vero & Græcos, præter commemoratam tabem ætate Hippocratis, hoſtis humani generis, ac princeps mundi, Peſtes aliquot ferocire fecit, permiſſu divino, quas humanis victimis piari ſibi Sathan juſſit. Forte, quod iſtud non eſſet conceſſum, ut principi tenebrarum: quantum quod futuræ Peſtis, præcognitionem haberet, ſimulque & termini ſedationis ſuæ: unde ortum, occaſum, & poteſtatem ſedandi, ſibi violenter, fabuloſe, & deceptorie, vendicaret. Apud Romanos, rara Peſtis legitur. Et ante pauca ſæcula, Peſtis obſoleta fere memoria. Demum per ſæcula rediit, ſæviitque per ſeptuageſimum, mox dein per annum quinquageſimum graſſavit. Ita ut annus Jubili, nubilus fieret, & atrox. Jam Peſtis, trima eſt Bizantij. Turcæ; à peſtifera contagione, ſibi non ſolent præcavere. Ideoque Chriſtianos irrident, tanquam divinæ ordinationi reſiſtentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ divinæ gerendum morem,

morem, quæ cuicunque deſtinato, ex neceſſitate eveniat. Septenis quibuſque annis, Peſtis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, ut teſtatur Polonus Princeps Radzivilius. Primo anno, leviter inchoatur, cum Sol libram ingreditur, ſævitque maxime in Decembri, uſque in Martium. Quo tempore calores ſunt mitiores: ubi vero invaluerint, cum Sol, anno ſequenti, Leonem ingreditur, ſtatim ceſſat Peſtis, & quidem ita: ut ſi quis apoſtema peſtiferum intus habuerit, & ad horam prædictam, præfati ſigni cæleſtis ſupervixerit, omne periculum evadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores, Peſtem profligant; & duobus menſibus ſecure vivitur. Poſtquam vero Sol, libram fuerit ingreſſus, rurſus ſenſim Peſtis inchoatur, & durat ad Solis ingreſſum in Leonem. Tertio anno, eandem ſervat rationem, niſi quod de acerbitate, magis remittit. Poſtea, ſi contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni ſequentes, à Peſte ſunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malum, ſeptennio recurrit. Meſſis, ſub finem Martij inchoatur. Ante extremos Aprilis dies, perficitur. Nam per Majum venti Meridionales ſpirant, qui fruges ad nihilum, cremando redigerent. Hæc Princeps ille, ibidem ſic edoctus, omniaque credens, ſcripſit. Quibus ſuo ſatisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat Sacra ſcriptura, olim accidiſſe Ægypto, etſi Sol, ac cœlum, volvantur nunc eadem orbita qua olim. Parentum enim meorum memoria, de Peſte, velut de rariſſimo monſtro ſermo. Apud nos, nuper per quindecim annos viguit. Ceſſat modo. Bruxellæ tum exſtructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipſaque mænia fuere pertuſa ad foſſam Aquilonis. Quibus ædibus, dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero.

refero. Præceptum charitatis erat: Bovem aut aſinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito, nec ſecus tranſibis per viam. Nunc autem pecus proximi, non ſolum non liberatur: ſed ipſi deprimimus, Imo fratrem (Templum Dei) in maximis neceſſitatibus, & lethalibus morbis, ipſi deſerimus, aufugimus, aureſque, ad ejus ejulatus obturamus. Quiſque inſtar Sacerdotis & Levitæ tranſeuntium, ſe excuſat ab opere charitatis: tanquam ſi bene operari, ſuæ non eſſet profeſſionis: mendaxque textus: Quodcunque minimo ex hiſce feceris, mihi factum reputabo. Non mirum igitur ulceroſis hiſce dierum quiſquiliis, Deum minitari perverſiſſimi populi internecionem: & urbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud anteſignanum futuri excidij Univerſi ſignum. Erunt Peſtes. Deſperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui amplius popularem Peſtem ſanaret. Sed aliunde ſperavi, quod ſicut quæ optamus, ſperemus facile, & ſperando, etiam credamus: ita quoque fere deſperamus, quæ plurimum formidamus. Credidi itaque, & ſperavi, hanc ſecuritatem ſanandæ Peſtis detectam iri, iterumque ante extremam mundi ſcenam, occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fere Peſtes longe horribiliores, quam ante hac unquam, quibuſque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Peſtis noſtra, hodie bruta non affectat. In extrema vero dierum amurca, Peſtes, nedum homines: ſed & feras, imo piſces, & arbores delebunt. Eruntque Peſtes, non autem Peſtis ordinaria. Alioqui hoc ſignum futuri interitus, eſſet incertum. Erunt nempe Peſtes à manu Dei, ab inverſione ampullarum, ut habet Apocalypſis, contra illas autem, non eſt clypeus in natura futurus. Pollicebar ergo mihi priuſquam hæc ſcribere attentarem, Peſtem ſanabilem uſque

uſque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis ſepulcro: ſeu potius à Patre luminum, de ſurſum petendum eſſe. Dicam quæ didici in poſterorum utilitatem.

A labe noſtra immune, ut & innocuum cœlum.

AB Antiquorum ſcriptis, ne minima, animæ, ſciendi avidæ, conſolatio, aut ærumnoſis, deſertiſque apparuit ægris. Imprimis fidei eſt. Stellas eſſe, in Signa, tempora, dies & annos, nec hominem, poſſe ullatenus officia ſtellarum alienare, aut ad alios ſcopos declinare. Quod operá manuum Domini, ſint cœli; Quod Deus non creavit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, diſcordias, corruptiones, aut cauſam effectivam horum. Siquidem non ad cauſam: ſed ad ſigna futurorum: ac duntaxat in temporum, ſive meteororum mutationem, dierum & annorum ſucceſſionem deſtinantur. Officium ergo cœlorum, non eſt malum generare, cauſare venena, ſpargere, aut influere, bella ſerere, ac mortes ſuſcitare. Quia cœlum nequit excedere limites ſuæ deſtinationis, cœli enarrant gloriam Dei, In cujus honorem, & humanitatis ingratæ uſus, creatum eſt. Ideoque in ſe potius continet vitam, lumen, gaudium, pacem, ſanitatemque cum ordinato, continuatoque motu. Cœlo nulla, à tranſgreſſu Adami, legitur communicata maledictio, nec infuſa execratio, ut nec labes inſperſa. Terra quidem profert tribulos, & ſpinas. Quia ſubter Lunam, eſt cacodæmonis, mortiſque (quia peccatorum) feudum, imperium diſcordiarum, atque viciſſitudinum. Terra nobis evaſit noverca, vállis ideo miſeriarum, peccatorum labe, & ſarcina prægnans. Quia Deo placuit, non aliam fore ad quietem viam, niſi per tribulationes: Imo oportuit Chriſtum

pati;

pati, & ita intrare in gloriam, non quidem alienam: ſed propriam, eo quod formam ſervi aſſumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: reorque, qui Peſtem à cœlo oriundam ſcribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus ceſpitare. Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum Domini, annuntiat firmamentum. Cœli ergo, annuntiant dulce, ac amarũ venturum, non autem cauſant illud. Imo nec amara nobis, licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergo cœlum futura annuntiat: non autem cauſat: & ſtellæ, ſunt nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna, ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ, per nativum Blas, viciſſitudines temporum, in aëre, aquis, terra. Unde conſequenter pendent mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quam in corpore humano, potiſſimum ægrotante. Intelligo quoque aſtra, hactenus nobis eſſe in tempora, per Blas, motivum, & alterativum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores &c. Recognoſco omnino illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quoad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione, & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eo quod noſtræ vires vitales, ſuum omne Blas concitent, ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium: ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam ullam vim punitivam: ſed eandem, in Angelos divinitus diſtributam. Quoque proin percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Judicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facile, temporum importunis mutationibus, ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus

doxus apud Fernelium, ſenſit. Nullaque ratione inducar, ut credam, cœlos, dare accretionem, formam, figuram, vires, aut quidvis aliud, quod ex ente ſeminum proficiſcitur. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeo tametſi aſtra nulla eſſent: attamen vi Verbi, naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Invitiſque ſtellis, ac anni ſtationibus, imo & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tantum quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variaſque infirmitates uni radici (id eſt, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeoque effectus diverſos, injuſtis cauſis copulet: quam; quod contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc judiciarios Aſtrologos, Empiricis comparare, qui nacto unguento, pulvere aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annuntiatione, cogunt, illa eſſe fabros, deaſtros, ac patronos abſolutos, omnis fortunæ, & infortunij, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Judices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: utique nec ejuſmodi flagra ſuper nos poterunt depluere. Cum dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuntius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim Ieſuita Trigantius vera narrat, Sinarum latiſſimo, totoque imperio, Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æque potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi qui-

ſi quibuſdam terris, certo Peſtis ſæviat termino, recurratque præcognitis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſane, vel illas provincias non ſubjacere ſtellarum influentiis vel non iiſdem quibus olim, vel illas Peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (ut opinor ego) non provenire cœlitus. Cum nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſervent ſtatutos comitiorum. Quid ſi enim Peſtis in una civitate, maximam mortalium partem deleat, fruſtra profecto erit omnis Magiſtratus providentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum, vel angulum cœli ſita, nequeant præſervari intacta. Cumque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſit univerſaliſſima, utcunque inſaniant alij; non eſt tamen credendum, poſſe cœlitus Peſtes ab aſtris influere, ad deputata loca, urbes, & pagos. Nam ſi ſtellarum influxus, eſſet peſtiferus, aut erit aër, vel Gas ſuperne ad nos dimiſſum ipſa Peſtis, aut mera nuda qualitas per aërem deſcendens, quæ ad nos pervenit, abſque illo corpore, eritque vel concepta in ſtellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum: neceſſe foret ſimul omnes mundi angulos infici, niſi in aëre, & per aëra canalem vel tubum, à cœlo, ad nos uſque, directum, & immotum ſupponamus: per quem etiam, nec ſecus, aër peſtiferus, ad nos deferatur, ſtellarum fuligines, ac inquinamenta deducens. Etenim cum diſtantia ſtellarum à terra, ſit multarum millenarum diametrorum terræ: non eſt cogitabile, quod aliqua ſtellæ fuligo, ad hoc centrum pertingat ſoſpes (minuſque ad aliquam provinciam ejus) quin univerſali ſimul tabo, inficiat totum terræ mariſque ambitum, unius centri minimi ſpatium, vicemque ſubientem. Itaque ſi terra, ſit minimi puncti inſtar, huc ſpectant quæ alibi dixi, de aëris regione, qua

nec venti, nec ros unquam, aut pluvia decurrunt, nec meteora ſuas ludunt tragœdias. Multoque minus è profundo cœli, quicquam perpendiculariter defluit, aut ſi deplueret, non ſufficerent decades aliquot ætatis neſtoreæ, priuſquam nobis advenæ eſſent. Sin autem aſtra, ſaltem dimittant meram, nudamque qualitatem. Illa, vel tanto loci & dietarum intervallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeoque antequam ad nos perveniat, nil priſtini habebit ſibi ſimile: nec poſſet ejuſmodi peregre adveniens qualitas, locum certum inficere, niſi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; jam ceſſat quæſtio naturalis, fruſtraque cœlos facimus peſtiferos, veneficos, ſi Angelus ſit ipſe peſtifer. Qui alioqui longe promtius, venenum peſtilens, prope terram, aut in nobis, quam quod à puris, atque inſontibus cœlis id ſecum ferat. Qualitas denique peſtifera, cœlitus delabens, ſi non in aëre incluſa, ſimul deſcenderit, aut migrabit de ſubjecto in ſubjectum (quod Peripatetici recuſant, & Scholæ modernæ) vel per millenas ſpecies ſui, totieſque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu ſuo ad nos deveniet, adeoque fruſtraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus prope terram generari: ergo cœlum immune, atque inſons, falſo accuſatur. Oſtendi ſiquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motivum locale, & alterativum caloris atque frigoris. Nequaquam autem per venena. Utpote quæ ſunt ſublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales ſeminis alicujus. Admitto quidem lubens, telum igneum ſubinde viſum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidiſſe, quodque Peſtis ſubinde ſit inſecuta. Atqui iſtud prodigium imprimis, non ex profundo cœli ſinu delabitur: ſed è pro-

è propinquiori nube. Forte Sathan, tonitrui comes telum ejuſmodi dimittit, quo Peſtem ſcit minitatam: (unde antiquitus Dei honores ad ſe rapuit) at non proinde telum iſtud, eſt cauſa Peſtis. Alioqui ſane ad unamquamlibet Peſtem, telum æque neceſſarium vibraretur. Præſertim quod Ignis proprium ſit, conſumere Peſtem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam ſignificat Peſtem, cujus deſtructionem continet. Eſtque ideo ejuſmodi igneum telum, portentum rariſſimum, à ſpiritibus ad terrorem dimiſſum: illi, qui ad vitæ ſuæ emendationem illud retorſerit, eſtque profectò, ſcopo noſtro impertinens, ac longé magis frivolum, ſi exinde cœlum notemus peſtiferum. Sunt nempe portenta quævis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed ſeculum ſi hanc peſtilentem mercem protruderet (creditum enim ſic eſt hactenus, maleque gentiles, noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergo tot Scriptores? quæve hactenus fuere excogitata media contra ſtellarum importunos iſtos influxus? Quis enim impedivit hactenus, ne medulla, menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falſo accuſarunt cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlum, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamque ſcientiam, ſub deſperationis ſilentio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metuſque terrore. Ergo cœli accuſatio, ubique manifeſtam, ac neceſſariam involvit inſcitiam. At tandem poſtquam ſtudiorum omnem contraxêre nervum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, utendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cavendum à ſordibus quibuſlibet. Utendumque frequenter Theriaca, cui, cum nondum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quiſque pro lubitu novas cumulatim centurias addat, adeoque præſtantiſſima cenſetur antidotus, quæ mille

ſimplicium congeſtum continent acervum: utque unum de mille forte juvet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, ut ſi interim pro voto, res minus fauſte ſucceſſerit: culpa ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multiſque claſſicis Authoribus commendata, compilavit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumque odores, male mendaciorum ſuorum memores: quaſi languida ejuſmodi remedia, contra ſua illorum principia facerent: id eſt contra cœlitus per totum aërem, diffuſa venena. Etenim ſi propter ejuſmodi odores, vel barba, vel unguis, vel denique medulla, ceſſet acceſcere, aliquam poſſet ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lurido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi ulla eſſet ratio, cauſativa Peſtis, in cœlis, ea potiori jure, homini competeret in cœlos: Si ſapiens dominabitur aſtris: non autem aſtra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens, ſignificationes aſtrorum, aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantopere, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ, cauſative in nos agerent effectum ſuum, utique ſapiens mitigare poſſet, falſoque per cœli accuſationem ſe Medentes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam ulla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ norunt eſſe falſa, imò & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum utrobique ſunt obvia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falſi admittit, ut neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis, è cœlo laberetur, foret neceſſe, cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundum, & non ad productum poſterius: adeoque tota Medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis.

Peſtis. Atqui, tantum facinus, non ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, ut ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoſlibet ignaros, potatores, temulentoſque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis, hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectus tantum reſpexerint. Adeoque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire rivum, qua prope littus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſperatione, ac deceptione plena. Porro ſi cœlum, tanquam parens iratus (ut Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, noſque ſuis ideo jaculis vulneret vindex, tamque calamitoſe nos interimat: certe, vel deaſter aliquis erit, vel animal ſenſitivum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneris invidens, docet nos, invidiam rem cœleſtem eſſe, ut & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſi notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet, merum non ens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo judicaverit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in ultionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, ubi ſenſerit nos ſuas imitari actiones & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longeque acerbius ferret, quod homo, invito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum antevertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato Aſtrorum motu, annuntiative, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de Ægypto alio-

rum informationes jam ante narravi) piacula autem noſtra, ordinato die, numero, & menſura, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergo iſta cauſa, non eſt ſuo effectui condigna, ejuſque ſigno. Negant autem Theologi, effectus futuros liberi arbitrij, præſciri à ſtellis adeoque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibuſque inanimatis. Ergo nec quidem denuntiant Peſtem, bella &c. ventura, à peccatis ſibi præcognitis. Sat eſto, Peſtem denuntiari, non tanquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius ut quiſque, ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas pravitates, & malevolentias, fingere in Saturno, vel Marte: ſi peccata noſtra, ſint cauſa effectualis contagij. Adeoque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque ariolatores Medici. Nec enim alioqui eſſet neceſſe, tortorem, reo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates, potius Saturnum ac Martem, quam Lunam, millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigaverint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quam Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certe eſſet potiſſimum illud, quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos invadat, aut per Angelos nuntios, orbium motores, mittatur: Sane nulla erit naturalis, ſidentque ſponte, Scholarum præſcriptiones, ac regulæ, tam ad præcautionem, quam curationem. Cœlum prænuntiandi ergò, futuri præſagum eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis revelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectivum, ut neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui, tam cœlum, quam directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habita-

habitacula, Peſti unquam ſubeſſent. Ac Deus, prætorem injuſtum conſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehenderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem, ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles, ea certe in inſtanti ſemper exurgeret: cum aſtrorum aſpectus, ſint per minuta, momentanei. Quare Peſtis, antequam veneno aliunde nato, ad nos deveniret, primo vento diſpergeretur, prima pluviæ irroratione ablueretur, noctiſque, ac nubium frigoribus pacaretur, priuſquam ad nos deveniret: & punirentur urbes, quæ minime peccaſſent. Tum, eſt & in Paracelſo ridiculum, quod ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum ultores. Itaque quocunque modo ſumatur, providentia punientis cœli, patitur injuriam, & Deus, blaſphemiam. Adeoque dolus paganiſmi includitur, ſive dixerint peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſive etiam naturali aſtrorum curſu fabricari, per qualitates elementales annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentoſas, à Sathana directas: Utrobique in Atheiſmum paganorum inpingunt. Nam nec cacodæmon illam quam gentiles putant, poteſtatem in nos habet, nec legitur in Peſte Deali, alius ſatelles, præter Angelos Lucis, adeoque à Sacrorum veritate, eſt abſceſſiſſe, ſtellis, aut diabolo, vim Peſtis generandæ tribuiſſe. Præcipue ubi de Peſte naturali, & non Deali diſputatio occurrit, deque remediis, cauſis, & obſtaculis eſt inquirendum. Nam in primis, non raro, Peſtis unico ab individuo incipit, puero nempe in-

pe inſonte, adeoque cœli, piaculo hujus pueri, integram familiam, oppidum, & provinciam tandem, innocuum nempe pro facinoroſo, feriiſſent, per modum Seplaſiæ, quid, pro quo ſubſtituentis. Denique dum Peſtis ſerpit ſuo contagio, ab uno in alium, ſaltem in ſecundo, tertio, ac decimo, non erit amplius venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quaſi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi inſontis. Denique Peſtis, ſolo terrore pavidi concepta, cum in ſpecie ſpecialiſſima (etenim nulla alia exiſtit actu in individuis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur, veneno aſtrorum. Ergo neque ulla prorſus erit naturalis è cœlo, ſi aliunde, nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli ſit indiga ſui origo. Nam alioqui unum individuum, non conſtituitur à parentibus, toto prædicamento diverſis. Etenim ſi Medicum, & Medicinam de terra creaverit Altiſſimus: & Peſtis, ab aſtris formetur: vereor ſaltem, ne tanto veneno impar omnis ſit futura Medicina. At ſaltem Dominus non potuit erraſſe, quod Medicinam de terra, & non de cœlo miſerit. Enimvero libri Regum, & Apocalypſeos, ſanctis Angelis Peſtem attribuunt, quæ divinæ ſit ultionis pentaculum. Nec licet à Sacris recedere, ad cacodæmones, & aſtra, venenorum peſtilentium exordia. Denique Paracelſus Peſtem cœlitus, velut à ſagittario, duntaxat in tria loca, nimirum pone aures, ſubter axillas, & in Inguina diradiari ſcribit. Quapropter aliis membris oborta Peſtis, vel Peſtis non erit, vel alterius generis, & cauſarum diſparatarum, quam quæ Vulnus cœleſte eſſet. Vel denique cœlum ſagittando erravit, vel ſaltem Paracelſus, audendo temere erravit. Itaque ſi alienæ cauſæ, Peſtem fabricent, abſque cœlorum ope, neceſſe eſt, hos ſua poſſeſſione, & putatione privandos, cœlumque poſthac, pe-

titorie,

titorie,litem aggredi debere. Si denique Peſtis, vulnus eſt: ergo eſt de ſuſceptis externis: non febris, aut morbus, conſtans ſtatuto ſemine. & per conſequens, quicquid diaphoreticorum in Peſtis ſubſidium hactenus decrevere, falſum atque deceptorium eſto. Magiſque oportuna erunt incarnativa, & vulneraria. Et longe eſt vaniſſimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à ſagittario cœleſti vulneretur. Eſſet enim ſudoriferi ignavus clypeus, contra ſagittam tam virulentam, tam potenter, procul, rectà, tantoque otio vibratam, ſecũriſſimeque ductam per tot millena millia ſtadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelſum ſciviſſe, carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides: non quidem ipſam eſſe Peſtem imo nec ullatenus eſſe vulnera: ſed ſigna, productum, & effectus peſtilentes. Quippe nam & Peſtis aliquot ſignata, frequenter non niſi à morte, viſuntur. Quapropter cœleſtis ille fundarius, non Peſtem: ſed Peſtis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seroque nimis veniſſet, ut Peſtem, ſive vulnus, illis partibus infligat ei, qui jam antea per Peſtem obiiſſet. Quidam nempe continuovomituriens, cum cephalalgia, moritur ſub continuis deliquiis, infra horas ſeptem, ab invaſione ægritudinis. Mox autem circa obitum, tingitur ſupra umbilicũ, uſq; ad claviculas, frequenti ſtigmate, ſeu vibice nigro. Curioſitatis ergo, cum Anatomicus deficeret, diſſecui eum, ac inveni, os ſtomachi, eſchara nigra, jam cauterizatũ. Deniq; vibices, non ſunt vulnera, prout nec glandulæ, veſiculæ, bubones &c. ergo ſaltem cœlum, non vulnerat in Peſte. Quæ ſi aperiantur, ulcera vocas Paracelſe, & diſtinguis contra vulnera, ac temetipſum. Fabuloſe ergo nimis, cœlum noſtra labe inquinatur, harumque eſt injuriarum vindex, prout & criminum noſtrorum Graphiarius

 & vul-

& vulnerator. Paganiſmi id fuit olim inventum, ut cœlos, atque deaſtros, in cultum blaſpheme attolleret. Blaſpheme quoque atque ſtulte, à Paracelſo quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Relolleum ridere aſſolet. Potiſſimum quod, in ortu Medicinæ noſtræ, quaternarius elementorum ſit ſublatus, tam in natura Univerſi, quam miſtorum conſtitutione. Etenim quam inſcienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelſus enim, arcanis potitus, plane heroicis, pro morborum ſubplantatione, deſtitutuſque ſcientia Medica, à Patre luminum deſcendente, titulumque Monarchæ arcanorum, ſibi ultro aſſumens, hocque auſu principatum Medendi invadens, de Peſte, tanquam ſibi ignoto hoſte, tractavit. Proinde Peſtem quandoque cœlo, aliàs Soli, Soliſque quandoque elementis, ac non raro ſolis Phitoniſſis, Sagis, ac ſpiritibus tam infernalibus, quam elementalibus Deaſtris aſcribit, plerumque oblitus doctrinæ ſui Paramiri: ubi Peſtes entis naturæ, entis veneni (quaſi aliqua extaret veneni expers, aut venenum aliquod, non eſſet naturale) entis aſtrorum, (quaſi Aſtra, ſupra naturam, aut extra eam eſſent) entis ſagarum (has Incubis, Lemuribus, ſylphis, &c. tribuit, contra ens etiam aſtrorum diſtinguit, ne Sagæ, ſint fortaſſis ſapientes, qui dominari dicuntur aſtris) & entis Dealis proponit, ſuique ibidem oblitus, & entis imaginativi, cujus tamen præ cæteris, memoriam habuiſſe debuiſſet. Niſi fortaſſis malit, ens imaginativum, non poſſe cauſare morbos, aut nuſquam vigere, niſi penes ſagas. Enimvero, ut Peſtem divinam, arbitror ſpernere remedia naturæ: ita quoque, ſi qua dæmonibus, aut Sagis propria (quod non eſt credibile) at ſaltem ſuam cœlo originem neutiquam deberet. Etenim alias ſi Peſtis Sagaria eſſet, ſolitis eſſet longe immanior,

manior, propter adjunctum virus externum, & agendi promptitudinem, ira cacodæmonis acceleratam, & ampliatam. Frater P. Boucher, minorita, in ſuis orientalibus peregrinationibus, ut teſtis ocularis, narrat. Quod quantumvis Ægyptus, ſit alioqui Peſti valde obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem ſingularem, quem Elthalim vocant, cujus adventu, prompte, & univerſaliter, ſanantur, quotquot Peſte decumbunt, ac ſani, præſervantur ab ea, eodem rore. Etenim ſi hoc verum, nec ſat à principe Radzivilio inveſtigatum: nil quicquam tamen exin deduci poteſt, quo Peſtem, cœlitus cauſari naturaliter ſciamus. Cum exin ſaltem ſequatur, meteororum quædam eſſe ſana, alia vero quibuſdam noxia. Quod hactenus nemo negavit. Etenim quamvis Sol, pridie inundationis Nili, fere ad locum eundem, quotannis redeat: non tamen ſimul eædem ſtellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille, non eſt cœlorum aut ſtellarum proles neque ex Blas cœleſti meteorico: ſed pridie inundationis, jamdudum inundata eſt terra altior Abyſſina, calida & auſtralis magis, quæ magnum de ſe vaporem, nitro refertum emittit (eſt namque tota Nili aqua nitroſa) qui vapor, in rorem nedum reſolvitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros majalis, ſale ſaccharino ſcatet) currentemque comitatur Nilum: ſed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multo ſecus, ac imber, terram, poſt longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus ſperno Augures cœli. Itaque ſi cœlum ſit Peſtis graſſantis cauſa: deberet eſſe pariter cauſa alterius cujuſque Peſtis. Quia idem ſpecie ens, eaſdem ſortitur cauſas conſtitutivas, à quibus ipſa ſpecies, ſuam recipit identitatem.

Itaque

Itaque conſtanter nego; virus peſtilens cœlo naſci, aut à ſtellis dimitti: Peſtes vero omnes, quæ non ſingulariter, pro flagro divinitus mittuntur, ſunt vel endemicæ, vel terrore quodam fabricatæ. Quæ autem contagio hauſtæ mutuantur, ſequuntur ſemen, atque fermentum ſuum. Peſtis autem endemica, licet hauriatur forinſecus occaſionaliter, non eſt tamen Peſti aſcribenda, niſi Archei noſtri terror, Ideam virulentam pavoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet, uti mox conſtabit. Nego inſuper, ullam Peſtem eſſe epidemicam. Nam tametſi aër, multorum corpora, ad varias putredinis confuſiones invitet: nullatenus tamen, eſt Peſtilentis veneni cauſa primordialis. Nam ſicut omnis putredo, à Peſte differt: ita viciſſim quoque venenum Peſtis, à quavis corruptione, filia meteori. Quod niſi rite atque perfecte ſit cognitum: nullatenus quoque poterit intelligi natura Peſtis: multoque minus, ejuſdem radicalis ſanatio promoveri.

Ad hujus capitis calcem, argumentum addam, quod à ripa fluminum deſumitur. Vidi nempe, qui ut Peſte infectas vitarent ædes, Antverpia diſceſſerunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum, cicatricibus maculatum circumferebant, in Scaldi ipſo, percuſſi ſunt morbis, quos vitaſſe præſumebant, ſeque ut ſanos ſubduxerant. Memini quoque me quondam, puellam leproſam curaſſe Vilvordiæ, quæ dum jam per 7. hebdomadas ſanata putaretur, & Antverpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluvio, ſibi lepram repullulare ſenſit. Quæ demum ad me rediens, ſanataque, per ſemeſtre, Vilvordiæ eſt morata. Attamen eodem die, quo domum rediret, in Scaldi, rurſus repullulavit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum proclives, etſi rheda eus pergerent, feliciterque ceſſiſſet iter, attamen in fluvio,

fluvio, ſeditionem in utero ſenſere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluvium lapſas, ſcivi. Adeoque fluvius, cœli æmulus, planetis creditum honorem ſuffuratur. De æſtate loquor; adeoque nec frigus in fluvio, tum aliquod ſuſpectum, incuſandum. Frigus etiam autumni, rus pergendo, non obſtetit, quantum menſe Auguſto, fluvius, nec concuſſio rhedæ, quantum quieta navigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluvio oberrans. Siquidem diebus pluviis, rus itinerando, calamitates narratæ non obvenere. Ut neque degendo circa paluſtria loca: ſed in fluviis, fluxui ac refluxui oportunis, pauculæ horæ, has moleſtias Peſtis, ectymatum, lepræ, & exanthematum, invexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deſerit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluvius, tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam littori maris, quam ripis eſt vernaculum. Nam ad ſalſum mare, arenamque fundi, nulla eſt fracedo qualis in ſemidulcibus fluviis, quare aquæ vix unquam prorſus nitidæ ſunt, carentque odore ſibi proprio. Cœlum ergo, à labe noſtra eſt immune, ut ab accuſationibus ignorantum inſons, culpa caret vindictæ. Reliquiæ ſunt paganiſmi, quas niſi Schola Medica devitarit, ſciat, Datorem luminum, beneficia ſua non illis porrecturum.

Peregrina Lues nova.

Non omnes morbi, venere ſimul in palæſtram. Felicia ſane Atavorum ſecula, quibus paucæ infirmitates, ſtrinxerant gladium, in humanam imbecillitatem. Productumq; deinceps tranſgreſſionis Adamicæ, ſenſim nobiſcum naturæ primordia aſſociavit. Aſtrologi enim, adhuc hodie, confugiunt ad deter-

determinatas ſiderum poſitiones, iras, incompatibilitates oppoſitionum, ac luminum malignorum congreſſus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Peſtis, nata ſit. Etenim quanquam non ſoleam indagare præterita, quæ non proficere: ſed obeſſe poſſunt:multoque minus aſſueverim inquirere, quorum adipiſci, dare, facere, aut ſperare non poſſem demonſtrationes: attamen non potui non, irridere paganiſmi futilitatem in Aſtra relatam. Aſſentirer namque facilius Aſtrologis, ſi nata ſemel febris, abortaque apoplexia, ceſſaſſent, ceſſante illa conſtellatione. Demonſtrare quoque ſi poſſent, quonam interim hoſpitio, febris habitaret, diſtracta ſemel ſtellarum febrilium diſlocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortiſque introitum in naturam humanam, primus, ex ſua origine deſcribere, coactus fui. Adeoque dilucide intelligo ac optice cerno, reliquias eſſe ex paganiſmo, quicunque auſus eſt, ſtellarum officia, & deſtinationes extendere, ſupra textum Sacrorum, qui dicit, quod Aſtra, ſint nobis in ſigna duntaxat, tempora, dies & annos. Etenim ſi Aſtrologis aſſentirer judiciariis, arbitrarer febrile, aut Peſtilens ſemen, ſemel natum, deinceps intraſſe in naturam:nec quidem, ut maledictionis cujuſpiam,ſed creationis deinceps prolem,continuare ſuam generationem. Sed cum morborum plerique, tandem in ſanitatem deſinant, ſi ſaltem non cum ægris ipſis oppetant, ac plerumque citra novæ prolis ſuſcitationem: neceſſum eſſet, ſi propter infauſta (ridiculum, aut blaſphemum Chriſtiano verbum) quandoque lumina, incepiſſent: nec hodie ſine illis incipere poſſe: ſi lumina illa, ſic congreſſa, æſtimanda ſint cauſæ morborum efficientes. Credidi itaque, poſtquam penitius abditorum, corporum analyſes, per Ignem explicuiſſem,

ſem,quod eadem,morborum ab initio fuerint,quæ & hodie, principia, atque radices. Quod ſatis clare demonſtravi in tomo de origine Medicinæ, tractatu, de morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot morbos, initio fuiſſe, velut in ſui infantia, leniores, celerioreſque habuiſſe progreſſus,& faciliores quoque extinctiones, ob priſtinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, ſui initio ferociores fuiſſe, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; ſed lui ut peregrinæ conſocij acquiruntur. Etenim ut olim,naturæ erant robuſtiores, quæ ut ſuſceptrices, ita & medicatrices ſunt morborum: ſic modo, experior ſemina morborum, indies proficere, robuſtius incidere, ac incaleſcere, noſtramque naturam,quo it longius,proceditque intempeſtivius, eo quoque negligentius, remediis auſcultare. Enimvero patrum noſtrorum diebus, ſurrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pediſſequis, & affectis. Notatur autem annus 1494. & Parthenoplica obſidio, ætas luis, ejuſque prima nativitas. Quicquid demum ſemel penes nos adolevit, quanquam in illis individuis pereat: ſpeciem tamen deinceps ſervat, & vix interire ſcit, quandiu perennat mandatum ejus, qui labem, in carnem mittit. Ut Scorbutum, Peſtis Hungariæ &c.noſtris abavis ignota. Noſtræ autem plagæ creſcunt indies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, larvantur, augentur,degenerantque per ſui copulam. Itaque animo majore,deinceps de remediis altioribus penſitandum. Ex morborum deterioratione autem,conjeci ſecuriorem Medendi artem, quam quæ hactenus, per frequentem phlebotomiam, & venenoſam reſolutionem laxantium, conſertis vinculis, mortales in cæmiterium præcociter trahit, ſurgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægri-

ægritudines, mutaturam in ſui obſequium: & Peſtem quoque hactenus fore degenerem. Enimvero legi quandoque in revelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vincentij Farrerij, Colettæ &c. unanimi apparitione illos vidiſſe, ſuccenſum velut Mundi Salvatorem, ſuper mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cujus apparitionis ergo, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, ut Valenciis Hiſpaniarum, ſuperintellectuali raptu, viderat genubus proſtratam, ante Sacroſanctam Trinitatem, quòd exoraret auxilium Deiparæ virginis. Ut Chriſtus Dominus, averteret piaculū, comminatum pro commerito ſupplicio. Deſertaque patria Valentia, Gandavum venit Colettam inviſurus: quam ſtatim, agnovit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Avaritia enim, erat ſagitta bellorum, quibus male parta, maleque reſervata auferuntur. Pro Superbia, erat in manu omnipotentis, jaculum inediæ, famis. Eccleſiaſticos autem, quos hujuſmodi peccata, ut plurimum tangunt, minatur fugare utraque lancea, à poſſeſſionibus, contra vota accumulatis, maleque uſurpatis. Ac tandem contra luxuriam, ſagittam contagij in manu gerebat. Non equidem David caſu: ſed altiori ductu, Peſtem pro bello & fame elegit. Quia totus populus, regis ad exemplum fornicator erat. Singulare id ſaltem in præfata viſione, quod diverſis ſanctis, & annis apparuerit, & quidem ante luis adventum. Quoniam non eſt verbum, quod Dominus non revelaverit ſuis Prophetis. Poſtremo, ſub dierum plenitudine, ſub maturitate, & completo peccatorum numero, immiſit longanimis Deus, unam trium ſagittarum in medium carnis, ac confeſtim apparuit Lues Veneris, plane atrox, virulenta, ac feſtinanti putredine necans. Deinceps autem

aliæ

aliæ ægritudines, imo & ipſa Peſtis, labem ejus contrahit. Nec veteres morbi, reſpondent amplius deſcriptionibus avorum, nec conſuetam feudi obedientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra, ultraque Europam, in Aſiam, & Africam ducebantur, abſque notabili contagio, idemque utrobique ferè militum cenſus inveniebatur. Aſt jam, mox ab incepta obſidione, moriuntur intus præſidia, & ſimul obſidentia caſtra, acceleratamque expugnationem, confeſtim popularis Peſtis ſubſequitur. Vix enim unica præſidij cohors, foras proficiſcitur, quam non ſequantur currus, ægrotis onuſti, etſi poſt ſe noſocomia oneraverit. Præcipui Chirurgorum, cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quævis vulnera, vix ſolitis obediant amplius medelis. Porro lues iſta primum viſa legitur in obſidione Neapolis anno 1494. Medentes quoque ortum ejus per conjecturas attentant. Aliis enim placuit luis nativitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidem eſſet vernacula atque ſolita. Aliis vero placuit orientalem plagam accuſare. Veruntamen occaſus Indias, immunes fuiſſe teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius, earundem Expugnator, quodque poſt adventum ſuum, nondum ibidem enotuiſſet: ſed eo advectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez. Fortè enim ille recens ab obſeſſu Neapolis eo appulerat, ſecumque attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri ceperit, diſputatum inter nationes, an Gallo, an Hiſpano, an vero Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo unquam Luſitanum accuſavit, ac per conſequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Luſitanus in obſidione Neapolitana, non erat, qui veteri odio, bella Caſtellanica lubens promovebat. Solus tamen Luſitanus cum excluſione Hiſpano-

rum, eoum luſtraverat, ſibique ſubegerat. Nec his obſtat: quod ab olim Lues Sinenſibus ſit aſſueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim advenit. Ergo ſi verum ſit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iiſdem initiis incepiſſe: prout catapultas, & typographiam ante nos habuerunt. Saltem Lues nuſquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non paſſim popularis. Quod autem non à Sinenſibus ad nos ſit delata Lues, patet ex guajaco, cujus uſus apud Europeos 80. annis ſenior, quam radicis Chinæ. Dein, quia introitus in Chinam ſub pœna capitis, omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum viſa in oris extra Chinam, quorſum tamen Sinenſes propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alij forte proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem, incepiſſe, eo quod annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum ſuffurari, & clanculum coctas divendi, ſuaſiſſet. Sed cum antropophagis Indis, hæc lues, ante adventum Pamphili, fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum. Aſtrologi quoque, quibus omnium contingentium cauſæ, referuntur in ſiderum aſpectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent: peregrinum tum ſtellarum ſitum, duntaxat ſuper Neapolim influxiſſe ajunt, quem multa anxietate quærentes, nondum invenerunt. Quaſi idem aſtrorum ſitus, nunquam fuiſſet antea. Refragantur enim Sacra, Aſtrologorum huic opinioni, ut ſupra jam probavi. Paracelſus tandem, Luem, multis libris, & additamentis inconſtanter indagans, copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite gallo, incuſat, ac deteſtatur. Quaſi vero antea, nulla leproſa, gallo ſordido commiſta fuiſſet? Ad refellendum autem, ſufficit: quod Paracelſus, etiam in hoc ſibi ſit inconſtans. Negans pluribus libris luem

veneris,

veneris, per ſe, eſſe morbum, ſed aliis morbis permittit duntaxat aſſeclam. Attamen omnis contagio, ſive ex Lepra, ſive ex Peſte, vel aliunde contracta, vere, & actualiter in ſe eſt morbus. Nec mirum quoque cauſam Luis hactenus neſciri ab iis, qui ad naturæ ſolius contingentias reſpexerunt. Credo potius, tot apparitiones, Sanctis non fuiſſe fruſtra, ac ſine ſcopo oſtenſas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato jaculo Iræ divinæ, hauſta fuiſſe, & in naturam inſita, non ſecus, atque lagenarum inverſione, tertia quandoque peribit mortalium perſona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, ſui principio miraculoſam penitus, quia à piaculo incepiſſet. Scio namque, ut in natura habet modo: ita & ſui initio fermentum, atque radicem reperiſſe. Enimvero Laicus quidam, & vir ſanctus, ad quæſtiones arduas aliquot, ſolitus viſiones ſomniales, ac non raro quoque per Mentis abſtractionem, notiones intellectuales ſuſcipere: nimia forte curioſitate, has indagavit quæſtiones. 1. Cur iſta Lues præterito ſeculo, & non antea erupiſſet: cum anteactis paganorum diebus, ſcelerata quælibet ſcurrilitas nunquam defuerit? 2. Unde, ſi non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ cauſa ſit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis; ſi divinitus immiſſa? Nam miracula raro per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato, ſuam in natura cauſam nanciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes, ſæpe Lues Veneris inficit. Dixit itaque laicus, ſibi in viſione intellectuali viſum jumentum, quod penè difflueret ulcere fœtido. Qui morbus equinæ ſpeciei proprius, noſtrates den Worm: Galli vero *Le Farcin*, vocant. Unde ſenſim equi purulenta carie pereunt. Hoc autem jumentum vidit, velut canibus in eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam

circa vas naturæ. Nec præter iſtam viſionem, aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit. Quod in obſidione Neapolitana, (qua primùm, dira hæc lues emerſit) nefando aliquis peccato, congreſſum cum ejuſmodi jumento habuiſſet. Saltem inde conjicio, non antea viſam raritatem morbi, quippe non credam facile unquam ejuſmodi peccatum, in talibus terminis, ab origine mundi commiſſum; eſtque morbus, lui venereæ ſimilis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo ſuum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter tranſplantaſſe, divinitus quanquam antea comminatum. Miſcuiſſe inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice ſordida uſque in teſtes maris, attrahitur ipſa Lues) gonorrheam, carcinoma, atque bubones venereos &c. propagans. At curioſus eſſe deſino, quoties res ſcita, nulli eſt uſui. Niſi forte mavis hinc meditari, equos ſic ulceroſos curari remedio Luis, & vice verſa, per Hydrargyrum optime præparatum. Servit ſaltem conſideratio Luis, degeneri, ac multiplicatæ Peſti hodiernæ, & quæ plures ſub adventum Antichriſti, minatæ ſunt in Sacris. Addo. Quod ſit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palam oſtenderit: quod ſit commune carnis piaculum, ſerpenſque ad ulteriorem, & vulgo adhuc incognitum ſcopum. Enimvero primo exordio nedum dudum ignota ſtetit: ſed & ſui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie, vulgo ignorata. Unde conſequens, quod incertis, & ferocibus pharmacis, mortalium vita indignata, humiliata modo ſit, vel ante cujuſque juventutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam ſpondet perennitatem, ac in abſtemiis, ad quartam ſaltem generationis periodum. Imo licet ampla hominum caterva, nun-

va, nunquam luem contraxerit: nihilominus, cum vix unquam Lues ſit bene curata, manſerintque reliquiæ: ſuperſunt ſane, qui Medentum temeritates experti, ſeipſis ſunt longe facti infirmiores. Pars namque veneni, quæ permanſit penes illos radicalis, præter horridas unctionum, ſuffituum, & ſalivationum torturas: neceſſe eſt eo titulo, illorum ſucceſſores, notabili debilitate diminutos. Eſt nimirum Lues, non quidem morbus, conſtans materia ex qua: ſed fermentum duntaxat venenoſum, ſolidis, vel liquidis noſtri partibus, odoris inſtar, affixum. Adeoque (quod Lui eſt ſingulare) nedum partibus conſtitutivis: ſed & excrementis, ſive aliorum morborum materiis, quas attingit, ſe incorporat, quia afficit, & commiſcetur. Cumque facilius ſit veneno, contaminare materiam, jam recenter deſtinatam in excrementum, quam partem adhuc vivam, adeoque & hactenus reſiſtentem. Hinc fit, quod quicumque manifeſta, vel occulta habent quorumcumque morborum initia, Luem facile contrahant; quæ proinde, ſe etiam in varias morborum larvas, aſſociatione tranſmigrat. In multis namque ulcera, puſtulaſque; in aliis, oſſium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apoſtemata facit, ut & vulnera, curando pertinacia. Alibi quoque, peperit paralyſes, podagricos inſultus, Icterum, Hydropemve &c. Id enim Paracelſum decepit, putantem, quod Lues non ſit in ſe morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio, jam naturæ, ab origine ſua, impuræ, ſuperveniens, non procedit generatione conſueta: ſed ſuum corpus, in corpore aliorum morborum reperit prædiſpoſitum. Ita ut paritas conceptus, nativitatis, ſubſiſtentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eo quod

pariter à prævaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps, degeneres facti, veneni alicujus ritum imitantur plerumque: nec ullus, ſat horum cauſas inveſtigavit, quare nimirum, plerique morborum, evaſerint contagioſi, atrociores, frequentiores, tardius, difficiliuſque fugaces, quam olim. Indubie namque, Peſtis eſt ſolito frequentior, minimą nos occaſione arripit, crudeliter inſectatur, faciliuſque diſpergitur, quia aſſociata novo toxico. Etenim plures, velut deſperantes, putarunt naturæ noſtræ vires, ſic ad ſui finem brevi decurrere. Sed Verbo Dei eſt ſtabile imperium. Non eſt ullus horum defectus, ſpeciei humanæ incorporatus: ſed per accidens, individuis tantum adhærens; cumque omne peregrinum adhærens, ſeparationi ſit obnoxium, nullumque alienum, ſit idoneum, ut ſimulacro Dei, medullitus conjungatur in conſtitutivis principiis; Idcirco omne peregrinum, ſui ortum, augmentum, aſcenſum, ſtatum, declinationem ac interitum, neceſſario ſuſcipit, ac tandem etiam ſponte, per ulteriores propagationes, reſtaurationem expectat. Sunt namque virtute Verbi, ſemina ac ſpecies, in ævum durabilia. Hinc conſequens, hoſpitem exoticum, tandem cedere debere, è ſtabulo, in quod clanculario errore furtive irrepſit. Eo quod Verbi poteſtas, nullis tempeſtatibus, longitudine motuum, aut dierum, ut nec hoſtis technis, præſcriptionem patitur. Diluvium quidem, terram coperuit, quia homo viam ſuam corruperat: Ideoque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum ſibi fecit, accreſcit indies nova, & comminatur alia inſuper. Anno 1540. ſub Paulo 3. circa autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monſtrum ab urbe ſic dictum Araneæ ſimile: ſed duplo majus. Quod deinceps manſit in ſpecie, & à Tarentino, in Agrum

jam

jam Romanum quoque tranſplantatum eſt. Etenim apud Danielem omne monſtrum,in rempub. excreſcens, à mari venit. Confirmantur hoc monſtro novi adulatores, qui homines à ſe demorſos, dementant,& exultando tripudiant, tanquam bene egiſſent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Auguſto, Galli primum viderunt Triticum, quod vocant roratum, ſive mellitum: in ariſta adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil niſi fœtidum pulverem atrum: popularium utinam, non morborum plurium cauſam. Plaga eſt quæ nobis magnam furatur annonæ partem: ſata nempe eſt zizania contra potentiores Prælatos. Quam utinam noſcerent ac prævidcrent. Anno 1556. noſtris oris maritimis primum apparuit Scorbutum, Veteribus ignotum. Quod gingivas,& anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obſidet.Deſignantur homines eodem anno in Belgio admiſſi, dulci contagio, intus & extra ſubvertentes, ſibi credulos. Non ita pridem febris caſtrenſis, adorſa eſt noſtrates, contagio profundo, abſque ſiti, & calore enecans, denotanturque, qui ſpecie pietatis, nova ſpargunt & ſuſpecta dogmata inter domeſticos. At ſaltem nil, quod hoſtile eſt ſemel, deinceps in ſua ſpecie intercidit, quia ad flagrum, immittitur, ac cæci, non indagamus cauſam occaſionalem, medium lethiferum, finem, atque remedium. Hodie enim Caſtrorum impuritates, paludum, domorum,cum pauperie militum, velut inſolitarum ægritudinum cauſas incuſant, ac inter Medentes ſuper hanc aleam, tota vertitur præſervativa.Quaſi vero olim caſtra puriora, dum Peſtes, atque inſolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de ſtemmate antiquarum, cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maleque ſublatam, confeſtim iſta

febris ſe aſſociet, venenoſis Luis quiſquiliis, unde venena mutuat, quæ maligna & caſtrenſis dici cœpit; ſeſeque propaget contagio, etiam in inſontes à Lue. Eſtque videlicet ex febri mare, & Lue matre, tertium, ab utroque genitorum diverſum monſtrum, ex morbis ſpecie diſtinctis. Hinc nimirum tam febris, quam Peſtis, larvata evaſerint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit diſpergi, fitque juris communis, Infelix nempe Luis monſtrum, utrique parentum diſſimile, proditorium venenum, Peſtis æmulum evadit, Peſtemque ipſam, novo putredinis fermento, truculentiorem parit ſolito. Non abſonum ergo hodierna caſtra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores ſuſcitare. Nec immerito, caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quam alioqui populoſiores urbes: quippe miles, civibus, Luis eſt objectum propinquius. Peſtis itaque, fomitem pro favilla reperiens, facile recurrit.

Opiniones Veterum.

PESTIS, omni ſeculo, in ſupplicium, ab Iratis diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates, omnem penitus contâgij labem, divinum in morbis, nominat. Gentiles adhuc hodie, ad ſua transfugiunt Idola. Gentium Dij, dæmonia. Chriſtiani vero, ad unicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque ſanctorum imploramus. Quia glorioſus, ac mirabilis Deus, in ſanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Urbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas ſanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſervavit cives ab olim, quotquot miſſi in auxilium, & ſervitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano concive, ac ſodali, etſi infectiſſimo à Peſte inſerviret, unquam à Peſte apprehenſus fuit. Sic eſt. Capilli

pilli capitis cujuſque, ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu Dei. Multo minus, nobis aliquid accidit, præter permiſſum, & præſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam, à manibus Domini venit, quam evitare eſt impoſſibile, quia venit ab eo, qui ſagittando, errare nequit. Idcirco de hac Peſte, nequicquam ſcribere decrevi: ut neque de ſanatione miraculoſa. Nam ſi naturalis Peſtis, per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi divinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Calviniſtis, credunt Peſtem inevitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideo loca vitant aut infecta corpora, ut neque nocua quælibet. Male ſibi conſtantes. Siquidem fera, nocere nequit, non conſentiente Domino, adeoque hac ex parte non ſit Peſte nocentior: à feris tamen cavent, ac ſe tutantur. Anglia quoque hactenus proprio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas ejus attinet, Græci primum, ac dein Arabes, ac quicumque alterutris horum, ſeſe dicarunt, Peſtem in duas cauſas convocant. Quarum priores catharticas, ſive præcedentes; poſteriores vero, connexas, conjunctas continentes, comitanteſque proximè, appellant. Enimvero cum cernerent, humanum corpus, ſua per individua, & habitationum loca, magna differre varietate: excogitarunt univerſalem cauſam pro Peſte. Cœlum nempe, per Aſtrologos ſeducti, culparunt: quod noxio lumine, motuque ſuo, aëra diro tabo conſpergat, cujus proinde virus, epidemicum nominarunt. Ac tametſi viderent morbos, contagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montium, uliginum, vallis, aut ſentinæ, unde variæ putri-

lagines ſcaturirent: non tamen unquam horum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt: ſed ſeparato nomine endemicos vocarunt. Quæ diſtinctio, mox dubium omne ſopivit, ac ipſimet in hoc ſopore ſtertuerunt. gaviſi, in univerſalem culpam, ad cœlos relegaſſe ſuam inſcitiam: ſeque ſecuros autumarunt, nequicquam diffidentes, quod ſe culpa, illos vero, ignorantia, cœlum vindicaret. Sperabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim ubi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deſerens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum ariolatores, in ſubſidium convocant, ut ſi horum errores mundus tueatur, conjuncta criminatione cœlum infament, quod abſtracti luminis tabido veneno, aërem, & aquas inquinet. Aſt prædeceſſoribus multo audacior Paracelſus, voluit, labe noſtra cœlum infici realiter, peccata noſtra ſtilo notare, & invito ſe, recipere, ideo ultorem eſſe, ac in neceſſ proritatum. Peſtem autem eſſe merum vulnus, ſagittari cœlitus; vulnerando aſtra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus, locis, (neſciens hæc eſſe emunctoria noſtra) pone aures ſcilicet, ſubter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: ſed 4. Peſtes ſtatuit, juxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diverſo remedio, ſuperandas ſingulas. Alibi vero & quintam Peſtem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, lemuribus, Gigantibus, Fauniſve immiſſam, quod hos forte quintum autumaret elementum. Porro à civitate Stertzinga rogatus, pro ſelecto alexiterio: ſtellata atque elementata remedia priora deſerens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petaſitide, terra ſigillata, ſpermate ceti, Aſclepiade pimpinella, Vale-

Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fiſus eſt. Per inadvertentiam ſcilicet, immemor abreptus, in centum ſimplicium confuſiones, à ſe multoties,ac ſerio, mox ante deteſtatas. Denique nec ſimul conveniunt,quod alias elementum Ignis, nequicquam à cœlo diſtinxerit ſæpius, & nihilominus, quatuor Peſtes, ortu, cauſa, ac remediis diſtinctas tradiderit: quas uni dicaverat cœlo quod alibi ſolum Peſtis authorem voluit. Vult etiam quod cryſtallus, Arles, itemque gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi, ſui immemor fructus aquæ nominat, volens cryſtallum, niſi meram eſſe glaciem, frigore conſtrictam. Tandem Peſtis cum ſit malum cœli,& ex quarto gradu: tincturam autem gemmarum dicat optima iſtius vulneris ſolidativa: adeoque & remedium 2. gradus curare Peſtem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miſeror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros,vix unus præparet.Frivolum eſt enim tot condere libros, ac tandem recurriſſe ad vix parabilia, in morbo populari, ubique obvio. Frivolum eſt enim,vagante Peſte,totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ ſub autumnum, aut lingua leonina appenſa. Cuncta enim ejuſmodi ignaram detegunt jactantiam, non autem communem charitatem, in tam ærumnoſa ægritudine. Nec enim Hippocrates ejuſmodi remediis, Peſtem è Græcia fugavit. Alioqui enim pauper (ſi remediis, ac obſoniis pretioſis,Peſtis profligaretur) vitæ deſperatione, fortunæ inæqualitate,multo planctu, juſtoque dolore, Deum, perſonarum exceptorem, ſibique denegata remedia, penſitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura, minus ſolicitum, ſanando pauperem, quam divitem. Hiſtoria Lazari enim, & epulonis divitis, mirifice pauperes confortat. Tandem Paracelſus, libros Peſtis edidit,

à Phi-

à Phitoniſſis, ac lemuribus generatæ: lemures inquam ſatyras &c.quos cacodæmones negat, in generanda Peſte, Sagis coæquat:remedia tamen,tantæ Peſti addere, neglexit. Quaſi titulo Monarchæ arcanorum ſibi præſumto,ſat eſſet,non calcaſſe priorum veſtigia, ac plurimum fumi: ac parum ignis, ſuſcitaſſe, ſuique memoriam riſui expoſuiſſe. Nam libri de Peſte, de Tartaris, de mineralibus, &c. multum garritum, parum fidi auxilij continent.

Diviſa Peſtis.

PARAMIRVM Paracelſi, totum incumbit, ut perſuadeat omnem, abſque exceptione, morbum, ac nominatim quoque Peſtem, tota ſpecie, eſſe quintuplicem. Cauſis nimirum,ortu, proprietatibus, atque remediis diſtinctam. Primam autem ſpeciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Peſtem,libris de Peſte ac peſtilitate deſcripſit, quibus ſit ibi ſibi interpres. Aſt cum conſtet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere miſtorum elementorum, eſſe ſolius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi, clare demonſtravi) neceſſario quoque ruit jam doctrina elementorum, pro Peſte ſaltem. Aliud dein morborum prædicamentum, vocat ens aſtrale, tanquam è cœlo ſtellato depluens. Proſequiturque multis libris de Peſte, hoc duntaxat entis genus, omiſſis aliis. Adeoque cum alibi cœlum,cœlorumque fructus, cum elemento ignis, confundat:etiam rurſus coincidet Peſtis aſtralis, cum naturali.& elementali ignea. Tertium dein morborum genus generaliſſimum, vocat ens Veneni.Quaſi Peſtis alicubi eſſet quæpiam veneni expers: & quaſi ſuum venenum, extra,ſupra, aut præter ens naturale, Peſtis haberet:Sic itaque Aſtra, contra ens naturæ diſtinguit Idiotiſmo præpeditus. At ſaltem, quaſi

natura-

naturalis, & Aſtralis Peſtis, non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone, cum ſuis mancipiis. Revocat huc quoque execrationes, & deſperationes hominum; omittit vero imprimis ſuos faunos, lemures, nymphas, ſatyras &c. niſi hos forte velit cacodæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantaſiam: cum non raram Peſtem, ſolus terror generet. Putatque quinimo ens ſpiritale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeoque effectus duos, diverſos ſpecie, ſolis cauſis diſtinguit, externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt, ſive Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſive alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, utrobique una, & eadem eſt. Quintum poſtremo genus Morborum vocat, Ens deale, ſive fidelium, ſatis ſtupide, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo, prout alioqui liberum eſt, naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparaſſe. Peſtis autem Dealis nuſquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale, non admitto. Licet id Paracelſus non uni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus univerſim peſtilentiis, commune fecit. Similiter denique confundo, Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet. At cum Peſtis, ſeperatum habeat ortum, atque progreſſum, à reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parum alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagariam ob id; Verum perturbationibus Archealibus tributariam, ac mere naturalem. Quod ſi vero cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplanta-

plantabitur quidem & incrudeſcet ferocius: non tamen ad hoc ſuperſtitione (licet aliter Paramirum ſentiat) opus, aut à tramite naturæ devia eſt Peſtis; quippe ſubter naturam, ens ſpiritale evidenter, velit nolit, ſemper militat. Duas igitur ſpecie diverſas Peſtes agnoſco ſolum. Unam nempe quæ immediate ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad executionem occulti Judicij ſuæ Deitatis. Hanc etenim quanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignata mente: Fiat voluntas tua Domine. ſiquidem nec remedium opto, niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum ubique attingam ut Philoſophus. Eamque voco alteram.

Conjuncta cauſa Veterum.

IN morbis univerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam, nullam, præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, diſſerendo, duntaxat agnovi. Nunc porro, cœlum, aditum dare ad Peſtem, juſte me negare oſtendi: licet interim Blas meteori, occaſionaliter queat diſponere ſubjectum patiens, ad faciliorem impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primum: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideoque conſcripta per ſervamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata putata. At nondum Scholæ explicuere, quiſnam, quove nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis, viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis. Nondumque noverunt, in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potius extingui, quam excitari. Prout apud nos, Peſtem plerumque magis autumnalem, quam æſtivalem eſſe. Quandoque

doque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domeſtica, quam forinſeca, quæ quoquomodo putredinem incitare, vel accumulare creduntur. Denique pro præſervativis, quævis corradunt ſimplicia, etiam calida, modo fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio vero Scholarum, ut & remediorum infauſta incertitudo, tegitur ubique, diverſarum ridiculo complexionum eventu. Quæ ſane fuit hactenus communis, ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum, ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, ſuper legibus, & librorum pollicitationibus. Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent, per unicum: Sic ſtabat in fatis. Ergo patienter ferendum, quod miſer ille, vel iſte, eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum, truculentior verò, qui opem jactitat, nec adfert. Celer progreſſus Peſtis, pro ignavia tanta Medentum. Toxicum in Peſte, unico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias ſpernit. Siqui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis, indicatio prima, atque potiſſima, nocuum citiſſime evellere, vanaque eſſe cuncta auxilia, niſi quæ prompte, penituſque peccantem colluviem ſequeſtrent. Sequeretur, quod univerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties jam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſario quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam revera Peſtis, potius humores alimentarios inficit, quam quod hi, Peſtis cauſa ſint. Alioqui alibi ſat conſtare feci, naturam, humores in cruoris conſtitutione,
non

non agnoſcere, nec habuiſſe unquam. Quocirca nec hi, quicquam cauſare valent; quia ſunt non entia. Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa. Saltem debuiſſent Scholæ, nomen illius humoris edidiſſe, itemque modum, ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur, jamque corrupti, ſint cauſa conjuncta Peſtis. Itemque quo pacto, celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis, in partes vitales. Debuiſſent denique locum deſignare, in quo, tanquam nido, prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet. Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (ubi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propius effunderet. Sic namque Lues veneris, ſola gonorrhea, in teſtibus domicilium eligens, ſi per ſolutiva, à lotij officinis retrotrahatur, ut per venas in Alvum recidat: neceſſariam Luem, in totum ſpargit ſolo iſto tranſitu. Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinaſſet, tranſeundo per ſudores efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus eſt, contaminaret. Sin vero habitus corporis, locus ſit putrefactionis humorum peſtilentium: Jam ridicula erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedire. Denique à quo, & unde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, oriretur: nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas. Satis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem, Peſtis eſſe cauſam conjunctam, eo quod Doctores profugi, hanc non niſi ex obliquo ſemper aſpexerint. Cum enim adverterent epoto laxativo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas,

& humo-

& humorem flavum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondum plene tranſmutatum effluere: aſſeruerunt, nedum cruorem: ſed univerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diverſis humoribus, in eoſque iterum reſolvi. Uſqueadeo, Peſtem in bile flava, igni comparata, vel in atra, ideoque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem, pro Peſte inchoari autumarunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abunde demonſtraverim: donemus tamen jam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor jam eſſe deſiit, mutatuſque eſt formali tranſmutatione in alimentarium, ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediate nutrit, auget, & fovet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquor is alimentarius, per formalem tranſmutationem, degener à ſanguine, nondum obliviosus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Puta ſi vinum, cereviſia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, uno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certe iſtud cruoris conſtitutum, non eſt unum, quandiu ex quatuor illis diverſis, adhuc commiſtis, conſtat: verum quatuor, duntaxat unum fiunt, dum per formalem tranſmutationem facta ſunt productum novum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor, ex quatuor humorum connexione conſtaret: attamen cum jam ſint unum, & non amplius quatuor, non erit iſtud unum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde reſultantes, queunt, aut ineſſe, aut in ſanando, reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quam ſemel factus ſanguis, poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cere-

viſiam, jus carnium, & ſuccum olerum. Patet ergo quod Scholæ, contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe tranſmutationem dum ex cibis, cruor; & ex cruore, fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum, concreditam in Scholis. Ego autem ingenue proteſtor, me in nullis avorum libris vel minimum unquam ſubſidij auxiliaris punctum reperiſſe. Nam quamvis plures, velut opitulati, convaleſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio invaſæ Peſtis, iiſdem remediis uſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper juvamen pollicita, ejuſque aqua modo excellentior paſſim habetur, vanam quanquam opem, continere ſciant, qui Peſtis norunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub infida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longe ſecretum à quovis alio. Religioſi autem quidam in Urbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos, vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam, magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis ejuſmodi ſtentoribus, cuique apprime cavendum hortor: quippe non per oſtium ſed ſuperne, per tectum intrant, non vocati, in Medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio pœne dicent; Populo impoſuimus, & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſumus. Etenim Theriaca, Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad pulverum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura, concluſa, cruda, excrementoſa, & plerumque à bimatu inveterata. Hæc inquam ſub cocti miſtione mellis, multum effœta
reddun-

redduntur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt, præcipue, veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parum auxilii, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera, coſti monitu Galeni, cum ſint capitale ſimplex Theriaces, facile docent, aquam theriacalem, eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſaturet: quid ni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogativam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur, pervenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque hujus comitem cauſam: quinetiam tranſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis, ſuam abſolvit tragædiam. Videntur enim Medentes ſuavi pulvinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & elevato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum. Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinaſſe in ſomnum pomeridianum, opime paſtos, qui ſomnus, ſub tanta luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim ejulat, videns effectus, hoc judicio notatos, non cauſas, ut nec denique remedia. Quare ruſtici, comam in temporibus, utraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronuntiant. Non (ajunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, ut quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſam, quod quiſque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores conſulere, non amplius

ſomnolentos, à Peſte fugitivos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes.

NON ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtraſſe, niſi meas dicam experientias, Peſtis cauſam, diverſos ejus proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates in facto eſſe, præſervationes, & ſanationem. Initio itaque repetam, quæ alibi demonſtravi. Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quam in Peſte Archeum, Vulcanum, ſive ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam extitit, nec erit in natura: ſervitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque Peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergo Peſtis, eſt ſilveſter ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus adventat, totaliterque, ac perfecte peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadavere, locoque, vel utenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intro trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriativum, ac gradatim tandem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, abſque externo adjutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diviſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis, & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Unde ſaltem imprimis obvium evadit, quod Peſtis, non primario ſemper cor invadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas,

tas,

tas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungents acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum, occubuit. Porro triplex præfata materia, utut prima, ſit plane venenoſa: utrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, oretenus aſſumtum, non eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantum cauſa occaſionalis ejus. Non enim quicquam corporeum, agit immediate in vitam, aut poteſtates vitales (utpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod, jam ſit factum civis noſtri diverſorij, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc, poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin prius venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioqui agendorum ſub ſuo imperio, author atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venenum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus, ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus, quoſdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex ſui indole, habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones, atque alteritates, ſubito de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſit inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem, non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quam in corpore, tanquam accidentia in ſubjecto inhærentiæ, exiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtanſque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſime demonſtravi. Hic monuiſſe autem ſat eſt. Quod vita, nil operetur vin-

cendo, aut perdendo niſi per motus vitales animæ ſenſitivæ, quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque executorem: prout nec Archeus, aliter operatur in corpus, Quocirca hoc loco obiter notandum eſt, quod materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quam cauſa materialis, in homine, eſt ipſum ejus corpus, à ſemine, in ſenectutem uſque perſeverans: non autem quod aliqua ſit hominis cauſa materialis conjuncta, præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeoque cauſas morborum occaſionales, reputarunt internas, immediatas atque conjunctas, plane adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum eſt, etiam, quod in Phyſiologicis docui. Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuiſque regionibus, ſint moleſta, imo per complicationem atque extravagationem, odioſa evaſerint, in Tranſmiſſa, ac Tranſmutata degenerant, varioſque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quarta vero, ac quinta digeſtione, oſtendi, non admitti ullum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ eſt Tranſmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetativæ: aliqua inſuper aliunde tranſmitti, ut etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideoque & neglecta fuere. Quæque ideo nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridicule in quatuor fictos humores hepatis, fuere tranſlati, & adjudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animoſitate, velle

velle innovare, has ſordes, Tartarum cruoris hic vocabo: licet etymo inproprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergo ejuſmodi, ſive aliunde, in habitum corporis ſint delata: ſeu demum proprio facultatum errore, ſub tranſmutando facta, ſeu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: tartarum cruoris nuncupo. Non quod revera ſint tartari, in materia, ac modo, tartari vini: ſed quia ex bono alimento, jam deturpato, quod antea fœcundum erat, atque vitale, poſtea hoſtile evaſerit. Hæcque ideo præmonui, ut ſciatis Tartarum cruoris, eſſe productum Peſtis, illumque facile fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Quinimo nondum ſat eſt, dixiſſe tartarum cruoris, productum Peſtis eſſe; ſed inſuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, Peſtem, eſſe venenum terroris: ideoque notavi, ſedem ejus, ſive nidum primitivum, eſſe in Hypochondrio, ubi videlicet prima terroris humani eſt conceptio, ſive perturbationibus externis, ſeu demum ſponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adſunt in Peſte, vomitus, delirium, dolor capitis &c. quæ ſuo loco in Repub. Splenis depinxi. Itaque ſi Scholæ, tartarum hunc cruoris, pro cauſa conjuncta poſuiſſent; adhuc tamen ab invicem diverſi eſſemus. Quatenus quod penes illas, cauſa connexa eſſet, Peſtis productum apud me eſt. Nam Peſtis, heteroclito modo, nos invadit. Nec ejus materia conjuncta, eſt aliquod ſolidum corpus, vel liquor viſibilis, ut neque idcirco conſpicua aliqua putredo: ſed ſolum Gas, ſeparatum, ac degeneratum ab Archei ſubſtantia. Quicquid autem viſibile, vitiatum in Peſte occurrit, non eſt de ipſa materia Peſtis, ſive non materia ex qua. ſed eſt, vel materia occaſionalis, de qua ante, vel eſt productum, ſive fœtus, in quo Peſtis ſedet tanquam in nido. Quapropter

Anthrax, bubo, aut eſchara, non ſunt materia primitiva Peſtis: ſed effectus ac productum, quod Peſtis ſibi paravit. Nam plerumque eſt Peſtis tam atrox, ac velox: ut ſimulatque in Archeum eſt introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario, partem aliquam non ſubjiciat ſuæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca ſi putridus humor, cauſa immediata Peſtis eſſet, profecto putridus fuiſſet, antequam putruiſſet. Cum nempe ipſa Peſtis, ſibi paret vitioſum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulo ſagacior eſſe voluit, novitque ideo, Peſtem non naſci, vel conſiſtere è putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore, aut frigore: ſed ex veneno aliquo, abditarum cauſarum alumno. Denique advertendum: quod cum tartarus cruoris, ſive ultimæ digeſtionis vitiatæ ſcoria, ſuſceperit fermentum Peſtilens, non minus, quam cætera transmutata, privilegium habeat exhalandi perporos, ſine ulla poſt ſe reſidentia, ſive reſiduo capite mortuo (ſic Chymici vocant reſiduam à diſtillatione fæcem) ſi nempe humores fuerint alimentarii: non autem ſi ipſa ſolidorum ſubſtantia, in eſcharam, aut Anthracem, ſit ambuſta. Sic nempe, multo duriora Luis Venereæ tubera, oſſibus, velut æqualia, arrepto reſolutionis concilio, penitus evaneſcunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogativa, quoties extra vitæ œconomiam, ut infamis, eſt proſcriptus: attamen dum in pus, aut virus ſanioſum transmutatus eſt, pellem prius erodit in eſcharæ ſpeciem, quam quod vaporetenus tranſſudet. Idque ſcilicet ob impreſſam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in transmutatum formale. At ſi odorem fermenti quidem, hauſerit tartarus cruoris, ſed nondum ſit transmutatus: fiunt glan-

glandulæ, bubones &c. quæ ſudoris profluvio, citra cutis apertionem non raro terminantur: ubi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia fere à Scholis in Catarrhos ſunt relegata. Totus ergo tartarus cruoris, domeſticus quidem partus eſt: ſed nothus, qui vi, deſtructione, & errore intruſus eſt. At cum remedia naturæ, ſint ſubnoxia tantis digeſtionum aulis: & corpora, præſtantiæ tam eminentis, poſſideant violentiam atque agendi robur, itemque ſordes admiſtas, aut feras difficiles habeant, non ſat profecto æſtimata eſt Pyrotechnia, quæ unum ſubinde ſimplex, eo altitudinis graduat, ut omnes digeſtionum ſordes, in extimas uſque oras, perſequatur cum vindicta. Alioqui in ultima digeſtione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia à Scholis relata, ob unicam ſolius remedii culpam, quæ defectum comitatur, & accuſat. Non ſecus atque Sagarum opera, ſanatione deſtituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica ejuſmodi incommoda, non tam corpus, ejuſve ſordes apprehendunt quam Archeum ipſum, qui cum ſit velut hominis lucida imago, ſequitur, quod dum ille ſpiritus, in aliquo ſui corporis organo, detorquetur; idem membrum, patiatur Archei ſynptomata. Adeoque quicquid patitur ſpiritus, vitæ, ſenſuſque rector: neceſſe eſt, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim uno cruore mutilus, proinde mutilum generat. Quia ſpiritus, non eſt defectuoſus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem ſentiat ſpiritus: non tamen hic contrahitur, niſi paſſio ad extremum vergat. Id eſt, intra vitæ radicem, ſive ſpiritum inſitum confermentetur, prout de colica ſpaſmode, alibi oſtendi. Tartarus ergo cruoris, non eſt mirum, ſi ab Idea Archeali concitetur. Quotuſquiſque enim eſt, qui neſcit, quod indignatio,

confuſio, triſte nuntium, terror &c. ſtatim appetitum edendi tollant: ſuſpiria, vel lacrymas concitent? & inſolitam ſarcinam præcordiis ſubtendant? quatenus nempe alimentum ſextæ digeſtionis, in ſtomacho degenerat, ubi videlicet ejuſmodi paſſiones, proxime fabricantur? Hic ergo cruoris tartarus; ſemel degener factus, hoſtis mox more infeſtat. Ac prout canis ſemel rabidus, rabiem ſua morte luit: Ita tartarus ille, ſemel proſcriptus, inque ſordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus ſemel deſerit, confeſtim moritur, quodque mortuum eſt, non amplius reviviſcit, nec pacem cum hoſte init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturæ fonte, radicitus connata ſunt, manifeſtius quoque inſurgunt in ſubjecto perfectiore: adeoque in ſenſitivis, poteſtatis iraſcibilis thymoſin, ac gloriam ſibi vendicant. Quare tartarus ille cruoris, Peſte ſubactus, non paret amplius vitæ legibus, ſed priſtinæ obedientiæ ſuæ pœnitens, furoris libertatem effrænem ſibi arrogat, eoque nos truculentius infeſtat, quo fidentius, ſemel abdita intus Archei conſilia receperit. Quod ſynbolizare nominant Scholæ. Tum enim eſt fur domeſticus, cui viæ ad theſaurum, promique inteſtini, ſunt cogniti. Quam enim celeriter necant, paucæ puris guttæ, ſub cranio? quanque atrocitatem non minatur cruor extravenatus? quam crudelis, vel unica ſpina in apoſtemate? non mirum itaque, morborum ferociſſimam Peſtem, mox parere ſuum productum, ſedemque ſi non repererit, ſibi ſtatim faciat. Reſtat tamen ſanandæ Peſtis ſpes, quod tartarus ille, ſuumque Peſtis diverſorium, diſſentur debito ſudoris exterminio. Quod intellige quamdiu manſerit in ſpecie liquabilis tartari. Alioqui namque ſi partem ſolidam arripuerit, ſpes vitæ intercidit,

cidit, niſi ipſa pars arrepta, ſtatim ſequeſtrari queat. Ectymata autem ſtribiligines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namque ſunt tincturæ ſuperficiales; quam ſi profundius apprehenderint, etiam cauterizant. Cumque Archeum immediate penetrent, præ cæteris, celerrimo indigent remedio. Notatu quoque dignum, inſenſilem diapnæam, in Peſte, differre à ſudore. Eo quod diaphoreſis, ſive inſenſilis tranſpiratiō, ſit materia alimenti, adeoque etiam tartari cruoris contaminati: ſudor vero eſt de ſubſtantia Laticis. Tranſpiratio autem, cum ſit continua, etiam citra ſudorem: Hinc fit, quod ſudor, potiſſimum abluat, & ſicca tranſpiratio ob id raro ad Peſtis ſanationem ſufficiat. Abluenſque ſudor copioſus, ideo ciendus. Ut dum peſtilens tartarus tranſpirat, ſua veneni nequitia, ſudore partim eluatur, partimque diſceſſus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non diremta. Nimirum cur aliquot defectus ſtomachici, non vomitu, aut ſeceſſu: ſed ſolo curentur ſudore. Eo quod conſiſtant in Retentis ſtomachi tranſmutatis in Sexta digeſtione, non autem in cremoris reſiduis. Peſtis itaque plerumque in ſtomacho incipit, ibique tartarum patrat, ac inficit: in quem perturbationes Archei, ſuos fecere mox impetus. Nam omnis imaginatio concupiſcibilis, ibi ſuam ſedem habet, atque Ideam fabricat. Maximeque circa ſtomachi orificium, vitales vires celatæ ſunt. ut alibi multoties ex profeſſo demonſtravi. Quia autem tartarus cruoris, forma eſt mucaginis; Hinc Peſtis idea, lubens in glandulus protuberat. Stomachus namque ejuſque Archeus, quia continuam imaginandi ſocietatem in cerebrum mittit, hinc parotides pone aures. Per diaphragma vero in pulmones atque axillas penetrat, oriturque ſpirandi anxietas. Peſtiferi autem odores in ſtomacho

macho

macho parati (quod nos, odoribus carbonum ſæpe experti, vomuimus cum cephalalgia, ac dejecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Jam bubo in Inguine.

Imaginantur Mineralia & Herbæ: ſuo modo anomalo.

QUICQUID per eſſe reale ſubſiſtit, quodammodo ſeipſum amat: quapropter etiam ſenſum amici, vel hoſtium: Id eſt, ſuarum commoditatum, ac moleſtiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix unquam eodem ſtatu, abſque viciſſitudine permanent. Ergo aliquid tolerant; Sin ergo patiantur, viamque deſtructionis ambulent, neceſſe eſt utique, cauſam habeant, unde dolent. Quare ſympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifeſtiſſime) notantur. Quæ tamen abſque ſenſu, conſiſtere nequeunt. Ubicunque autem iſte ſenſus eſt, licet obtuſus; contingit etiam ſpeciem imaginationis aliquam, ſubjecto ſuo conformem, comitari. Alias namque eſt penitus impoſſibile, aliquid ſibi conſonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod adverſum fugere, niſi reciproce; ſenſus aliquis, cognitio, deſiderium, averſioque objecti præſentis adſint. Quæ cuncta, claudunt in ſe, obſcuram ſenſationem, imaginationem, ac ſelectionis aliquam imaginem. Alioqui enim, quo modo res movebitur, aut alterabitur ad objecti ſui præſentiam, niſi ipſum ſentiat ſibi adeſſe? Si ſentiat, quomodo alterabitur, niſi ſub conceptu paſſionis ſibi ſenſatæ? ac niſi ſenſatus ille conceptus, aliqualem in ſe includat imaginationem? In hoc angulo (nota Lector) abſtruſa jacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ

à ſua

à ſua indagine proſcripſere: deſiſtentes unde inci piendum erat, juxta axioma. Philoſopho auſpicandum, ubi natura deſinit. Deliberavi itaque exquiſitius demonſtrare, quod inanimatis, inhabitet ſpecies ſenſus, phantaſiæ, imo & electionis: analoga tamen ratione, juxta capacitatem, & gradum cujuſque. Non interim heic 300. phyta commemoro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum, offendet neminem, modificate intelligentem. Imprimis indubitatum eſt, quin flores aliquot ſolem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quam ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe. utpote ſine quibus, impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſero Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in umbra terræ morantes) attamen ſive interea nox caleat, frigeat, ſerena ſit, aut pluvia: non ceſſant tamen flores, æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod imprimis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe. qua parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca inſtinctum naturæ, vel ut lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa, eſt facti, factum autem, cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minus mirum. Sed quod etiam locum in mineralibus habeant, ſic probo. nihil fere in natura fit, abſque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo movetur, niſi ob proprietatem, à creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque ubi adeſt, neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diverſitatis objectorum. Sic nempe avium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ

aquilæ cariem ſubire dicuntur:& pannus, è ſponte mortuarum ovium lanis, mox ſponte foraminibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, ſi totus pannus, pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum, ex pelle ovina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal veraciſſimum in Suevia eſt) homini quantumvis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac commeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra, magnam virtutem tribuunt. Enimvero lapides, nec movere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui objecti, non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ, geſtatus tetigerit, niſi ejus defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes, ſe prodit, qui ſe proprio motu locali, vertit ad aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, averſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quam citiſſime pyxis ſe volvit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergo ſi id fieret per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſivo motu, ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide, immota, poſtquam lapis, ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergo, quod Magnes, ſponte propria, ſe volvat ad Boream. Unde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porro ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum

tum chalybis teneat, ad latus auſtrale: confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sic ut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam, natet aquilonem verſus. Unde quoque obvium eſt, quod Magnes, fortiori appetitu feratur ad ferrum, quam ad Aquilonem: ſitque illi chalybs, minoris alteritatis, quam Septentrio. Conſequenter etiam, patet quod manifeſta polleat objectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile moverunt dubium. An videlicet Magnes ferrum trahat, an vero ferrum, trahat ipſum Magnetem? Neſcientes utrimque eſſe reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec ſervat reſpectus, nec obſervat fines lucri proprii, fruitionis, circumſtantiarum, aut conſequentiæ. Nec iſte tractus eſt obnoxius adulatori, aut detrectatori: ſed eſt donum in Archeis, utriuſque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario ſignatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem ut ſi chalybs, ſit magnete levior, trahatur ad magnetem: ſecus vero, ſi lapis, chalybe ſit levior. Eo quod tractus, non ſit in uno, & obedientia tractus, in altero: ſed unicus tractus mutuus inclinativus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeoque exhinc manifeſtatur, quod deſiderium, ſit natura prius, tractu, tractuſque, ut, aliquid poſterius, ſequatur deſiderium: tanquam effectus, ſuam cauſam. Si ergo teſtante Veritate, cuncta ex operibus ſint dignoſcenda, fructuſq; ſuam prodant arborem: profecto ejuſmodi attractivæ inclinationes ſubſiſtere nequeunt, abſque teſtimonio alicujus vitæ conparticipatæ, ſenſationis, notionis & electionis. Porro nec minus mineralium vita, quam vita vegetabilium, ſuam per vitam diſtinguitur, à vita animali, atque eorum generationes invicem. Eo quod vegetabile, ac minerale, non operantur

rantur niſi unum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præciſitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque neceſſitate, quoties objectum proprium illis eſt præſens: Sed animal operatur plura, eaque nec coacte, ut neque per accidens objecti: verum prorſus per deſiderium, conplacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cujuſpiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio, ſit vita: ſecunda autem, appetitus, deſiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertio tandem ſelectio deliberativa, & objectorum diſtinctiva. Sic vidi taurum libidine ſaturatum, veterem vaccam ſpreviſſe, oblata autem juenca, laſciviſſe mox ſtatim denuo. Obſcure autem viventium prima operatio, eſt poteſtas ad eſſentialitatem ſeminalem. Altera demum, exercitium poteſtatum, & proprietatum. Tertia tandem, major, minorque inclinatio, motus, & notio. Quæ quidem non fluunt, ex electione deliberativa: ſed ex poteſtativa alteritate, peregrinitate, ſimilitudine, appropriatione, puritate, aut objectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum juſta opinio, omnia eſſe in omnibus, per modum recipientis. At poteſtates ejuſmodi, propter obſcuritatem ſui indiſcretam, & Indagatorum ſocordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus vero, atque modernis, non conſideratæ. Ac propter acceſſus difficultates, mundum vaga deſperatione, & nomine occultarum proprietatum circumvenere: ac ſeipſos ſua occæcarunt ignavia. Scopus autem meus hoc loco fuit. Quod ſi herbis ac mineralibus, hujuſmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices inſint: eaſdem potiori longe ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & ſanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectata notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hoſtilitate, & repu-

& repugnantia: quam illa, quæ in nobis quinque ſenſuum miniſterio occurrunt. Uſque adeo in carne & ſanguine, eſſe quandam ſeminalem notionem, diſtinctionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, ſimilitudinis: itemque timoris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ &c. cum intuitu lucri, & damni, noxæ & complacentiæ, ſuperioritatis inquam & inferioritatis, adeoq; agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia neceſſaria, neceſſitatis conſequentis, fluunt, & comitantur prædictas ſenſationes. Quæ ſane in vitali ſanguine, altiori gradu ſunt characterizatæ, propter innatum Archeum harum paſſionum quarumcumque authorem, ac fabrum: quam alioqui in toto genere non animantato. Deus namque à cadavere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, ſolo attactu, marceſcere, excidereque, quia ſperni à vita, cogit. Quod non item præſtat dens è cadavere, violenta nece interempto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaveris, ſpontanea ſenſim morte ſublati, ſolo attáctu, calvos facit. Verrucæ atque ſtigmata, à perturbatione prægnantis, fœtui inducta, attactu cadaveris, ſenſim, ac ſponte mortui, donec pars ſtigmatis intimè refrixerit: ſponte etiam ſtigma, ſenſim evaneſcit. Attende mecum, an hæc non ſint alterius ſenſationis teſtimonia, quam ſolius frigoris. An inſuper in iſthac ſenſatione, non ſit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaveri inſunt quoque. Siquidem Tetanus cadaveris, ſive rigiditas ejus, non eſt frigoris aliqua congelatio: ſed mera convulſio muſculorum, mortem horrentium, viventiumque etiam poſt animæ diſceſſum. Hinc nempe cadavera eorum, qui violenta morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non niſi dudum poſt ſentiunt.

Animal Phantaſticum.

HERBAS & mineralia, inſtinctu quodam naturæ, id eſt ſuo modo imaginari. Sic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quoſdam nativos, habere dixi, in ordine, ac ſimilitudine ad hominem. Quæ ut ad ſcopum noſtrum de Peſte, dirigantur. Memineris quo pacto perturbationes prægnantis, appoſita manu ad aliquod membrum, licet inadvertenter, incogitanter, citraque voluntatis concurſum, depingant in fœtu, membrum contacto correſpondens, imagine objecti illius perturbationis. Imagine inquam: non autem ſignatura otioſa. Sed, puta appetitum fuiſſe ad ceraſum: depingitur utique in fœtu, & in membro conſimili, quale prægnans ſibi manu tetigit, ceraſum, quod virideſcit, flaveſcit atque rubeſcit quotannis, iiſdem ſtationibus, quibus arboris ceraſa, has colorum viciſſitudines acquirunt. Et quod eſt longe mirabilius, contigit fœtum ſic ſignatum, Majo, atque Junio has ſignaturas colorum, in Belgio paſſum: qui poſtea, in Hiſpania Martio & Aprili, eaſdem exprimeret. Ac tandem rediens in patriam, rurſus in Majo, ac Junio illas oſtentaret Sub valida quoque prægnantis impreſſione, nedum nova ſuper inducitur ceraſi generatio: ſed etiam contingit, vetus eſſe immutari, cogitque loco cedere generationem ſeminalem: imo & Dei imaginem, jam vividam, vel in procinctu ſui adventus, non venire, ſubſtituique creaturam alienigenam, atque monſtrum. Quorum contingentiis, ſunt plenæ, quotidianæ, atque invitæ experientiæ. Quæ poteſtas, prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus, imagines conceptuum non deferantur pariter ad uterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturba-

turbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor adſcendere, mulieribus autem proclivius mitti ad uterum. Eo quod mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales, ad fœtum. Adeoque omnis præcordiorum commotio muliebris, continuo reſpicit uterum, ſive adſit fœtus, ſive non. Quicunque ergo mulierem deliberato animo perturbat mœrore,&c. is illi morbum volens immittit. Et qui gravidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis uteri parietes continuo depingere, ut plurium, ac variorum ſynptomatum, ſibi in malaciam authrices fiant. Quoniam uterus non impune fert, ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem, ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quam iraſcibilis, ut non immerito proinde, amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas, ad Cor, & cerebrum tranſmittit liberius. Quidam enim expectans mane, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, tota nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, mane latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeoque manus prægnantis, ſuas exorbitationes ad uterum, & viri manus, ſuos pavores, uſque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longe infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam, in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentem deaſtrorum,

 erran-

errantium quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum, in reliquos influeret: nequaquam reliqui ſurſum reflecterent, utpote ſtellæ, ad ſublunarium commoditates conſpirare creduntur, non autem ſurſum. Saturnum itaque, originem vitæ, & conceptionum, ſive generationum initium dixere: imo & devoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fecundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, novellum ſanguinem conſumant, morboſque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Iupiter vero præcipua ejus proles, ſede parentem dejiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imago verò, per imaginationem formata, mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, vnde Idea fortificatur ad operum executionem. Quotuſquiſque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (qua parte Splen maxime ſenſitivus, ſicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? Nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nuntium? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti, ſit plane ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, eaſdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu dum extra truncum arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internum eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte, fabricare Ideam Peſtis, unde Peſtis ipſa, mox pullulat. Quamvis anima ſenſitiva hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet campus apricus, ad probandum cunctarum rerum notiones ſive Ideas, in nobis

nobis formari vi animæ ſenſitivæ:jacere tamen obtenebratas, in mente immortali,quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis, juſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cujuſpiam, illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imo quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente, tanquam divinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialem habitare, modo in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatam. Alioqui anima ſenſitiva res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeoque opus eſt, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope, priſtinam ſcientiarum lucem aliquam, venari contendunt. Ideoque & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelſus eſtimat decuplo faciliorem, quam didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator utatur medio, ipſum mox oppetiturum Binſica, ſive ariditate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attenuatum iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia, neglexit plurima, fueruntque ægrorum opitulationes, fruſtra expectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſia genitas, quo conſtet, qualiter omne corporeum, proveniat ex inviſibili, ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili, peti affirmabant) per imaginationem, Anteceſſoris parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem juſſu incomprehenſibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, ſemel factam. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi. *Producantur ſemina.* Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam

plantarum, quam animalium. Natura itaque, ſequendo infuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cujuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quam in plantis, imo & in ipſis mineralibus, ſua cujuſque imaginatio, ſuo modo inproprio, productrix tamen, utrobique fœcunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quam ſuper incidentium, & monſtroſorum. Imaginatio quippe, condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis, convertit in medio, quod ſemen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen, eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago itaque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendę: ſic etiam liberam incorruptamque cognitionem rerum ſibi agendarum ſubter generationis decurſum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod ſicut prægnans non operatur propoſita mirabilia, niſi ſit perturbatione perculſa, ſilexque ſit concuſſus ad chalybem: Ita ſemina animalum deſinunt eſſe fœcunda, niſi conjuncta ſit libidinis perturbatio, faciens animam deſcendere in ſemen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ, mox à producto languent, completo ſuæ imaginationis, ſive proprietatis ſcopo. At mineralia, quia non ſunt deſtinata, ut propaginem è ſuis corporibus excitent, eo quoque ſuos imaginationis fines, longe obſcuriores habent: Cum ergo omnis generatio, imaginem præſupponat, juxta quam, ſuas diſpoſitiones exequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris, generet Ideam amoris. Nec phantaſia metus ab hoſte, phantaſma producat terroris à Peſte. Non immerito quoq; loca, infecta Peſte, vitanda ſunt, ac nedum propter vitiatum jam, atque contaminatum aërem: verumetiam, ut objecta

jecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Jam eminus apparet littus, quorſum navigamus, & quo pacto terror, ſit pater Peſtis. Pueros etiam contingit celerrime imaginari, atque commoveri: illorum tamen perturbationes non gerunt ſemina in ſuis imaginibus, aut Peſtem ex terrore ſibi faciunt. Perinde namque his eſt, atque novello fidicini, qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non niſi difficulter ad digitos tranſmittit. At poſtquam artis gnarus eſt, digitique jam aſſuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæſitanter mandatum phantaſiæ, totumque perſonant Hymnum, licet ſubinde attento colloquio, mentem à muſica averterit. Neque enim ceſſant digiti ad finem percepti Hymni, pergere.

Imaginata Peſtis requiſita ad Ideam.

SÆPE fidem experientia fecit, quod quis terrore ſolo, Peſtem abſentem ſibi atque ſuis paraverit. Quæ veritas, oſtendit, quod imago phantaſiæ, ab incorporeo ſuæ nuditatis eſſe, & cogitationis ſimplicitate, ſe paulatim veſtiat, induatque vitæ ſpiritum, & in eo, ſui productum ſeminale relinquat: ens ſane, ad magna, atque terribilia facinora, promptiſſimum. Verum enimvero, ut ad executionem ſuæ deſtinationis nondum eſt ſatis (Reperitur nempe quod imago, ad viſcera perveniens, nihilominus non raro flacceſcat) Idcirco declaravi in prægnante, manum inſuper requiri, organum organorum, ut externum & ſignum, determinati membri, in quod eſt ſculpenda imago. Etenim perpetuo, anima mediis utitur, ſuper quæ, imago fertur ad eſſe, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima, operativas ſuorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per conſuetu-

ſuetudinem, ſuas ſtatim imagines tranſmittat,quæ alioqui præter conſuetum, moleſtiſſimè eo pertingerent. Quocirca notandum, ſi pregnans fuerit dextera (ſiniſtra tamē manu aliquod ſui membrum ſub perturbationis inſultu attigerit, nihil inde ſuper fœtum ſignatum iri. Unde apparet, manum illam, quæ communis, ordinaria, & quotidiana eſt cogitatuum executrix: ſit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantaſiam operatur,atque mulier: nec alia quævis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quivis, Peſtem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operativas lupi, aut colubri: Imo nec quidem ubi lupus viſibiliter adſit: prout tamen Peſtis, per terroris imaginem, nobis naſcitur. Dubium itaque ſubeſt. An territa imaginatio animæ, à Peſte, ejuſque imago, ſit ſufficiens, & adæquata cauſa Peſtis? Serio imprimis attendendum, Imaginationem per ſe inſufficientem ad operandum, niſi alia inſuper concurrant. Imprimis namque in ordinariis prorſus omnibus, ſolitiſque operibus, ex deliberatione electivę animę provenientibus, oportet adſit voluntas. Piſtor namque fruſtra, multa, de panificio, intenteque imaginabitur, niſi manuum voluntas, non quidem ad aliquod membrum: ſed ad paſtam, admoverit. Ego pariter de Peſte ſcribens abſque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peſte meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, niſi forte deſperans fatuus, Peſtis generationem, in conſenſu voluntatis intendit. Requiritur ergo voluntas explicata, in quotidiano, ac naturali curſu actionum operativarum, in quibus, velle deducit conceptas in deliberatione imagines, ad executionem operis, At nullatenus exigitur conſenſus

ſenſus voluntatis, ad generationem entis, aut tranſmutationem unius in aliud. Siquidem omnis tranſmutatio, licet monſtruoſa, nititur tamen privilegiis veræ generationis: cum ſit reideatio in Archeo, ex victoria novæ imaginis, traducta ſuper ſeminalem, quæ prius erat concepta in Archeo. Ergo, conſideratio tranſmutationis, non expendit conſenſum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, ſive imaginis productio, neque manuum attactus, ſufficiunt ſimul, ad tranſmutandum: Sed (attende bene) omne opus imaginationis, quod in nobis, novam generationem, vel tranſmutationem unius in aliud, producit, neceſſario, requirit alicujus fidei concurſum, colligatæ in eodem ſubjecti puncto, ipſius phantaſiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis iſtud nocivum animal, neque ejus ſaltem venenum. Perinde etiam, uti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Peſtis, non generat proinde Peſtem in me. Ratio itaque quare terror à Peſte, magis Peſtem faciat, quam terror ab animalibus, venenum eorundem; in eo conſiſtit: Quod venenum Peſtis, non ſolum fiat ex apprehenſione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod ſimul concurrat cum illis, inſeparabilis quædam fides, per quam territus, ac pavidus quiſque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, ſe, jam aliquid peſtiferi veneni, contraxiſſe. Unde (nec enim prius) Peſtis imago, per hujuſmodi terrorem concepta, operans & fœcunda evaſit. Nam is terror, cum ſuſpicione credula, applicat animam ſic territam, Archeo, ut hunc, veſtiat imagine terroris concepti. Cujus quoque fidei defectu, etſi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Peſtem humanam arripiunt unquam: licet ſuam tabem, ut naturale venenum, quandoque hauriant, unde etiam oppetunt.

Eſt namque venenum fermentale,quod utut celerrime cum iis tranſigat: vera tamen Peſtis non eſt. Quiſquis autem rabientem, in ſe inſilientem viderit, & quantumcumque exinde territus fuerit,imo febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen unquam, vel tenuiter credit, ſe rabidi venenum hauſiſſe, abſque morſu. Quare etiam totus ſuus terror, eſt ſaltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quam fidem nati veneni. Terror igitur, occaſio Peſtis,vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, ſe aliquid contagionis, actu hauſiſſe, ſub incertitudine, & agonia ejuſmodi. Eo quod venenum Peſtis, ſit inviſibile, non autem rabidi morſus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo,generandę Peſtis ſemen. Eo quod imaginatum, apprehenſum cum perturbatione, & creditum, ſtent actualiter in eodem puncto phantaſiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens ſeminale. Alioqui etiam,nec quævis fides, ad hoc eſt ſufficiens. Quippe nemo eſt, qui non credat firmiter, quod Peſtis poſſit occidere, contaminare, advenire, &c. Sed talis iſta fides, eſt languida, & velut mortua, nec proinde operativa. id eſt. non nocua. Niſi eſſentialiter in eodem identitatis puncto, ſit connexa terrori, apprehenſo cum perturbatione,ex hauſtu actualis veneni. Caſtra enim & arces, perſæpe pavorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, ſimulatque cum timore perturbationum credunt, hoſtem proditorie, aut clanculum irrepſiſſe, aut inſperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta ſub nocte opaca, magis invaleſcunt, qua fiunt inviſibilia, magiſque horrenda, ac timenda univerſa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, abſque motu aut fornicationis illecebris, ſufficien-

ſufficientem expulſioni, fidei tamen illius defectu, ſemen tantum ſterile ejiciunt. Etenim etſi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur ſomniando. Quippe quæ non imaginationis, at ſolius eſt filia voluntatis. Somnus nimirum, ad hoc conducit peculiariter, ut tranſmutatus liquor alimentarius, per appoſitionem, mentiſque informationem, omnino aſſimiletur. Quapropter adoleſcentibus annis, plus, atque præfundius dormitur, quam ſubſequentibus. Cumque materiæ vitales, ſuas habeant imaginationes naturales, etiam quæ non ſunt imaginationes intellectuales: certe, ipſa ſanguinis imaginatio, ſubter ſomnum, potentiſſime operabitur. Sed fides, cum ſit vis ſeparata, animæ, ac voluntati alligata, neceſſario quoque ſub ſomno ſopitur. Eſt itaque imaginationis Spleneticæ actus, propemodum inconcuſſus, ac indefinens. Sed anima, ſemel credens vnum aliquid, ceſſat dein, quieſcitque à credendi, aut confidendi conſideratione, donec de novo, objectum illi refricetur. Nec hoc loco, loquor de fide Chriſtiana, ac dono Dei ſupernaturali: ſed intueor confidentiam: tam ſcilicet deluſionem credendo, quam rei veræ putationem. Catula enim quædam juvenis, & nondum laſciva, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit ſuum eſſe fœtum, quæ adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copioſum lac profudiſſe. Item media Hyeme ſi optes pullos, tepefac ova linteo calente, atque interim depluma pectus caponis, pone ſuper ova, ut foveat, eumque ibidem conclude. Qui, teporem ovorum, ac frigus pectoris inſuetum, ſurgendo ſentiens, incipit ova fovere. Incubando autem concipit falſam fidem, creditque ſe ovorum matrem, pullos omnes, ad extremum uſque educit, & crocitatu foven-

ſoventis gallinæ ſimili, convocat; pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens triſtatur, à pullis derelictus. Si itaque falſa fides, operetur tanta, quid non fundatior quælibet, terrori Peſtis conjuncta? Ineſt ergo imaginatio quædam, ſanguini nativa, partibus animalis, imo & morboſis excrementis: adeo ut cruori extravenato, jam remedia magnetica, applicari cum fructu incæperint. Conſideremus etiam, ſextæ digeſtionis mucilaginem excrementitiam, adherere intra harundines (unico ſic etymo, voco venas, arterias, inteſtina, & canales quoſlibet) ſua primùm qualitate inſontem: ſed hoſpitii jus, quatenus indirectè advena eſt, violantem. Ideoque per ſe, parti inſidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti inſito, concipitur deſiderium expellendi illam: cujus conceptus Idea, in exoſam mucilaginem imprimitur. Quæ cum ſit ſeminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc poteſtatem agendi, nanciſcitur: ac ſuam deinceps materiam moderatur, ad propoſitos ſibi, nactoſque fines. Membrum autem, non valens ſubigere hoſpitem, ſibi invito connexũ, majori flagrat niſu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iſte, eſt amplius ens rationis, ſive imaginatum: ſed ſurrexit in ens quoddam ſeminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, ſibi impreſſam, induitque materiam exoticam, in omnem morboſi ſeminis perfectionem. Non ſecus atque in ſaliva rabientis, ipſamet rabies ſeminalis, & in picto fœtus ceraſo, conceptus gravidæ. Sic namque poteſtate agendi, ditata materies, juxta imaginem indutæ paſſionis, incipit agere in membrum hoſpitale. Ineſt nimirum illi, jam ipſe morbus, ſemine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, ſæpe victor, vitalem facultatem illius membri, in ſui clientelam ſubigit. Mortificat nimirum, ſuoque contagio con-

formem partem, cui inſidet, reddit. Pars autem, cum ſit laſſationi, hujuſque termino, obnoxia, è contra vero character, ſive idea ſeminalis jam concepta, ſit indefeſſa: neceſſe eſt, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proſcribatur per criſim, vel robore morbi ſponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac Scirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abſceſſus: vel medicaminis præpollenti vi, pellatur. Alias namque, natura habenas deſerens, manus vinctas, morbo tradit. Quatenus ſcilicet pars continens, à contento hoſte victa, reliquum totum, ſibi ſimile reddit, non ſæcus atque Gangrena minutula, totum mox mortificat: ita & materia morboſa adhærens, partem cui adhæret infectans, totum integrale, mox inficit. Neque enim ſemper ſunt ab initio, innata ſemina morboſæ materiæ: quæ ideo tantiſper tantum eſt materia occaſionalis. Quinimo ut plurimum fatua, atque innoxia qualitatum proſapia, innocentiam ſimulant ſpinæ morboſæ. Noxia nunquã alioqui, non intro admitterentur, quia intimè ante admiſſionem, atque ſagaciter, ab Archeo examinari ſolent. Sternuntur enim in limine mox, quæcumque incapaces ſunt neceſſitudinis vitæ. Si ergo ſordes, proditorio errore intro admiſſæ, aut per degenerationem ſubortæ, intus hoſtilitates recipiant, eaſque in nos exerceant, dum agendi robore, fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, ſi fermentum veneni, ſubinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus injiciant. Hæc eſt ſuccincta tartari cruoris, imaginumque morboſarum origo, progreſſus, atque hiſtoria. Porro imagines venenorum, ſic ſe habent: In beſtiis enim venenoſis, venenum fieri ex imagine iræ, proverbio docemur. *Morta la beſtia, morto il veleno*. Quod locum duntaxat habet, in venenis propriis ſpeciei. Non autem in cada-

in cadaveribus, Peſte extinctorum, quod tam in hominibus, quam falcone, quotidiè experimur. Eo quod Peſtis, non ex ira, pro more ſerpentum venenoſorum, naſcatur. Canis namque, ludens, ſi dente icerit, vulnus cito medicabile infligit: ſin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, jam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, jam non tranſiens venenum iræ: ſed rabiei ſuæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accenſa nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, alias inſons, parit venenoſam, ac per dentem, eandem tranſmittit. Multo id luculentius in feris ſontibus. Sunt ideo venefici, curioſi, ut prius iratis, atque irritatis ſerpentibus, læthale virus mutuent. Catula luxurians, ſi manum pueri lambat, eandem veſicat. Equa vero luxurians, ſua pedum cornua, ſive ungulas, veneno imbuit: ſic nimirum, ut dyſentricis ſint præſenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, ſi butyro frixentur pulveratæ, confeſtim dyſenteriam ſanant. Plantarum autem venena propria, non ab ira, aut pavore ſunt: ſed fermentum corruptivum ſeminali imaginationi nativæ, illarum continuandis ſeminibus à mundi creatore, eſt inditum. Nec eſt enim plantis hoſtilitas, aut voluntas nocendi nobis. Adeoque nec venenum, ex ſiccatis plantis commoritur. Eſt namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ac ſeminaliter propagandum, ob fines Creatori Tergloriofo ſoli, cognitos. Rabidus autem, venenum per ſalivam, adeoque per dentem communicat. Dens namque, rabido inſervit, quantum manus, prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quanquam ſeminum ſuorum ſit formatrix: ipſa tamen non libera, aut arbitraria: ſed potius dos ſeminalis, propagativa ſui ſimilis, idque cum totali

ſui pro-

ſui proprietate. In quo quieſcit, non alienis perturbationibus, aut illæcebris, alterabilis. Quapropter in ſe, monſtrum non concipit, nec facit unquam ſponte, niſi ab externo laceſſita. eſt itaque venenorum, iſta differentia, origo, progreſſus, productum, & nocendi modus. Hæcque eo deduxi, ut intelligatur ſcilicet, ſi ex ira virulentarum ferarum, fiat extemplo læthale venenum, poſſe etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Peſtis venenum. Si namque triſtitia, amentiam, hydropem, aut caducum: Ira vero colicam, Apoplexiam, ſpaſmum: denſaque anxietas, vel intenſa minùs cogitatio, furioſum vel Lunaticum gignant: nec à ratione devium eſt, Imaginem Peſtis, intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cujus paroxyſmi, ſæpe ut amentium tolluntur per Splenetica auxilia. Animal exiguum, araneæ ſimile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam ſuperſedentibus, Peſtem facit. Quod venenum quidem, non eſt vera Peſtis: ſed puſtula venenoſa. Nam ſubjungit. Calidos fontes vicinos eſſe, qui abolent ſtatim, inſertum à Solifuga venenum. Sic nimirum læthales fodinarum halitus, non raro peſtilentes vocantur, quia foſſores, diutius morantes, enecant. Experimentum autem hujus periculi facere ſolent: ſi dimiſſa ardens lucerna in cuniculos, confeſtim extinguatur. Nec mirum, ſi præter virus, etiam præfocent lumen vitale, ſi lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Peſtilens.

CONSIDERA qualiter canis, mœſtus ambulat, cibum recuſat, potumque horret, quantos odii ſtimulos, ac invidiæ conceptus alat, ante rabiem.

rabiem. Denique, ut conceptus ſui, vis plenaria, non in ſalivam tantum: ſed in dentem (qui trans veſtes, nitide abſtergitur) tranſlata, ſolo velut odore, ſimplicique unius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam feram, feriamque rabiem, in demorſo. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, ſolaque epidermide hiat, utut ſaliente foras cruore, abluatur: nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit, ut ſicut manus prægnantis, membrum fœtus depingit: ita canis, per dentis ſui attactum, infra quadrageſimum diem, rabiem adferet. Neque enim duntaxat ad mortem, utut vulnus in ſola ſit epidermide, pergit; ſed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, ſequunturque ut pediſſequæ mox, quo, per venenum phantaſticum, abducuntur. Etenim is dentis odor, quaſi merum nihil eſt, ens incorporeum; non ſecus atque fracidi dolii odor, vel odor pedis, novo calceo induti, facientis veſtigium. Canis etenim, dudum ab impreſſo veſtigio, herum novit, diſtinguitque iſthac tranſiiſſe. Sic odor veſtis, aut chartæ, peſtilenti tabe infamis, ſubtiliſſimo, inperceptibili, ac tenuiſſimo veneno, nos contaminat. Ac nedum læthali nos veneno imbuit, necatque: ſed & mentem loco dejicit, non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubter pellem, rationem à ſua majeſtate deturbat, cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pavet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum, concipit caninam invidiam, optatque viventes omnes, poſſe perdere, ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſuccreſcere vermes capite canino. Saltem non diffiteor ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum, ſpiritus imaginationum reſpiciens, & affectans: In quos, minima odoris conparticipatio, ſuæ imaginis introducit

ducit Ideam: cui phantaſia noſtra cedere cogatur, imo potius, plene tranſmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus, ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt invictæ imaginationis, etiam, ut ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Ubi interim reliqui omnes, per morſum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt, nec ſe contra hunc, defendere audent. Eſt ergo iſtud venenum, rabiei diverſorium, imaginationis etiam peregrinus hoſpes, qui ab imaginatione pugnantis animæ, ſuperatur. Ergo hinc novimus, omnia venena, in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam, & ſpiritum ſimul imaginativum, unde morbi, amentiam connexam habentes. Alia vero duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt quæ rabiem, quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: ſolum autem ſpiritum ſenſitivum, trahunt in pernitiem. Tarantula nimirum, vix unquam quieſcit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim quam horrida effigie, ſuas, in hominem, cujus pellem, vel tenui punctura pertuderit, imaginationes traducat. Vile enim, parvum, atque inbelle reptile, inperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit, ejuſque mentales poteſtates, ſubter ſui clientelam, ſtatim rapit. Belle ſane etiam quadrat odor veſtigii, ſimilatus Peſti. Nam licet edito, ventiſque perflato loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis, quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigii (quantitatis nihili) in via, ventis expoſiti, niſi pluvia lavetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum. Memini etiam quod in Peſte Oſtendana,

dana, ipſamet fracedo peſtilens, ſolet crematas ſoleas parum olere, ſolebamque Peſte infectum, odore illo prodere. Porro ante prævaricationem, omne animans ſubjectum erat homini, tanquam hero: ſuaque vita media liqueſcebat, & peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt jam, vel catulus, prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortalium poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei, deinceps ſubjacere morſui inſectarum, variaſque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cujuſlibet. Deviumque eſt, ſervilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quam penitiſſime, atque fortiter irę imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate, ad ſalivam tranſmigrat? quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore uteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non raro fracidus odor, communicatus è plantis pedum, ſuperbam noſtri ſtaturam dejicit, privatque ſenſu, memoria & intellectu epilepticos? Quampromptè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mentem alienat, ſeducitque mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum juxta imaginem, fermento ſuo innatam, nos alienant? Quam enim terribile terroris venenum momento unico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeo ut ejus carnium eſu, Peſtis deglutiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagittari, unde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit fere in momento. Sæpe namque ſomnus, imo ſopor, eſt in homine: ubi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpe è converſo, Archeus perturbationibus expeditus, atque

ſecurus

ſecurus vivit:ubi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quam præteritis ſeculis: quia bella pavore ſeniora, pluſque pavoris, & irarum minus habent, cùm homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria urinæ potatio, Peſtem cohiberet antè acceſſum: non quatenus alexiterium: ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque quod anno 1635. dum Gallus Lovanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pavidos, terrefactaſque timore mulierculas, mox dein invaderet, quæq; in pagos omnes diſperſa, magnam ubique ſtragem attulerit. Etenim & conparticipatio vitæ in eduliis facit, ut citò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum noſtrum, Indignatione, furore, & multiplici alioqui ſynptomatum clade ſubnoxiū: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ luis neceſſitas, ac tranſplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diverſitate: neceſſe eſt, nos affici ab iis, quæ in nobis, ſuum relinquunt ſynbolum. Equidem ſapores, proprietatum teſtes, tam cum externis, quam internis putrilaginum conſortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facile fiunt participes injuriarum. Vita nempe media ciborum, noſtris remanet in carnibus: piſcivoræ hinc nationes, ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus bene ſervatæ, ex ſynbolo vitæ mediæ nobis reſiduo, quamlibet facile putredinem nobis inurunt. Unde etiam formales corruptelæ in nobis inauſpicato ſurgunt initio. Dein carnes & piſces, etſi mactentur tempeſtivè, ſæpe tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus ubi veſcimur

 (præ-

(præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facile concedimus, nobiſque ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boves aut oves, veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem, juxta & noſtram. In ſolo quia homine, multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare, nec inſontes ſunt cibi, non rite confecti, dum fermentum ſtomachi illudunt: quia in alienas ſuæ luis colonias, & putredines varias, facile tranſeunt. Hæc equidem novarum calamitatum alteritati in Peſte, quandoque futura cauſa erit noviſſimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum, ac toxicorum fermenta. Sed horum actio, æquivoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, ubi in inſcitiam labuntur, ſurdorum cœlorum opem, procul nimis diſſitam, implorant, ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquivocam, dum agens non generat ſibi ſimile. Ut in cœleſtibus, ac mœteoris occurrit. At quam impropriè ad cœlos, & actiones illorum æquivocas, ſit recurſum, propter venena, facile quiſque noverit, qui venena, ut agentia mere naturalia, atque domeſtica, nedum alterativa per modum mætcororum: ſed tranſmutantia, & ſpermatica, aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quam ſi exile ſcorpionis virus, totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem, in totum propaget? Nec enim fermenta uſpiam æquivoce: ſed plane univoce operantur. Quoniam ſi Peſtis æquivoca actione pullularet, non eſſet utique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum

tranſ-

tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quam in eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni, ſit, per deſtructionem Archei humani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam hujus veneni organum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem, de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, tranſmutationem moliuntur: non autem de meris corroſivis: utpote quæ non fermentaliter Archeum, ejuſve imaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, ſive hoſpitium, devaſtat: ſub cujus alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoque loco cedit, cum integritate, atque retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, præterierunt unicum generationum organum diſpoſitivum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare, ſibi videretur, verboſâ excuſatione, ad cœlos, & occultas cauſas recurſum eſt, ut ignaviam, atque inſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Forma atque materia Peſtis.

Cum morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quamdiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque ejus cauſa continens. Imo quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam.

occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potius fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, juxta ignis experientiam, quam Adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod facilius compræhendes, ſi conſideres, vas vini fracidum, doliumque jam exhauſtum, abſque ullo ſui pondere, corrumpere nova,& vetera vina, cado infuſa. Tractavi nempe in meis phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo, fracidoque ſemine, oriantur vegetabilia, ut hinc Peſtis proſapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: ut ſciamus Peſtes populares, à terræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequælis, primam ſui occaſionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo,tantundem quoque materia occaſionalis Peſtis, à cœlo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exiſtens in Gas terræ. Adeoque hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei, quo facilius aſſentiatur, tetroremque peſtilentem in ſe concipiat: Ut tandem ad horum diſpoſitiones prævias, ſuperveniat, quidditas peſtilens formalis. Cæterum, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophandum, neceſſe eſſet, ipſius anatomiam repetere, ex prælibata, in phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, tranſparens, tamque levitatis, quam ponderis expers, inpermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem ubivis refertum, & hactenus, extenſionem,aut compreſſionem ſui tolerans. Cujus poroſitates, vel replentur vaporibus, alieniſque exhalatibus, vel plane hiant, expertes corporis, in ſui integritate manentes(quod alibi tractatu

de vacuo neceſſario, demonſtravi) enimvero namque ſi aër eſſet abſque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus eleuari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compreſſio manifeſtiſſima (ut alias plene demonſtravi) neceſſario datur & vacuitas, Sunt namque ejuſmodi poroſitates in aëre, velut uteri, quibus aporrheæ fructuum aquæ, reſolvuntur denuo in ultimam aquæ ſimplicitatem, unde provenerunt, ſpolianturque quibuſcunque priorum ſeminum ſignaturis. Sunt autem ejuſmodi effluvia in aëre, peregrina, per accidens & varia, juxta indolem concreti, unde exhalarunt. Imprimis ſunt vapores aquæ puræ atq; ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluviam condiunt vaporoſa ſui myria, & eatenus à corruptione præſervant. Secus namque, ob admiſtas variorum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluviæ, non minus quam nubes in montibus, & nebulæ pleræque. Partim ergo aëris hauſta venena, vapore tenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aëris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum, odores concipit. Quæ contaminatio, jure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meridie ſilva querna dives: ab aquilone vero amœna reſpicit prata: ad utramque porro Solis domum, colles Cerere fœcundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſime albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occaſum, vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtriſque auſtralibus apertis, inſigniter flavent luteo colore. è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inſpirari, ut & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtivum, exhalat occulta aporrhea,

rhea, quæ inſuetum vultum, atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi evadunt conſpicua. Sunt namque in aëre, quædam quæ odore narium percipiuntur: alia denique quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagij. Siquidem veneni, ut talis, fermentum, ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quævis patria, ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſub eſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varii expatiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ pœnitius mecum trutinans, ſæpe ſum miratus, vitam noſtram, ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur undequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profunde eundem admittamus, imò & inviti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus, ſæpe, dudumque impavidus interfui, realiter ſenſi odores iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri, ructuſque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores allii, & ceparum commeſtarum, etiam per nares collectus. Peſtis autem utrinque hauritur. Quæ autem non de foris: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem pone aures ſe prodit. Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis proſilit. Quæ vero maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, provenit. Quatenus fracedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ vero Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio quæ longius, quam in proximum emunctorium jacit, vel ab attactu rei contagioſæ, vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex

excellunt, fracedinem, aut veſtigium heri, in via ſentiant:ipſe Archeus noſter,longè facilius adhuc, quæ intus ſunt, olefacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, niſi fermentum mumiale intus invenerit, cui ſe copulet. Jam tunc quidem eſt præſtò, exotica materia, nihilominus adhuc contagii indiga. Idcirco oportet, ut materia ſit plenis numeris inſtructa, ac formalitate agendi. Nam ſunt hæc duo adhuc tanquam cauſæ occaſionales atque irritativæ. Denique de Tartaro cruoris ſat dictum eſt, quod ſit productum Peſtis, quodque hanc præſtolatur, vel ſit exemplò, adventu Peſtis. Terminus itaque fiendæ Peſtis primus,eſt Gas fracidum, quod cum nequeat inficere,ſine appropriationis ſynbolo, requirit alium terminum correlativum,qui eſt fermentum mumiale (ſine quo,non eſt appropriatio) nimirum Archeus, Peſtis ſuſceptor.Siquidem virulenta Peſtis materia, per contagium in nos traducta,non contaminat quenquam,niſi Archeus illam apprehenderit, & appropriaverit. In quo ſane Archeus laborat improvidè. Nam exin Peſtis terrorem concipit propria phantaſia, non autem ex pavore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantaſia, Archeus, venenum peſtilens parit.Quod eſt ipſa terroris concepti Idea, veſtita propria Archei Chlamide. Eheu tunc Peſtis intus adeſt, totumque facile mox conturbat hominem. Imago ergo Peſtilens, conſtat aura Archeali, ut materia continente, cui impreſſum eſt venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Peſtis, quemcumque ſemper inquinat, etſi odorem ſibi conformem, mox in nobis invenerit:eo quod fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilominus eſt tantum medium occaſionale, reſpectu contagioſæ applicationis ſive infectionis applicatæ. Quæ appropriatio,

proxime

proxime conſiſtit, in reali, & actuali congreſſu imaginis, per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; exiſtimans hujus reſpectu, jam domi ſuæ eſſe potentem hoſtem, intra lares hoſpitatum. Qui panicus Archei terror, eſt cauſa immediata, imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probavi, eſſe in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quam in corde ac cerebro pingitur) Quæ imago eſt cauſa adæquata Peſtis. Ipſiſſima inquam Peſtis, non ſecus atque pullus, nihil eſt, præter ipſum ovum, fœtu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem, atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (unde nimirum ſolos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Idea terroris, quo Archeus, confuſione ac deſperatione plenus, regimen negligit, funeſtamque ac ſeminalem iconem peſtilentis veneni, fabricat. Hanc denique ſui confuſionem, facile ſuis tranſmutatis liquoribus alimentariis inſinuat, quibus ante invigilabat, jam in hoſtilem tartarum cruoris, degenerat. Archeus enim, gubernaculum deſerens, inſtar hominis pauidi, præpoſtere ſurſum atque deorſum invertit omnia, & ipſemet profugus, hoſtem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus ſternitur, incepta ceſſat omnis officinarum digeſtio. Quodque pœne vel ſemi digeſtum erat, corrumpitur, quia triſtem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque eſt intus per membra, quia horum ſpiritus inſiti, confuſionem influi Archei, perſentiunt: ſed compeſcere nequeunt. Etenim ſi nutrimentum ſemi digeſtum, in ſtomacho recens ac mite erat, ſopor oritur, itemque vomitus ac nauſea: ſin autem jam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digeſtum,

digeſtum, cum nidore putreſcit. Unde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque ſub imagine veneni, & in tetram mucaginem degenerat alimentum ipſius ſtomachi, quod & cauſticam acredinem non raro induit. Eſtque circa ſtomachum, potiſſimum murmur. Utpote ubi primi & inordinati ſunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de neceſſitate, prima Archei confuſio terroris, ſuboritur, fitque imago teterrima Peſtis. Etenim plerumque notavi Peſtem circa ſtomachum prima ſedilia locaſſe. Quidam enim continuo vomitu dejectus, dolorem capitis ingentem ſenſit, ac mox delirium, deinde & ſoporem per intervalla paſſus, ſedecim horarum ſpatio obiit, multis deliquiis præviis. Optabam autem ſcire unde tam celeriter, tantoque ſynptomatum furore oppetiviſſet, nec Chyrurgus adeſſe cuperet, tandem cultro diſſectionem inſtitui, ac inveni ſtomachum illius triplici eſchara jam perfecta pertuſum. Qualiter olim videram ſtomachum ancillæ perforatum, quæ arſenicum, volens biberat. Interim in quavis Peſte, ſurgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia ſane cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pavida diſcordia, confuſione & deſperatione diſgregatis. Tartarus cruoris quoque, jam legibus ſolutus, in tanta totius confuſione, furorem arripit, conceptis finibus ſuæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confuſione, omnem adauget tumultum. Hæc eſt ſcena Peſtis, quam aliquando, per divinam clementiam vidi ſomnio intellectuali. Non eſt autem Archei pavor, fuga, deſperatio &c. ipſum venenum: prout neque ira animantis, ejus eſt venenum. Sed venenum Peſtilens, eſt ens productum ex imagine pavoris, & veſtitum ſubſtantia Archei. ſicut ira ſerpentis, iræ imaginem

in parte

quoque ſolo odore peſtilenti, ex infirmo, vel cadavere, vel loco, aut re inquinata hauſto. Qui quo ſubtilius ſubjectum inhæſionis ſuæ habuerit, eo quoque velociùs contaminat, celeriuſque Archeo approximat, ob ſynbolum. Neque enim ideo ſudoris halitus, tam præſto inquinat, atque Gas peſtilens, odore non perceptibile. Perinde enim atque carbonum Gas, ſtomachum commovet, vomitum cit, dolores capitis, imo etiam ſyncopen: ſic Peſtes notavi, quæ ſubtili halitu, alimentum ſtomachi proximum, infectant, vomitus continuos, ſingultus, ſyncopes frequentes, atque deliria, & mortem citiſſimam adferrent. Vomituſque illi, remedia deglutienda recuſat: ſyncopæ vires dejicit, ut delirium, cibos atque remedia aſpernatur. Materia autem infecta jam, ſi per ſudorem auferenda, totam domum, à ſtomacho ad pellem uſque, tranſeundo contaminat, niſi per remedia cohibeatur malignitas ejus. Nam etſi remedium, illam materiam infectam, promptè attingat, non tamen facile educit, non libenter ſequacem. Siquidem nunquam antitodus aliqua, ſemel infectum, in priſtinum reſtaurat. Eſtque ideo omnis antitodi cura, duntaxat circa præſervationem nondum infectorum, horumq; mitigationem atque celerem expulſionem. Eſt & ardua popularis Peſtis occaſio, quòd non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in Caſtris, & obſeſſis civitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Peſtem à tribus militibus, ſepulchrum violantibus, incepiſſe, caſtra Romana contaminaſſe, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemiſſe. Eſt namque ejuſmodi Peſtis, celerrima, ac ferociſſima: quæ nimirum cuncta ferè ſibi neceſſaria, ſecum intro adducit. Etenim cum venenoſa materia, jam nacta ſit fermentum, non debet paciſci cum Archeo, de ſui

receptione,

ejuſdem Archei ſemen, ab utroque formari. Sic homo facit excrementum vitale unde lumbricus, pediculus &c. fotuque ſuo, illam ſic diſponit, ut Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ovis originaliter inplantavit. Adeoque pediculus generans, eſt agens univocum, quod de ſe, porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem, eſt agens æquivocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadaver in vermes, & hi ſexualiter iterum generant, Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina, velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationum, utrobique eſt ſimplex, uniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt ejuſdem ſpeciei, generantia poſtmodum ſibi ſimile, abſque delectu: adeo ut pediculi, noſtris ex halatibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. Proxima ergo materia, proximumque agens; in Peſte, ſunt utrobique ejuſdem Archei ſeminalis; atque identitatis ſpecificæ. Nam ſive materia intus gradatim fiat, vel repentè; ſive externè hauſta, actuetur in nobis: ſaltem nunquam venenum Peſtis fit; quin Archei terror, imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quam ipſius Archei humani, ſanguiniſque, ex antipathia ſuſcepti. Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpe coram Peſte eſt pavidus: Imo qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quam timida muliercula. Nam etſi animoſitas, valeat ad præcautionem: non tamen

interimit venenum jam conceptum. Suntque diverſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli, timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus, ſive æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, jam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in una ſpecie humana. Cum alioqui ſi cor eſſet pars temperatiſſima, jam totus homo juxta quaſuis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem ut ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus, primus rejeci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Galenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodo ponderari queat aër, aut ignis, ut ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, nervos, oſſa, cerebrum, cor, medullas &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porro, quam laudo, non terretur morte aut Peſte, Archeum adornat, ut veneno reſiſtat, receptumque per accidens, expellat (vincere autem aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror, poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, qui à Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æque facile à Peſte inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum poſt ſe relinquunt debilitates, unde facilior eſt recidiva: verum etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hoſpi-

hoſpitantur, Peſtilens autem venenum terrificum, ſolum primario invadit Archeum, eumque perterret. Qui, dum ſemel hoſtem cognoverit, ac ſuperaverit, præſumit deinceps, audacior factus, non tam facile ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facile deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit: quia ſufficit, quod non æque facile terreatur, imaginemque terroris peſtilentem, in propria ſui ſubſtantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum, longe craſſiora, quàm imago hauſti terroris. Quædam namque non nocent, niſi ſub cute aperta: alia vero, edi, aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ rariſſimum virus, per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Sola vero Peſtis, inſenſili contagio communicatur, perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſervat. Ecce ut Imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: rei nauſeoſæ imago creat vomitum; Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pavoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paraclyſim: Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtravi, lætitiam, metum, iram, odium, cæteraſque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum generationes ſunt nobis domeſticæ, magiſque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediate Archeo inexiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus, illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allato, ſuo hunc terrore, pictaque de novo imagine, admittit,

mittit, ſuique charactere, atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaveri, ſponte extincto, admota, mox ita propter fugam Archei, friget, ut longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadaver vorant, prout non multum friget nobis, cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque, & accidentale cadaveris humani frigus eſt, pluſque frigefacit, quam frigoris habeat. Pluſque cadauer ſenſim extinctum friget nobis, quam cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaveri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergo, Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante, & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (ut in rigore febrili) intus concepta genitave Et quam maxime illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in tranſmutationem formalem ſui eſſe. Quippe virus, per Ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis. Diſſertque imago timoris, etiam pavoris, ab imagine terroris: propter formalem activitatem concurrentis fidei; prout antea notavi. Quinimo, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus, non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem, donec prægreſſo fermento appropriationis, cognoverit, virus iſtud, ſibi eſſe peregrinum, quod in parte ſui reconderat, dum exoticam iſtam formaret ideam, adeoque cum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atque utinam jam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, qua via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus perſenti-

tur ab homine, ut neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum, in Archeo ſibi ſtabulaverit. In qua tum rabiei imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophoibiam. Finaliter itaque unicum Peſtilens virus, unicum quoque habet terroris intuitum, unamque viam ad tumulum, vel ad convaleſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcumque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi. nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pavoris imaginem, at non Peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignavi diſtinctam à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pavet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cujuſvis calamitatis pavorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quam ejuſdem Archeo. In hac ergo Idea, ſita eſt Peſtis eſſentia, omniſque hujus libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cujuſvis metus, facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde ut gravida, in carnem illibatam, ſui fœtus, traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoq; animal vel monſtrum tranſplantavit. Quia ut alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuo penetrant, poſteriorque, priorem, facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quo volunt. Equidem elementorum diverſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, ángulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitu-

gnitudinis, & alteritatum diviſiones, in ſubſidium ignorantiæ convocare, ut per hoc, calamitates plures, majores, difficilioreſque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoveamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEMONSTRAVI pathemata animi, appetitum demoliri, ut & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicavi, cui Ethnici tribuerunt ingenii acumen, ut & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem, originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero, in nos vehitur aura, primo ſui impetu, in Lienem ruere, qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus dejectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quę in nobis fit, prout & quę extrinſecus hauritur: ſua habent diverſoria, quibus ſinguli furere incipiunt. Quandiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantiſper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minus accuratè ſe cuſtodiverint, quod tartarus cruoris, magis magiſque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proveniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit; Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit: perturbationes tamen, primoſ-

primoſque impetus, vel in ejus orificio collocaverim, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſæ, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iiſdem ſynptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè inſenſile, ac mortuum fecerat: multas tamen horas poſt, calerent in præcordiis. Sponſa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis moſquetariis ſalutatur, ejuſque tempora, glans moſquetti trajicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Vilvordiam autem, quatuor inde leucis diſtantem, allatæ, pulſus, adhuc vitæ teſtimonia dabat. Nonne & vitalis, totius quidam rector ſpiritus, in utero eſt? quique duntaxat membrana eſt, per modum ſtomachi? & longè majorum perturbationum ſedes, quam ſint jecur, pulmo & renes? Profectò membra in ſe, non niſi cadavera ſunt: ſpiritus autem eſt rector, qui vivificat illa, quem & qualem Deus plantavit, ubi voluit. Memini equidem ſæpius me vidiſſe, qui tartarum cruoris aliquali timore Peſtis: ſed ſine fide, aut præſumptione contractæ infectionis, corruptum haberent, indeſinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque ſuſtinerent, imo quamvis ſaperent, ſuaſque riderent anxietates, non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, inſomnes ob oculos verſarent. Erant namque ſimiles demorſis à rabido, qui velint nolint, ſequacem probent imaginationem ſuam, ad veneni lubitum. Demum in ipſo cruoris tartaro, circa precordia hærente, inveni propriam phantaſiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, ſibi finxerat. Sic non ſemper laſciva ſomnia, ex prægreſſæ

diei imaginatione, ſequuntur:ſed plerumque etiam ab ipſa prædominante paraſtatis materia:non ſecus etiam atque micturiens, ſe continuo mejere ſomniat. Terror ergo hominis, eſt occaſio Peſtis: terrorque Archei, efficiens eſt imaginis, & veneni peſtiferi. Eſt enim velut pater Peſtis, qui patrata virulenta imagine, licet ceſſet, ſaltem Peſtis concepta eſt in ſui imagine. Nam ſi terror hominis, eſſet ſufficiens cauſa Peſtis: neceſſariò quoque ſemper, terrorem peſtilentem, Peſtis ſequeretur. Quod falſum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Peſtis pro lubitu recipitur. Unde ſat conſtat, Ipſum Archeum conterritum, eſſe primitivam cauſam efficientem imaginis peſtilentis. Peſtis itaque conſtat inquinatione, contagio ſcilicet, celeritate curſus, ſingularitate veneni, concomitantium terribilitate, præſervationis demum, ac curationis difficultate. Enimverò pone relinquo Peſtis inquiſitionem, quæ in ſupplicium propter occulta Dei judicia mittitur. Quæ licet plane ſit ſupra naturam: interim tamen ejus materia, non eſt creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodo fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens, ſtabat in monte, quem aëris præterfluens unda continua, lambendo abluit. Neque ſtabat etiam in excelſa turri: quaque tamen peccatum Davidis, concupiſcendo, ortum ſuſceperat:ſed ſtabat in fracido atrio Areanæ. Sic Angeli in Apocalypſi, ſuas effundunt lagenas, unde tertia mortalium pars, quandoque peribit. Verbum, imo nutus Domini, cuncta facere poteſt, abſque atrio, vagina, gladio, lagenis, effuſione veneni, &c. Sed pietatis ejus tanta eſt ubertas, ut ejuſmodi ſupplicia, non det nuda per Verbum: forte propter perpetuam Verbi ſui conſtantiam, & irrevocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Peſtem ſupernaturalem mittit,

ne vivos

ne vivos tradat in manus hoſtium. Peſtis demum, ſi qua per incantationes parta ſit, ſequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex ſe, vel unum culicem facere, niſi ejus aſſumat initia ſeminalia. Prout magi ſui, non potuerunt, ex pulvere, facere Eyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli inpotentiam confitentes, tum exclamarunt. Verè Dei digitus hic eſt. Si ergo diabolo quandoque permiſſum fuerit, formare Peſtem. Id ſane ex naturæ principiis deſumſit. Differretque Peſtis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius, actuationem & impreſſionem veneni, non ſecus, atque follis, ignem quem non fecit, ſaltem promovet atque intendit: Appropriaret vero cum præparatione prævia per imaginem terroris, à ſuis mancipiis hauſtam, ac mutuatam. Et licet ejuſmodi Peſtes, eſſent ferociores: iiſdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, ſuperaddita ſcilicet invidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen ejuſmodi permiſſiones, adhuc eſſent determinatæ ad perſonas, ac numerum: imo facilius expiarentur per orationem & eleemoſynam, quam Peſtes ordinariæ. Quo ſcilicet Deus, humani generis miſertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat divinæ mox miſericordiæ. Aſt eudœmones, Peſtis ſtructores, magna certe id compaſſione, ut non niſi ſub mandato obedientiæ, virga Domini, & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe ſervat ubique Deus. Prætores, ac ſatellites ſumit, qui nativam bonitatem habent, amicitiam ſervant, nec indolem diabolicam aſſumere poſſunt, cui ſciunt nullum in cœlis locum eſſe. Zodomam autem, antequam Diabolo traderet, privavit prius paucis inſontibus. Eſt autem Peſtis, quæ execratione oritur,

propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam execrantem parturientem, vulneratum &c. Peſtis punitionis divinæ, quæ ſane vix initiis naturæ innititur, facileque dignoſcitur: quia ſola loca execrata, ac perſonas tales invadit: Itemque divites, qui ſedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vaſis deauratis, edunt vitulum de armēto, & pinguem ovem de grege, nec fratris Joſephi incarcerati recordantur. Quoniam horum exterminationem adjurat Dominus, ut reliqui, velut ex ſpeculo intueantur, quid ſit Deo placuiſſe, & diſplicuiſſe. Peſtes autem, quæ caſtra ſequuntur, ac plerumque aliquot ab obſidione menſes ſæviunt, non ſunt militum immundiciis aſcribendæ: potiſſimum ſi dudum poſt captam civitatem (ut plerumque fit) inceperint. Nam & caſtra, olim ſuas, & eaſdem militum impuritates habebant: ſed occaſio fracidi odoris cadaverum, mumiali fermento inacti: quippe quod hodie, non ut olim, nec ſat profundè ſepeliantur occiſi. Denique potiſſimum, quod lædantur ab inviſibili glande eminus, terrorem Archeo quæ majorem movet, quam dum haſta haſtæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim fruſtra, in lege erat præceptum. Quod quicumque tangeret cadaver, impurus eſſet, & abluendus, ſimul cum ſua veſte. Quodque Sol, ſuper corpora ſuſpenſorum non occideret. Quæ ſane litterali ſenſu, pro reipub. bono, ſic ſunt à Deo præſcripta, ne fermentum mumiale fraceſcat. Deplorandæ itaque eſt cæcitatis, & temeritatis, corpora ſuſpenſorum oſtentari ad ſpectaculum, donec ſponte decidant (parvum nempe inde commodum, pro tantis malis) & perinde eſt ac ſi dixerit Judex. Deus quidem ſic inſtituit: ſed magiſtratus correxit propter melius. Quaſi Deo ignotum fuiſſet, quod ſpectaculum ſuſpenſi, malis foret horridum. Ergo ſi

hoc

hoc ſcivit Deus, & nihilominus expreſſum mandatum ſepeliendi dedit: non eſt mirum, quod tranſgreſſionem comes ſequatur punitio. Ac ſequitur ſontes, ultor à tergo Deus. Atque utinam ſolos in tranſgreſſores, converſum ſupplicium: Etenim ſepelire, opus eſt miſericordiæ. Oſtentare autem ſontes ſuſpenſos, non eſt opus, ad quod æternum ite, aut venite quandoque pronuntiabitur. Siquidem non minoris eſt miſericordiæ, condemnati cadaver ſepeliiſſe, quam principis. Hæcque miſericordia, non tam exercetur in mortuum: quam in proximos, ne fœtor inſequens, eos inficiat. Nec enim ſepulto prodeſt ſepeliri: ſed vivis. Scopus itaque divinæ bonitatis, non ſolum in ſepeliendo at in ſat profundè inhumando, conſiſtit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, pone ſentes abjectus, ac ſemiputridus, à vivo devoratur: at mox Peſte contagioſiſſima ſuæ ſpeciei, corripitur. Quia virus terroris intrò aſſumtum Archeo ſuo incutit, propter ſynbolum mumiale, putrida fracedine infectum. Eſtque tanta falconis Peſtis: quod peſtilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde, iſthac deferuntur. Unde conjicies, quid humana cadavera, tam ſuſpenſorum, quam incuriè ſepultorum, ſui odore faciant. Canis enim canem non edit, niſi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, guſtus alienatione, præſervando à putredine, amiſit. Lupus autem, lupum noviter mactatum, non autem putridum, edit. Unde ſuſpicio eſt, in lupo aliquid eſſe, appropriatione mumiali ſuperius. Putavit forte Paracelſus, id eſſe, in quo ſedet prima objecti applicati ſenſatio. Forte & ob id linguam Lupi ſuſpenſam, Peſti adverſam putarunt. Quinimò militum cadavera, profundiùs hodie, quam olim ſepelienda ſunt. Quia glans bombardæ, ſive muſquetti,

quetti, facit contuſionem, dein ſecum partem auſert, quare foramen parit patulum, ac tandem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat, unde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facileque venenum in ſe aſſumit: ſi non in vita, ſaltem mox à morte; dum nempe carnis feſtina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaveroſa oboritur. Quibus omnibus juncta eſt in morientis Archeo, Idea ultionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monſtroſum, effunditur in aëra, quod Archeos viventium, terrore percutit. Eſt enim cum cadavere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fraceſcit quandiu calet: Sed dum areſcit, & ſalpetræ inde migravit, tenditque fimus ad tranſmutatum iri, in liquorem terræ. Alioqui namque ſi fimus, urinæ equi aſperſione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum ſalis petræ profert. Etenim aſpice quam potens nutrimentum, & fungus unius noctis (eſt fungus nimirum, fructus è ſucco Leffas, coagulatus, primo enti vicinus, quod alibi oſtendi) ſed poſtquam fracedinem terræ aſſumſit, quàm dirum ſuffocationi venenum proferat. Advigilandum itaque, ne fracedo ſurgat, in ultimæ digeſtionis reliquiis. Enimvero Peſtis, per pediſſequam, domum meam ſubintravit. Illa ſtatim convaluit. Uterque filius meus, major natu, animo conſternatus, inconcuſſum oſtentat animum, tacuitque, ſe continuo ſuſpirii bello, ad os ſtomachi, angi: cumque præpotentum hoſtium meorum technis, ſtructiſque dolis, domi meæ, ſub cautione fidejuſſoria detineter, noluitque uterque, me deſerendo, rus adire. Cumque alias obſervaſſent, natando ſe recreari, æſtate media, me inſcio ter natarunt, unde obſerata tranſpiratione, ilicò in febrim devolutus uterque, cum dejecta appetentia, dolore capitis, & catocho,

tocho, obiit apud moniales, jurantes, ſe mea remedia admiſſuras: ſed poſtquam filios meos recepiſſent, recuſarunt remedia aliena. Maximus quidem, abſque ſtigmate, aut ſigno, etiam poſt mortem, periit. Utpote refrigerata pelle natando, nil extrorſum apparuit. Alter verò, parvam duntaxat lividam puſtulam in lumbis oſtendit. Horumque jacturam, velut præſentem, frequenter intueor, hujuſque tractatus initium dediſſe putaveris. Relinquo Domino meo vindictam, quem ſupplex obteſtor, hoſtibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

SCRIPSI hactenus paradoxa inſueta. Intellectus meus abſque Luna, erat tribulationibus immerſus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum pleniſſima. Lector multus, optimorum incapax, brevitas initii tenebroſa, novitaſque odioſa, licet perneceſſaria. Quod autem potiſſimum, nos in Peſte occæcat, eſt defectus ſigni exquiſiti, & inſeparabilis, cujus monitu nimirum, ſat tempeſtive queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid creati ubivis eſt, ſua habet diagnoſtica ſigna, per quæ, à reliquis commode diſtinguatur: quæque Peſtem præcedunt, comitantur, vel mox ſubſequuntur. Quæ enim præcedunt, in præcautionem faciunt: at quæcunque dein ſequuntur, aliis plus inſerviunt, quam miſero ægroto. Sola autem ſigna comitantia, ſanationem decernunt. Enimvero ſigna venturæ Peſtis, in cœlis depicta ſunt, ſi firmamentum annuntiat opera manuum Domini, in terra. Signa ejuſmodi malè ab Aſtrologis, in dodecatemorion cauſarum, relata eſſe, jam ante ſat manifeſtavi. Gafarel autem nuper Alphabetum Hæbraicum, ex ſtellarum ſitu, & Rabbinorum authori-

authoritate, deſcripſit, ſatis riduculo argumento, quo Hebræi, ejuſmodi lurida comminiſcuntur. Quaſi Deus, modo ſolos haberet ſervos ſuos Rabbinos, quibus ſecreta conſilia communicet. Non etenim conſiderant poſitionum iſtarum turpitudinem Chriſtiani, qui hujuſmodi libros imprimi permittunt. Neque enim ſtellæ fixæ, loca ſua mutant, ut nunc hæc, nunc alia ventura, deſcribant. Quod imprimis adverſatur toti Aſtrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, ſagittæ, cæteraque id genus portenta, non raro populares prænuntiarunt Peſtes populares: ſed non per logiſticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Hebræorum. Ex leges namque luces, regulis ſtatis haud obediunt. Etenim Aſtrologi Hieroſolymitani, artis ſuæ licet gnariſſimi; attamen ſignificationem, ut & apparitionem, Aſtri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non revelarit ſervis, & Prophetis ſuis.* Amos 3. Sed horum, nulla eſt artificum ſcientia. Nova quippe lumina, ſæpe fuere funeſta, ſæpe è directo, fauſta ſignificarunt. Portenta quippe, in manu Domini, ſecreta ejus judicia propalant, nec illa, niſi quibus vult, manifeſtat. Siquidem conjunctiones, oppoſitiones, quadrataque ſtellarum: Item eclypſes, retrogradationes, exilia, combuſtiones, receptiones aliaque impedimenta: ſuppoſita ſunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro ſeculo ſint deſcriptæ. Peſtis vero, eſt de creſcentibus extraordinariis, & non neceſſariis. Non eſt autem regulare medium, ex condigno adæquatum ſignum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideo ephemerides Brahæ, prædicere potuere Peſtem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, cauſis con-

ſis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuntia eorundem ſigna, in firmamento eſſe depicta: at non in directionibus curſuum planetarium. Quare autumo ſigna, eſſe irregularia, nec Aſtrologiæ ſubjecta: quippe illorum ſignificationes, dantur privilegio extraordinario. Idcirco ſigna ejuſmodi, Peſtis, plerumque ſolis declarantur ſervis Dei. Ut legitur de Jona. Sed ſigna, præcedentia excidium Hieruſalem, erant nuntia verbi dudum antea prophetati, adeoque nec prænuntiatum excidium; impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimvero Iſraël mori, atque renovari per generationem in deſertò debebat, exceptis Joſuæ, & Caleb. Nec ullatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla eſt viciſſitudo, quia non eſt homini in hoc ſimilis. Portenta igitur, ſi conditionem, in declarando, non præſcribant (*niſi Ninive convertatur*) inevitabilem effectum, à natura, ſpondent. Aliis quoque placuit, monſtrorum nativitates trahere in prænuntia ſigna Peſtis. Prout Cor: Gemma de Coſmocriticis, ſeu divinis characteriſmis, nugando rapſodiat ſine baſi. Sed quis ille, qui monſtrorum prænuntia deſignata ſciet, vel interpretabitur? Peſte enim præſente, tunc nimirum, atque ſerò, quiſque ſignificata, ad lubitum trahit ſuum. Sunt &, qui ideo inſolitarum avium adventum horreant. Sed iſtud ſignum, vel deſinit eſſe naturale, vel coturnicum, Peſtem Iſraëliticam in deſerto præcedens, deſinet eſſe miraculum. Hocque impium & blaſphemum eſto: illud verò, impertinens ſcopo meo. Alii hoc ſignum interpretantur pro carnivoris avibus, in Peſtem futuram: quaſi miſſæ eſſent ad devoranda cadavera, futura inhumanda: Juxta illud. Ubi cadavera, eò congregan-

gregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris: nec aquilæ leguntur ad cadavera peſtifera volaſſe, eaque deguſtaſſe: cum præ cæteris, curioſiſſimè ſolita ſint ſepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunenſis Peſtis abſtulit cadavera: ſed civitates inferiores contaminavit. Saltem Clerus Lugdunenſis per hoc declaravit, ſepulturam mortuorum, non tam ad animæ ſalutem, quam ad crumenam cuſtodiri. Adventus itaque avium, præda viventium, potius futurum defectum predæ ſuæ, in natalibus provinciis deſignat, potiuſque belli ſtragem portento denuntiarent, quam Peſtem imminentem. Alii autem, Peſtem occurſu inſolitorum piſcium ariolantur. Aquas tabo ſcilicet infectas, autumant, & hactenus monſtra marina, in fluctus aſcendere. Ridiculum ſane. Nam ſi mare, in ſua ſalſedine fraceſcat, quænam tandem aqua, maris labem eluet? Curve unica balena extra orbitam errans, infeſtum virus maris ſenſerit? nec gregatim omnes aut plures ſimul? Equidem ſcio, mare non ſubeſſe contagio naturali Peſtis; quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cujus judicii imperſcrutabilis ſint prçcones, ſuis tantum ſervis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quam in cœlorum apice, eſt præſens. Equidem illi æqualiter auſcultant omnia, excepto ingratiſſimo peccatore. At certe magis vereor, inſolitas pluvias cruoris, macularum, aut ſcintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, ut & ſonitus in cæmiteriis &c. Quæ cum ſint divinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda ſunt, ut tempeſtive, quiſque ſuis lampadibus oleum proſpiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (niſi inviti) opera autumo. Equidem gratuita ſunt, & ſupra naturam: neque ideo mei ſunt

ſcopi.

ſcopi. Paracelſus enim, ut in bufone, atque ranis, ſingulare Peſtis remedium noverat: ita & hanc præſagiri ſcribit, quoties magnus ranarum acervus, in cumulum aſſurgit, infimum aliquem ſuffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec ſenſim ſic diminuto numero, quæque ranarum tandem ſingulariter effugiat. Quæ ſi ſic naturaliter accidant: ut remedium, pro futura Peſte præparant: ita & deſignant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, ſcribunt tria plerumque erui animalcula. Nimirum ſi araneam contineat, volunt portendere Peſtem: ſi muſcam, bellum: ſin vero reptile, famem prænuntiare. Sed cum quotannis unum ſaltem è tribus incluſum reperiatur, ſi non bina, vel omnia: non ſequatur tamen continuo unum ex illis ſuppliciis. Quapropter ejuſmodi prædictiones inter aniles refero. Cenſeo itaque hujuſmodi inſectas denuntiare differentiam Leſſas in quercu (Leſſas eſt ſuccus alimentarius plantarum) ſic ut vermis, denotet præfatum alimentum fracidum: aranea autem, inſuper adjunctum venenum fracedini. Ideoque toto fere terræ globo, connexa quaſi, ac contigua eſt ubivis aranea: quæ in quercu, non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, conſitiſque arboribus nec etiam raro in ejuſdem quercus fructibus, diverſæ illæ ſimul inſectæ, eadem æſtate conſpiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inveniſſe araneam ſimul & muſcam. Quanquam muſcam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At abſit à Chriſtiano prophetare, ex quercu & therebintho. diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, novus antrorum, raruſque comitatur, inſuetuſve fœtor ſtagnis advenit: tunc ſigna endemica, vires habent occaſionales. Hæc de futura Peſte. Quod autem præſentem

attinet, nunquam enim potui ex pulſu, vel urina, quantumvis etiam diſtillata, Peſtem noviſſe præſentem. Paracelſus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, ſatque ridiculè numerat, prout alibi tractatu; & figmento de tartaris expugnando, ex profeſſo proſecutus ſum. Hic vir, Peſti anonymum pulſum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quanvis ſerio, ſepiuſque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnoſco, quod ejuſmodi pulſum offenderim nunquam. At bene circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notavi. Quartum autem, ſextumve, à reliquis diverſum, ex peculiari Peſtis proditione, nunquam inveni: Sed pulſus peſtilens, nequaquam mihi diverſus occurrit à febribus continuis malignis. Urina ergo, & pulſus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Peſtem. Imo dum penitiùs Paracelſi ſcripta evoluerem, cognovi illum, nunquam Peſte infecto, aut moribundo aſtitiſſe. Interim Peſtis judicium, gravat conſcientiam, tam reſpectu afflicti, quam familiæ ejuſdem: eo quod Peſtis, Prætorem in crimine, quadam ſimilitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum jacturam. Adeoque temerarium de Peſte judicium crimen continet. Etenim cognoviſſe Peſtem, ex ſpecie inſolitæ febris, alteri ſit facile: mihi ſane perquam difficile fuit. Peſtis (dices) eſt cum febri, & dolore capitis: atqui iſtud familiare aliis febribus. Peſtem ſæpe comitatur vomitus, & ſopor. At alibi id non prorſus inſolens eſt. Sunt in Peſte, bubones, parotides, vel veſiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peſte febribus, ſunt vernacula. Sunt & Peſti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex utero ſuffocatis vidi. Eſtque febris purpurea, itemque ectymata plumbea, citra Peſtem. Ut & Anthrax, ſæpe extra Peſtem obvenit. At quoties plura ejuſmodi

modi ſigna concurrunt, non eſt difficile de Peſte judicium. Bubo namque, veſiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Peſtis truculentiam, Peſtem denuntiant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peſte eſt longe dolentior, quam alibi uſpiam, ac fere ante augmentum febris adſunt, anticipantque ſuſpicionem, ſe ex febri manaſſe. Adeo quod ejuſmodi pellis miſeriæ, in Peſte præcedant, quæ aliis febribus ſerius, tanquam producta adveniunt. Bubo peſtilens, adhuc minutulus, ſtatim, & ex tempore, abſque membri dolore, febriſq; comminutione atrox exiſtit, doletque immenſum. At ſi bubo, poſt prævium membri dolorem emergat, inepti remedii vehit judicium. Ordinaria igitur jam hoſpitatæ Peſtis ſigna ſunt: ſi ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, veſica, puſtula, aut macula repente, ſummoque dolore invaſerint. In aliis namque febribus, non tam inſigniter dolent: rubet quidem locus, tumetque ante natum malum. Quod non ſic ſe habet in Peſte. Confirmaturque Peſtis, vomitu, dolore capitis excellenti, ſopore, delirio, dejecta appetentia, ſi repente invaſerint. Peſtis enim peregre adventans à contactu veneni hauſta, tanquam dolor pungentis ſtili intrat, partemque quam ferit, ſtatim tumorē, puſtula, veſicula, aut macula, ſummo dolore, ſignat. Prout & quæ per odorem intrat, ſtomachum, atque caput vibrat, dolore repentino, vel anxietate ſoporifera: vel ipſum ſtomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno ſcaturiat, ea præviam habet febrim, ad quam confeſtim præfatorum ſignorum aliquod ſubſequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, feſtina eſt, ægrique teſtimonio dignoſcitur. Quæ vero aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta eſt, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Peſtem eſt, tardior-

que ſolito erumpit, facileque ſuperatur, niſi ægri obſtiterit negligentia: attamen longior in itinere ipſi mora eſt. Etenim plerumque ſat tempeſtive, ſigna Peſtem comitantia, cognoſcuntur, ut remedium quod promptum, quodque peremptorium fuerit, rite ſuo fungatur munere. Optatus attamen meus eſſet, Peſtem in fieri eſſe, agnoſcere. Nam quæ duntaxat à morte, ſua profert ſignata, magnum de medio tollit exercitum, multaſque depopulatur familias. Quippe lethalis jam evaſit, priuſquam ſe patefaciat, aut cognoſcatur. Eo quod penſum prius abſolverit cum ſingultu, deliquio, eſcharaque in loco nobili. Hanc nempe unius diei vocant tragœdiam; diariam ideo, ſive ephimeram. Non quod Peſtis, propriam ſedem habeat, vitæ ſpiritum, quanquam nulla unquam Peſtis fuerit, quæ Archeum etiam non infectaverit: adeoque & illo titulo, quælibet Peſtis, continuo diaria eſſe deberet. Sed quicquid de Archeo victum eſt à Peſte, id conſequenter ilico à vitali illo Archeo ſeparatur. Tandem, & citiſſimam mortem adfert, quæ Archeum alicujus viſceris obſedit: quia continuo inde volucres mortis evolant, quæ reliquum peſſumdant Archeum. Utinam enim atque utinam, non ſero, neque ex eventu, Peſtem agnoſcamus, nam velox interitus, etſi ſigna proferat ſua: prodeſt tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim adhoc, plantas pedum lardo inſulſo inungunt, apponunt catulum, qui ſi lambat, perſuadent ſibi, caſum à Peſte immunem. Alii vero fruſtum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, ſubterve axillas aliquandiu fovent, vel in inguine. Hocque ajunt à cane non vorari, ſi Peſtis adſit. Quod nullam metetur fidem. Nam humana Peſtis, non quatit canes, nec nauſeoſos facit. Siquidem tam canes, quam lupi, non ſat bene ſepulta cadavera impune devorant, ut &

ut & picæ, atque corvi ſimiliter. Forte quidem eſuriens canis, non edet iſtud lardum, ad heri ſui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petaſiten, ſive majorem tuſſilaginem, radicem Peſtilentiæ, vocant: eo quod ſicut Peſtis ſeſe pandit ante prenuntium ſignum: ſic petaſitis, ſuos edat flores, ante folia. Peſtis quoque, non tam ſemine, quam radice Archeali, ſe propagat. Referunt etiam, Sapphyrum ſaturate lazureum, vel Hyacinthum citrinum, ſi per horæ quadrantem, ſuper membro, dolente moretur, ſic ut lumen, ex oppoſito gemmæ, locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum, infra horam liveſcere, eſſeque infallibile Peſtis ſignaculum. Sin vero locus, nequaquam colorem lividiorem aſſumſerit, infirmum à Peſte abſolvi. Ego autem, ſemper in dubiis, bufone pulverato ſum uſus, pultiſque forma, in aquæ ſimplicis tantillo, decocto. Quo ſi mox abinde dolor in eſchara anthrace, vel bubone, miteſceret, ſecurè Peſtem adeſſe conjeci. Aliquando enim aſpiciens miſſam antiſtitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conjeci illos olim obligatos, ad viſitandum infectos Peſte: nunc vero adhuc gemmas geſtari gemmarum neglecto, atque neſcito uſu quem ego conjicio.

Præſervatio.

PRÆSERVATIVA apud Veteres, duplicia. Nam quædam, debent impedire futuram Peſtem: alia quoque præſentem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris, amuleta, quam intus, alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignoraverint ipſam veneni quidditatem: quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſive de foris allata, ſive demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem

terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſervativa, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſervativa. 1. conſidero, ne ſpiritus Archei, in nobis terrorem concipiat, neve ex terrore, ſibi pariat, vel aliunde intro allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis, ſynbolizanſque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Ut interimatur, & abſcedat, quicquid jam in contagio, mumiæ particeps evaſerit. Minus proinde ſynbolum, quod nobiſcum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antitodo, ſemper leve aliquod venenum, ſolet admiſceri: ut ſcilicet hactenus applicatio, ſive approximatio tollatur: Archeus, à contagio ſervetur immunis, neve in alimentum mumiale, decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio, tota antiquitas vigilavit, aliis vero non incubuit, quia ignotis. Licet hæc ultima præſervatio, idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum, poſterius, ſive ſedem ſpectaverit, quam radicem, ſive cauſam præcipuam. Cum interim præſervatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, prævertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſervantibus, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum, In animo firmiter hærere debent, quæ jam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel de foris intrat, locumque ſui introitus, de foris, ſignat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſive ſeptum tranſverſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi convexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens, initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quo corruptio diuturnior, potiorque

fuerit,

fuerit, eo quoque perniciosior efficiatur. Nam Peſtis incipiens, augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quod omne Peſtis remedium ſanativum, ejuſdem quoque eſſet neceſſario præſervativum. Eo quod præſervari, facilius cenſeatur, quàm ſanari. Quicquidve in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret libenter, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet votiſatisfactio. At poſtmodum, alio diverti, & cogitavi, remedia ſanativa, potius extractionem, ſive expulſionem mali ſpectare. Quodque ejuſmodi, non haberent locum, in præſervativis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imo nequidem extingui. Siquidem imprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitivum, quam negativum. Adeoque potus meracus ad hilaritatem uſque, præſervat de futuro. Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quandiu ex potu hilaris eſt. Idcoque Sacra, dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſervativum. Adeo quamvis animoſitas viri, excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas, tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas, admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, ut nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis Peſti futuræ quam præſenti aptus. Admitto idcirco etiam præſervativa Peſtis, de præſenti, & ſanativa, eſſe ejuſ-

dem cohortis, ac intentionis: Non autem de futuro. Ita tamen ut præſervativa Peſtis de præſenti, non ſerviant niſi in fieri eſſe augmenti: non autem in facto eſſe producti. Eo quod corrupti, non ſint amplius præſervativa; ſed duntaxat ſanativa per extirpationem. Non credendum itaque, cacoalexiteria, etſi venena eſſent potentiſſima: poſſe arcere terrorem, ut neque terroris effectum peſtilentem. Siquidem virus peſtilens, eſt heteroclitum, ſecretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è ſilice, proſiliat. Nam ſi Archeus terrefactus, campo cedat, utique non poteſt corpus (quod in ſe conſiderando, merum eſt cadaver) confortationem ſuſcipere. Porro, ſi ita Archeus recedere conſideretur, ut ejus loco, virus intret, ipſumque Archeum hactenus ſubplantaverit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præſertim ſi ipſa aromatum præſtantiſſima, ſint peſtilentis contagii adhuc ſuſceptiva? Chriſtianæ ergo pietatis atque compaſſionis eſto, ſtudioſe contemplari mecum, quam ſtolidè, atque inaccuratè, tot ſimplicia in acervum, præſervando, & curando ſint congeſta: quantumque illorum infida auxilia, deluſerint hominum myriades, & expectationes. Quippe in vero remedio, ubique generi humano eſt ludificatum, ob denſam cauſarum inſcitiam. Enimvero curativum præſentis veneni, præſupponit id, quod præſervativum de futuro, anticipat. Curativum itaq; proprium, convenit duntaxat, quatenus productum (quod eſt ipſum virus Peſtilens) in ipſa materia, cui inſidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curativum, ſibi conjunctum, incumbit expellendo ſubjecto ipſius veneni. Quod per ſudorem eſt intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem cauſarum ad producta, tollit, minuitque; quod etiam in ſe naturam

præſer-

præſervativi habet. Peſtis itaque, quæ extrinſecus ab infecto corpore, veſte, aut loco, hauritur: habet quidem in ſe, abſolutum, & formale peſtilens venenum, quod nec præſupponit fracedinem præexiſtentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente invadit, & ſigna edit poſtera: ſed tantum appropriatione opus habet. Quale præſervativum in fieri, continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua ſuo loco) non ſecus quam in Peſte populari. Ut ſcilicet enecetur ipſum virus in aëre, aërque ſimul originaliter ſic diſponatur, ut humorem alimentarium non ſinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro. Alioqui ubi jam peſtilens virus, intro receptum eſt, latitat, neſciturque, quin ſimul ſit aptatum & ſigillatum in Archeo: Idque propter ſingularem celeritatem ſui veneni. Atqui tum defenſiva ſolitaria, tarde veniunt, niſi ſimul ſanativa ſint. Primo itaque cura omnis verſetur præſervandi, ut corpus caleat actu ſemper, ſerveturque in diaphoreſi: utque animus ad hilaritatem, terrori oppoſitam, ſit diſpoſitus. Prout de vino è Sacris, jam ante citavi. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quam poros ejus ſpectat, in quorum vacuitatibus nempe, ſed & fluctuative aporrhea contagii. Porro quæ ex aëre fracedinem, viruſq; è mente verò, terrorem, & demum è corpore mumiales coadaptationes tollunt, ſunt hæc præſervativa. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: ſed & intro attractum, imo & coagulatum halitum, à veneno, ſimulque & à fracedine liberat, non minus, quam quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorſum quoque faciunt, alexiteria, zenexton, ſive amuleta externa, quæ poſſunt terroris imaginem, ac peſtilens virus, in proprio halitus, aut tartari cruoris ſubjecto, interimere. Atque

hactenus quoque Archei terrorem avertere, atque præpedire. Sin verò Peſtis, proprio intus errore concipitur, alia præſervativa requiruntur, quam ubi circa loca, aut perſonas infectas, eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptivam aporrheam, feſtinanti curſu eundum, ſuadet. Proinde quoque nec amuleta, circa inferiorem, ac remotam materiæ peſtilentis præparationem avertendam, occupantur: ſed ad ſuperandum formale ac ultimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in uno extremo, & in altero, cum veneno hauſto. Adeoque zenexton, indicationem curativam, in præſervando cuſtodit: attamen à ſanativo, ſuperatur in hoc. Quod ſanativa, non ſolum debeant interimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere, Utramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curativis. Fruſtra namq; aliàs multo ſudoris madore corpus diffluit, ſi tartarus cruoris, non reſolvitur: ſed potius continuato Archei terrore, continuetur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiva, quam occaſionali: ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum conſurgit. Si namque fracedo, initium dederit, primamque materiæ diſpoſitionem fecerit, fracida loca, ut & alimenta, facile putreſcentia vitanda. Aër apertus, ſanis ſanus, eo quod habeat conſumptionis elementalis poteſtatem: ſed aër quatenus talis, non minus contagio obedit, quam cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aëris Magnali, quatenus cavitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque, ſpatio 40. dierum ibidem tabeſcendo, emoritur, ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aëre, paulatim deficiunt, quatenus concluſam aëris cavitatibus, tanquam uteris, ad

ultimam

ultimam corruptionis diſpoſitionem, primamque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque univerſa, ſunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina: ſed potiſſimum, quia circa os ſtomachi, extemplo, ſenſibilem pariunt fracedinem, ſuſpiriorum matrem. Loca ergo & objecta triſtis recordationis, ut etiam ejuſmodi ſodalitia, vitanda non minus, quam nuntia, atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia, & cereviſiæ fortiores: quia incurias, ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imo meticuloſis, ac mœſtis, aër, ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi, atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis, halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus peſtilens tollunt, quatenus ſponte, illo intervallo perit. Quarentenas, ſive quadragenarias, ad quancunque renovationem conſuetudo, forte ideo traduxit. Etenim licet natatio, aut venæſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, ut quoties ſibi cruorem demi ſenſerit: Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens, diſponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens, una in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideoque tam venæſectio, quam natatio, funeſta ſunto. Omnis quoque ſolutio alui laxa, vitanda: eo quod ſic, crudior è mezaraicis cruor, putreſit, per fermentum pharmaci ſolutivi (prout alibi libro de febribus) ad cujus nempe evacuationem, mezaraicæ, à vena cava, & hæc, à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt

diame-

diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi, de numero ſunt præſervationum negativarum: ſive admonitoriæ regulæ vitandorum: nondum continentes ſanationem. Inter præſervativa autem poſitiva, primum locum vendicant ſibi amuleta, quod vim propriam ſortiantur, ſive ad enecandum virus, ſive etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Utrumque ſcilicet eſt curativum in fieri. Denique ſequitur ſudoriferum. Quod eſt extirpativum Peſtis, & ſedis ſuæ per ablutionem. Denique, Archeus mœſtus, atque terrefactus, confeſtim ſe intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit triſtitiam, ſuſpiriaque, & anxietates venenoſas, hoſte intus recepto, adauget. Foras ergo ad oblectamenta, ac per ſudorifera, evocandus. Sunt namque ſudorifera cuncta, ejuſdem intentionis, ac penè ponderis: at ſaltem in gradu bonitatis diſcrepant. Denique in adjuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hederæ, quia diaphoretica, ſtomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoſo, & mox à paſtu danda, non quidem ut ſudet æger, quantum ut corpus ſervetur in diaphoreſi. Paſtus autem lèvis, ac paucus ſit. Nam in omni febre, magiſque in Peſte, digeſtio deficit; proinde cibi largioris vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam, atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſervativum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hic loquor (quanquam magni ubivis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro ovibus ponunt, ſubinde Peſte oppetunt, aliis incuriis, ſalvis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis judiciis ſuis. Fides ſive confidentia ergo, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis

naturale,

naturale, pugnax, ac valide reſiſtens terrori. Nec eſt iſta fides poſitiva. Credo: ſed prorſus negativa, non horrens, non timens, imo nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim ut terror peſtiferus, adnexam fidem putativam, ac timidam habet, ſe aliquid contagionis jamdum concepiſſe, aut fremitum ſentire: ſic ejus præſervatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neque ideo ſufficit, quod confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem, & animoſitatem) ſed requiritur ut ſit operativa, per non credere ſe infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes, quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen, Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſervativum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longe fortius operatur, præſumtione timoris. Non ſolum quia negativum fortius deſtruit, quam affirmativum aſtruat: ſed quia privationem unà complectitur, omni poſitivo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortius apprehendit nihil, quam ipſum aliquid, unde & quietem ſibi adipiſcitur. Prout videre eſt in ſyllogiſmis negativis, in quibus concluſio, negativum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmativum ſibi connexum, ut ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſiquidem jam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mavult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignaviæ cauſa in ſcientiis. Fides ergo requiſita, in terrore, poſitiva, pro præſervando, debet ideo effective, actualiter, & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negative concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſerviendo affectis contagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in boni-

bonitate operis, aut meriti: quam libera animoſitate in Deum, fidem habet conjunctam ſpei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſervetur aliunde. Confidentia autem hujus loci, non tam croco, aut ſtentorum exhilarãtibus:quam vini meracioris potu hilari, depromitur. Prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ, quia tum plus coercentur ſub uteri imperio, quam ductu Archei univerſalis, ideò periculoſius Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus uteri, nequaquam rationi, aut confidentiæ paret, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque uterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu, ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QUAM confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſervationis Medium, ut excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appenſa quoque, geſtataque fuere extrinſecus, quæ dein in omni religione, pro ſacris reputabantur, quæque vel falſo credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate, terrorem atque mœſtitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis præcautionem excogitatum ſit, partemque curationis, etiam compleat: Idcirco ſingularem conſiderationem meretur. Etenim Medici, pro cujuſque voto, deſcripſerunt varia, ut inſervirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitivi eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi plerumque nil virium haberent: ſaltem aliis, ruinoſo fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam.

dentiam. Pagani enim primum, imagines, ac ſtatuas deaſtrorum, portari circa ægros juſſerunt: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamaheu. Chriſtianorum dein primi monachi, contra Peſtem, appendicula, colloque periapta dedere: illoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, ut Peſtem, plagam à Deo immediatè miſſam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum ejuſmodi cauſis correlativos effectus. Alii proinde Peſtem, interpretantes ſupplicium, geſtando nomina Ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificativis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Davidis, Salomonis, vel alicujus Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias majores commentus, duobus præcipue characteriſmis, imo & mendacibus ſigillis ornatas; conſentitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex hujuſmodi ſuperſtitionibus, nonnunquam, facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notavi. Præter hos, ſunt qui nomina divina deferentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (erronum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Judæi, alteriuſve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quam ſacris quibuſvis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, jam nugarum author, jus ſibi fecerat, bis mille deinceps, ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quam ſanandi. Rejicio namque

namque ſemper media infida, nugacia, ac potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifracto innitens baculo, à caſu, niſi caſualiter, ſervatur. Nam etſi vanis remediis, terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei privantur. Excludunt nimirum ſolum effectum privativè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro parvo ſpatio, ſæpeque ſuos fidentes deſerunt, utpote, cum nullius poteſtatis eſſe ſciuntur. Paracelſus etenim, magni ſemper fecit accenſam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ ubi ſuper ſabulum fluctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequivi approbare, quodque fatuitates opem præſervandi à Peſte contineant. Tandem Paracelſus vix fidens mentalibus nugis, ſe ad zenexton convertit, quod geſtantem, indubiè à Peſte præſervaret. Aſt cum ad Stertzingum civitatem ſibi beneficam, illud non deſcripſerit, nobis fas voluit conjicere, an ingratus, impoſuerit iſti civitati: an vero zenexton iſtud ignoraverit. Mortalibus ſane, neutiquam eſt remedium occultandum in tanta clade: præſertim unde ſibi apud præſentes, atque poſteros omnes, honorem mereri ſperaret. Inſanitum eſt variè ſuper hac re. Quiſque enim ſibi perſuaſit ſentatum Paracelſi zenexton, auribus arripuiſſe. Idque tantopere placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum Barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arſenicum, Auripigmentum, argentum currens, imo & ſublimatum, atque ejuſmodi venarum venena, ad collum, venarumve pulſus portarunt: non ſecus ac ſi Peſtis, & pediculi, uno fugarentur remedio. Hujuſmodi autem inventa, ex Italia, præſumptione, impoſturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, ſequimurque exteri. Etenim ut lubens poſteritas, à Græcis, prima ſcientiarum

tiarum

tiarum ſermocinalium rudimenta, hauſiſſe gloriatur: Ita quoque à nemine ſperavit diſcere promptius, venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & larvationes, quam à natione, venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falſoque ſibi perſuaſit: quod porrigere venena, & ſanare Peſtem, cognationem haberent. Ergo Medentes noſtri, à Patavinis redeuntes, cumque cultu, ac reverentia in ſuos ibidem profeſſores, ſentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum vivum, teſtæ avellaneæ incluſum, collo ſuſpenderunt, ſeque ſalvos rati ſunt. Quos cum alii oppetere cernerēt, hydrargyrum priorem, Arſenico nupſerunt, addita aranea, vel ſcorpione, quorum nonnulli, verba ſacra, trochiſcis inde paratis, inſcripſere. Ut ſi unum, minus feliciter proſit, alterum ſaltem juvet. Vidi autem in Caſtris Oſtendanis, ad littus, multa virorum millia, cum ejuſmodi zenexton, Peſte, ſublata. Imo & qui per quindenas ſingulas, ſibi coſtas veſicarent, per arſenici trochiſcos, byſſinis peris incluſos. Atque illæ ſunt tragediæ Medicæ, Italicæ impoſturæ, finales periodi. Judæi porro, atque Ethnici: hi nimirum ex inſcitia, illi vero, ex jurata in nos hoſtilitate, radices, nobis credulis geſtandas, ſpe deluſis, carè vendunt: mentiunturque Moſen primo, ac dein Salomonem, ejuſmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, ſucceſſive tradidiſſe. Ut ipſe nequam Joſephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib.* 8. *antiq. Iud. c.* 2.) à Salomone deſcriptis, inſigniter mentitur, non ſecus atq; maligne ſubticet necem parvulorum innocentium ſub Herode. Denique noſtri poſtmodum, eventuum, atque promiſſionum diſproportionem intuentes, ſuffitus ſuaves, ac odores gratos deſcripſere, in pomis, pulveribus, pulvinariiſque, & ſpongiis, continuo ante

nares olfactis, ſperarunt, ſe, velut per cribum colaturos, Peſtis auram, ab aromatum exhalatione, ſicque venenum interempturos, correcturoſve plauſibili ſibi odore. Quaſi venenum, deſineret eſſe, aromate ſaturatum! & non intraret penitius, comite grati odoris! ac quaſi ipſa aromata, non contagio eſſent ſubnoxia! Quaſi arſenicum, napellusve, ambari griſeo, maritata, ceſſarent nocere! quaſi odoratiſſimum vinum, non ſtatim contaminaretur fracido cado! Meæ ſaltem animæ gratulor, quod ejuſmodi puerilibus deluſionibus nunquam inviſcata fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius ſunt Monarchiæ velites: ſed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Imprimis itaque, ex præmiſſis patet, aromata, aurum, gemmas, cryſtallum, & quæcunque odorem haurire queunt: poſſe eadem quoque lege Peſte contaminari. Non quidem, quod eorumdem nondum infectorum, pharmaca prorſus ſpernam. Abſit. Aliud namque eſt diſceptare, an aliquid ſuſceptibile ſit contagii: & aliud longe, an aliquid contaminatos juvet. Docui enim vinum à contagio futuro præſervare: quod aliàs ita in ſe eſt contaminabile, ut & Peſtem, ſolo ſui attactu, potuque adferat. Sed in zenexto, alia prorſus methodus eſt, requiſita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, ut ſit in ſe prorſus incontaminabile, ſi præſervare de futuro debeat. Eaque conditione, à reliquis præſervativis diſtinguitur unde nimirum cognoſcitur, quale zenexton ſit eligendum, & quale ſit infidum. Quæ ſic intelligas opto. Peſtis boum, non eſt canum, aut falconum: & nulla harum, eſt hominum. Poſſunt tamen pelles vel carnes brutorum, noſtra Peſte contaminari, ut nobis ſint peſtifera contagia, quanquam non illis. Quia Peſtis contami-

contaminat in appropriatione, ſive ſynbolo mumiali. Quanquam Peſtes ultimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aves atque piſces: ſed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quam Peſtes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata inſtruimur: quod Archeus humanus, & brutorum ſingulorum, pares habeant ſubinde pavores, quodque horum characteres, in peſtilens venenum, ſive Ideam virulentam formentur. Unde ſat manifeſte apparet, Peſtem, non eſſe venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera &c. tam boves quam homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphyrus ſaturato colore cæruleus, & Hyacinthus fulvo colore prægnans, ſi circum bubonem, peſtilentemque eſcharam, in gyrum volvatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, ut idem circulus, dein ater fiat, & iſthac reliquum virus, tanquam per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi ſi ſint glandulæ, hæ tamen ſimul ſidant, pereant, ſequanturque ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphyrum præfero Hyacintho. Nec enim in ſacerdotis pectorali Sapphyrus legitur fruſtra, excluſuſque Hyacinthus. Antiquitus enim ſemper zenexton, gemmis fuit tributus, iiſque mox gentilitas, figuras, numeros ac characteres inſculpſit. Sed cum gemmæ, non eſſent pro pauperibus, quibus immenſa Bonitas, præ divitibus, largo imbre tamen prævidit, ſeque patrem pauperum gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Peſtis zenexton credere. Chyrurgus Hiſpanus, cognomento Guardiola, xenodochii infectorum in obſidione Oſtendana præfectus, oſtendit mihi fruſtum ſuccini rubentis, quod ſibi toto triennio dixit unicum fuiſſe zenexton. Cujus arcanum erat.

 Quod

Quod ſcilicet ad ſeptem pulſus principales fuiſſet confrictum, uſque ad calorem. Nimirum utrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad ſiniſtram mammam. Ego ſaltem vidi, illum ſemper præſervatum, cæteris coadiutoribus è medio ſublatis. Erat autem Peſtis arenoſo littore, ventoſoque plerumque cœlo, ac frigoribus infeſto, trux & atrox valde. Quod autem in ſuccino, reperio, non prorſus ſpernendum, eſt imprimis vis tractoria, affrictu manifeſta, & excitata. Dein, eſt ſuccinum, licet in ſe tranſparens atque gemmorum, minus arcte tamen clauſum, faciliuſque ideò noſtro calore movetur, & alteratur. Denique nec habet ſuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: ſed generalem, & abſque electione, modo leve id fuerit: Scilicet, ut peſtilentem auram, atque virus trahat, ſufficit, ſi levia quæcumque ad ſe traxerit. Signàtum ergo hujuſmodi tractionis, denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortius, ſi mumiali fermento appropriationem ſit adeptum. Vidi ſic namque frequenter venenatorum vulnerum, diſſoluto in ſpiritu vini ſuccino, factas ſanationes, alioqui penitus deſperatas. Imo prout ſuccinum non liqueſcit, aliis reſinis, pinguedineve colliquatum (quod ſingulare aliquid ſibi domeſticum denotat) certe, peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumulum, nomenque electri, non fruſtra coincidiſſe demonſtrat. Rideat qui volet frictiones ſuccini, ad pulſus noſtros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad verrucarum abolitiones, non ſine fructu ſaltem admirabitur. Siquidem ſi linteum, peſtilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quid ni, & in bonum finem, frictiones mumialem adferant diſpoſitionis coadaptationem! Quis quæſo ſuccinum Peſtilenti emuncto-

emunctorio affrictum, non ſuſpicetur: ſique venenum, cur pari etiam greſſu, etiam mumiale ſynbolum contraxiſſe, ſaltem non addubitet? Memini namque caſeo ſub axilla geſtato, & per canem deguſtato, in decipulam ſerviiſſe, herumque ſuum ita deſeruiſſe, ut ſe crediderit, extero, per claſſem abvehi. Equidem ſi bruta, hanc mumiæ determinationem, velint nolint ſentiant, eique pareant, multoq; tamen liberiore electione fruuntur, quam quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem ſuccino tribuiſſe, nefas fuerit. Eſt etenim admirandum creſcens, olim in reſinam arboream delatum: aliis demum, minerale creditum: Dantiſco tamen mari ſudatum. Nil ſaltem ſtomacho, inteſtinis, nervis, imo & cerebro eſt gratius, ſuccino in vini ſpiritu reſoluto. Mirari ergo ceſſa, tam ſingulare creſcens, tam ſingulari quoque vi confortativa ac præſervativa dotatum, tamque ſingulari tractrice ſignatum, Peſtem queat extirpare è locis membriſque noſtris, quibus conſolandis, ſingulari; divinæ providentiæ, Bonitate, naſcitur. Nec enim hyperbolen ſapit, quod frictione, ſuccinum trahat odorem: cujus ergo, magis illi appropriatur individuo, quam alteri. Eſt namque gummi poroſum, ac plane volatile: Ideoque ſuſceptivum odoris mumialis, quem frictione ſuſcepit. Novi namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animaliſque, characterizatur: Ita, utcunque poſtmodum exacte abluantur: reſidua tamen atque ſoſpes, vis impreſſa perſtet. Etenim Topazius, flavus, modeſto calore cinerum, ut flavedinem amittit: ita Solis ardore, flavedinem recuperat, quam in cinere, ejuſdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex utero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem; verum ad carnes ſanæ mulie-

ris affricetur, priſtinum recuperat fulgoris rubòrem. Denique vitra (ſolidorum corporum maxime clauſa) quibus eſſentiæ, vel magiſteria zibettæ &c. inerant, vidi repetitis tædioſiſque ablutionibus, odores illos peregrinos ſervaſſe: Imo & vitrum, magnetis vim tractoriam ſic ſervaſſe, eò quod magiſterium Magnetis, in illo fabricatum fuerat. Si igitur hujuſmodi fiant in vitro, quidni etiam in ſuccino? Quod ſe habet, ob poroſam & volatilem materiam inſtar teſtæ, quæ recens ſemel imbutum, reſervat odorem. Non igitur mirum, ſi carabe imbutos odores retineat, præſertim ſi geſtetur ab eodem, cujus mumiales exhalationes, per frictionem ſuſcepit. Nec etiam multum refert, ſi narium teſtimonia repudiet. Nam & per veſtigium, non dignoſcimus cujus ſit. Etenim ſi Sacra, in lapidibus, magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus reſolutis (nam tunc nondum ars reſolvendi vulgo enotuerat) neque de pulveribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non niſi parva mora, ſtercoribus commiſta, tranſeundo labitur. Ergo de lapidibus integris ſermo eſt. Quæ tam attractiva, quam expulſiva mali eſſe debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis, magnam habeat virtutem in uſum humanum, ipſęque duriſſimæ gemmæ, Sapientis teſtimonio, virtute ſint fertiles: neceſſe id eſt contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodum inſtar aſtrorum. Ideoque & ſuccinum, per irradiantem ſui tranſparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis ſegnius: ejuſque vis quæ alias velut ſopita dormit, non mirum ſi frictionibus, & caloribus excitetur: præſertim quod adamas, etſi de ſe nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim ſuccinum paleas aut feſtucas trahit, niſi prius fricetur. Eſt nempe

ſignatum,

ſignatum, docens, frictiones præcedere debere, ſi ſopita vis ejus, excuſſo ſomno excitari debeat, deſtinatumque auxilii munus, in nos influere. Teſtor ſaltem fruſtum ſuccini, ut gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri poſſe, pretioſis lapidibus. Enimvero Paracelſus excelſum gloriatur, invento magnetis humani, quo inceſſanter, putat auram peſtiferam intro duci. Adeoque potiores vires pollicetur, in ſuo zenexto trahendi foras, quam ſint ficti magnetis noſtri, trahendi intro. At ſane vir ille viſus mihi, ſuæ doctrinæ de Peſte, tot libris evulgatæ, parum conſtans, parumque expertus. Dum ſcilicet cœlum, ſagittarium Peſtis, hancque, non niſi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ ſi vera autumat: ſaltem virus iſtud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliaribus in nos ſagittatur. Magneſque vel immerito accuſatur, dum culpa caret, ac zenexton, fruſtra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut cauſas appropriationis zenexton, minime intellexit, aut ſaltem ſurdas Peſtis cauſas, ſe dictaſſe exiſtimet. Quorſum ergo hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inventi iſtius? Siquidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque adverſus eundem? eſto, ſit enim Magnes (donemus ſupponendo falſum) in corde, & arteriis, qui citra diſcretionem, commiſtum aëri peſtiferum ſimul virus, intra combibat. At hunc, ſi zenexton tollat, vel impediat, jam homo neceſſario ſuffocatur, aſſueta expiratione privus, ad cujus neceſſitates cor & arterias, volunt indeſinenter fatigari. Quod ſi vero malimus, zenexton, ſeparatorem auræ Peſtilentis, à pura: aliquid fabula dignum, vox iſta continet. Quia zenexton, ſaltem cribri, ac ſeparatoris, viceſque Archei ſubiret. Sin autem zenexton efficiat, ut ma-

ut Magnes noſter, non niſi licita trahat: eſſet tum zenexton Archei pædagogus, atque ludi magiſter. ut ſcilicet ſuo rite fungatur munere, niſi forte mavis, zenexton ab Archeo, niſi ſolius officii nomine, diſtinctum. adeoque æqualiter cum Archeo inficeretur, Peſtiſque contagium ſentiret. imo res externa, peregrina vitæ, viruſque fortaſſis continens, jam Archei vitalis etymo aſſumitur. Eheu Paracelſe, longè aliter ſe res habet. Tædet namque Archeum ſuæ gubernationis, nec enim eſt pugnæ intentus, aut ſeparationi in Peſte. Qui ipſuſmet eſt unicum veneni objectum unicuſque faber. Sed accingit ſe fugæ habenas diſiicit, panico terrore plenus, memorque ſuæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus ſubigatur, morſu viperæ, aut ictu ſcorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recuſat, conſpectuque hoſtis, territus, fores aperit, claves poſt ſe abjicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeoque, quæcunque poſt mortem in cadavere obveniunt, in Peſtis acceſſu, ſunt in fieri eſſe. Zenexton igitur inſervit duntaxat, non quidem ut Archeum admoneat ſui officii, atque deſtinationis, neque ut virus, ab innocuo, in objectis dividat: multo minus ut naturalem refocillationis attractum inhibeat: Sed ut necet, & annihilet ſpecificum virus, quod tam in aëre externo, quam intus in Archeo, eſt conceptum. At ſane nil horum magnete opus habet, nec magnetem ullatenus reſpicit. Ignotum eſt magnetis inventum, finiſque, in zenexto, apud Paracelſum. Nam zenexton, in omnem eventum, ſi magnetem reſpiceret, non valeret, niſi caſu quo, aura peſtilens, intro per arterias trahitur, (quod alibi ſat demonſtravi frivolum tractatu de Blas humano). non autem ſicubi per anhelitum adducitur, ut neque ubi intus venenum oritur peſtilens. Igitur

ignotum

ignotum Paracelſi zenexton nequaquam neceſſitatibus naturæ, aut medendi finibus ſatisfacit. Hippocrates autem, propinquius viſus eſt cauſas neceſſitatis ad zenexton, aſpexiſſe. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intro ſcilicet, extrà, & in orbem, cœlum, indiſtinctò tum adhuc helleniſmo: pro vi vitali, nominans. Unde poſteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorſum, per diaphoreſim, ut impediatur Peſtis peregrina per inſpiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemoriali, ſervantur infectorum corpora, in diaphoreſi. Aſt manet idem dubium, & anxietas vetuſta, circa anhelitum, Peſtiſque internæ, fabricam. Meoque judicio, zenexton nec debet ſerare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hoſtis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, diſſidia, atque rixæ, ſi unquam antea, ſaltem Peſte flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus, ſua, deſpondens, abjicit arma. Denique neque zenexton, ſeparando, coquendo, aut præparando exterius puro ab inpuro, intentum ſit oportet. Sed prorſus per modum antidoti, ſit contra venenum jam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipſum. Sed quandoquidem uſus ejus præcipuus, ſit in præſervando magis, quam in ſanando: Idcirco vis requiſita in zenexto propriiſſimè conſiſtit, quod tollat appropriationem adaptationemque mumialem: extra quam, nullum ſit contagium. Nec tamen alienum eſſet, ſi inſuper alexiterii poteſtates ſit nactum. Enimvero Paracelſus multa de ranis & bufonibus pro Peſte refert, confuſa tamen quælibet. Multorum interim aviditates, atque oculos aperuit. Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris convenire aſſerit, & quidem baculo per caput transfoſſo, ſuſpendi, atque ſiccari voluit. Menſem ad hoc nullum elegit. Promittit

mittit tandem bufonem ſic ſiccatum (de ranis autem, nil proſecutus) buboni appoſitum, ita in ſe, totum virus Peſtis tracturum, ut ſucceſſive in quartum quintumve bufonem uſque, omnes mirabiliter intumeſcant. Adeoque veneni quantitatem, per bufonum numerum conjicit. Vult & ſiccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua roſacea. Attamen vel eſt ſibi Paracelſus inconſtans, vel aliud ſibi, præter bufonem, zenexton delegit. Siquidem ſcribit bufonem valere ſolum in Peſte inguinum & mulierum. Ad alias autem Peſtes, aliis utitur attrahentibus: ſummumque incarnativum vulneris cœleſtis (ſic nempe Peſtem vocat) ait aurum & gemmas. Imprimis fateor, me bufones applicuiſſe bubonibus, & eſcharis, tam in pectore, capite, mammillis, quam alibi tam in viris, quam mulieribus: ac ubique, non ſine promto juvamine, & doloris mitigatione. At imprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuiſſe tantillum. Quod & idcircò, ridiculum deinceps duxi. Dein, æque frivolum eſt illud Paracelſi. Quod ſcilicet Peſtis nuſquam alibi occurrat quam pone aures, ſub axillis, & in inguine: eò quod ſagittarius cœleſtis non feriat alias. Siquidem vidi veram ac lethalem Peſtem, ubivis, toto corpore ſe oſtendiſſe, nedum eſcharis, veſiculis, puſtulis, & tumoribus: ſed etiam vibicibus, atque ſtigmatibus. Itaque putavit Paracelſus idem accidere bufoni exſiccato, quod vivo animali venenis aſſumtis, punctoque à ſerpentibus contingit, vel per venena plantarum, & animalium interemto. Quaſi Peſtis humana, venenum bufoni foret; hocque ſi contingeret, non bufo Peſti: ſed Peſtis bufoni imperaret. Nec etiam cadaver ſiccatum ſentit, quæ ſibi viventi erant venena. Nec tumet cadaver, ictum à ſerpente. Cadaver namque, ſi non ſenſerit, nec tume-

faciendi

facіendi energiam retinuit. Ignoravit itaque Paracelſus, quod intumeſcere, ſit proprietas Archei vitalis, quodque non niſi occaſionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar inſolentem, Paracelſi hoc ſcribentis, audaciam. Nam bufo exſiccatus utut ſex horis maceretur, ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi, atque jacturæ plenum eſt. Ego itaque maceravi, tepida aqua paucula:qui loco dolenti appoſitus, mox dolorem lenivit. Equidem ſi quicquam è nobis, in cadaver bufonis expiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intraſſet in bufonem, expiraſſet. Ergo tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter & effective: veneni autem eſt actio occaſionalis, quæque ideo in Archeum mortui ſiccatique bufonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque, cum deſit exſiccato bufoni: non poteſt eſſe cauſa tumeſcentiæ in bufone. Nam venenum ceſſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum venenum, dicat relationem ad aliquid vitale. Cognoſco Paracelſum nullam habuiſſe actualem praxim Peſtis; multa quidem parumque conformia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hauſta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conſcio, Londini aliquot millia, Peſte curaverat, hoſtium accuſationibus poſtmodum, in arce Vilvordiæ detentus, me adjutore libertatem nactus eſt. Juſſerat enim bufonem magnum, menſe Junio poſt meridiem captum, tibiis ſuſpenderem prope focum, illique ſubtenderem patinam è cera flava. Tandem à triduo ſuſpenſionis, bufo evomuit terram, & aliquot inſectas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus alis ſubviridi colore quaſi deauratis. Mox autem à vomitu, bufo obiit: nec ante triduum evomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod ſat remedii haberem

haberem curandis 40. millibus Peſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſtenſurum rei cardinem. Sed repente in exilium proſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu rejectas, itemque exſiccatum bufonis cadaver, ſeparatim in pulverem tundi juſſi, & cum tragacantho trochiſcos formavi, quibus feliciter ſum uſus tam ad præcautionem Peſtis, quam ejuſdem ſanationem. Dein Julio menſe, decreſcente Luna, veteres Bufones cœpi, quorum oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque capitibus prominentes, adeo ut uterque oculus, totus in vermes transformatus eſſet, fortaſſis 50. numero, in ſingulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant, & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, ſtatim bufo, appoſita manu, egreſſum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactos (vt dixi) per ſuſpenſionem, reperi dare excellentiſſimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, ſimulque cum eo quod per vomitum rejecit, in trochiſcos parvulos redegi addito cadavere bufonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, ſtatim virus extrahebant. Erantque trochiſci promptiores, ac validiores, ſi in uſum aliquoties recidiſſent, quam recentiores. Reperi autem amuletum pro Peſte, longe validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram, omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam evomit, omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem Adeptæ Philoſophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeo ut aliquot herbas, ſuo tabo inficiat, homini uſuales: idque in ſpem necis. In eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine, terrorem immenſum concipiat naturali dono, Qui terror ab homine,

natura-

naturalem energiam ſibi acquirit & imprimit, contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis, interimit, & annihilat ideas territi Archei humani. eo quod terror in bufone, eſt naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte: eſt tantum accidentalis, & fluxa. Ergo bufo natura ſua timidus ab homine, odii ſui imagines auget, vireſque intendit, ut ſaltem clanculum, ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprietatem ſigillarem odii ſimul & terroris, geſtat in capite, oculis, & loco concupiſcibilis poteſtatis. Caput itaque & oculi, adhuc vivo animali, in vivos ac veros vermes (quales caſeo innaſcuntur niſi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) tranſmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod vivo adhuc animali tota cerebri theca, verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſane, atque ſingulare ſignatum, terribiliſſimo morborum dicatum. *Salutem ex inimicis noſtris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis ſanitatis medelam. Eſt namq; noſtri odium, bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde ut ſaliva rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo terror noſtri, odiumque innatum in bufone, aſcendant altius, fortiuſque ſui imagines imprimant, ſuſpenditur bufo eminus prope focum, in aſpectu noſtri. Creſcitque odium & terror ideo, in mortem uſque. Quod autem bufo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox oſtendam, per ipſius mortem repentinam. Nunc ſaltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorſum, frequenti nigro

ſtigmate,

ſtigmate, conſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod remedium gerat adverſus Peſtem etiam ferociſſimam, quæ nempe poſt celerem mortem, ſua edit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima, morteque velociſſima, remedium promittat, multo præſtantius pro quavis ignaviore dederit. Ut autem mecum tyrones agnoſcant, quantum imago odii, in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia quod Peſtis humana, non attingat bruta, ut neque vice verſa. Eo quod virus nullum, operetur citra fermentum humanæ mumiæ, ſive ſymboli conſonantiam. Etenim ſive fermentum iſtud fluxerit, ex corpore infecto, veſte, charta, auraque peſtilenti: ſive demum è nobis oriatur, claudaturque ſub tartaro cruoris, Saltem utut ſumatur, Peſtis, nequit inficere quemquam, abſque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris ſeminale ſimulacrum in bufone, enecat fermentum mumiale, ſine quo ſcilicet, venenum Peſtilens conſiſtere, ingredi, ut nec appropriari, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt operandi in zenexton, quo ſcilicet impeditur peſtilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementoſum, ac evaporantem, privat fermento mumiali. Atque in vicem ejus, adfert fermentum ablativum veneni Peſtilentis, ſive Iconem necantem fermentum Peſtilens. Eo quod quaſi in momento interimat fermentum mumiale, contagii fontem, vel ſaltem fomitem, nimirum ſi jam ſit præſens: impeditque futurum, quo minus invaleſcat. ſicque interimit immediatum inhæſionis ſubjectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, ſi inhabilitetur, ne ſuccreſcat ſedes Peſtis. Cum alioqui omne fermentum, ſit mera cujuſdam odoris tinctura. Neque enim Peſtilens virus atteritur à veneno bufonis, actione primaria deſtru-

deſtructiva aut de bellativa:ſed actione ſecundaria, quatenus Idea odii aut terroris Peſtilens, extinguit fermentum, quo mediante, venenum Peſtis ſubſiſtit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Peſtis, ſit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali ſtabulatum: tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriativum, & immediatum ſubjectum veneni, manetque deinceps duntaxat ſubjectum fracidum, ut ante, ſudore tenus profligabile. Unde conſtat, quod zenexton, ſaltem præcaveat appropriationem primario, ſimulque tollat ſigillum, ſive quidditatem eſſentialem Ideæ virulentæ terroris. Enimvero Domina de Rommerſwale, Toparcha in Wechovem, nobilis, affinis, & proba matrona, mihi in candore retulit, ſe quondam toto pomeridie ſpectaſſe duellum, araneæ, & bufonis. Hic enim, dum ſe supernè ab aranea deſcendente, ictum ſentiret, & capite, confeſtim ſe intumeſcere, confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrime curatus, detumuit, unde iteratam pugnam aggreſſus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properavit. Idque dum jam tertiò accidiſſet, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec iſtam herbam reperiret, celerrime totus intumuit, & terrore percuſſus, mox obiit. Non autem ſe contulit, ad plantaginis ejuſdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque triſtitiæ, mortem acceleratam parit, ſpes perit remedii celerrimi, in morbo furioſiſſimo) dum namque ſuam non reperit plantaginem, qui antea ſpe ſtatim convaleſcendi dimicabat: ſtatim metu, atque terroris Idea, deſperans, obiit. Patet enim hinc, hujus beſtiolæ pavor immenſus, magnitudo & violentia Ideæ

pavoris,

pavoris, ex celeritate mortis conjicitur. Etenim confeſtim ſanari, intumeſcere, ac ſtatim perire, aperiunt, in hac inſecta fore momentaneum, ac præſentaneum in Peſte remedium, ut & toxico, fore ſuum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea ejuſmodi, dualitatem cum vita ſervat, ideoque etiam illa, hanc ſubplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, ſi ejus fructum expectemus: terroremque in bufone augeri convenit noſtri, nam ut noſtra Peſtis, non eſt bufoni lethalis, aut contagioſa: ita terror bufonis, terrorem Peſtis Archei noſtri, nequicquam auget. Ac niſi terror, deſinat eſſe conceptus aliquis, ſitque redactus in Ideam activam; ut in Archeo non parit toxicum Peſtis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum ut bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprii conceptus terrifica Idea: verum neceſſe eſt, ut bufo præ noſtri terrore, languendo pereat ſuſpenſus prope focum &c. Nam tunc terror ille lethalis, noſtro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Synbolizat nempe cum terrore noſtri Archei, inquantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non eſt noſtras; Ideo toxicum fabricat, contra toxicum peſtilentis terroris, ab Archeo formati, in Ideam virulentam Peſtis. Eſt nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Conſidera quæſo bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adoleſcatque per annos plurimos: è ſaxis nempe confractis, non rarus bufo Pariſiis eruitur, qui forte per ſœculum ibidem deten-

tus

tus fuit. Nec enim edit, antequam reſpiret. Bibitaque ſemel aura, mortis demum, ac diminutionis leges ſubit. Vixit etiam ſolo, ſuoque Archeo antequam reſpiraret. Cætera creata fere omnia, in petra, putreſcunt. Bufo [illegible], in liquore fracido, nutritur, ac adoleſcit intra petram. Hinc conjicitur etiam, quod ſit animans deſtinatum divinitus, ut Idea ſui terroris, virulenta quidem ſibi, nobis, noſtræque Peſti, ſit toxicum in terrore. Nam ut ex præfatis ſat patet, quod bufo, noſtræ contemperationi, & adaptationi, ſit maximè incongruus: ita terroris Idea in bufone, eſt ipſi terrori peſtifero in nobis, valde peſtilens. Cum igitur bufo, ſit inſecta, hominis aſpectu pavidiſſima, quæ in ſe tamen, terrorem ab homine, ſimulque odium in hominem, format in Imaginem, ſive ens activum reale, & non ſola confuſaque apprehenſione ſubſiſtens (prout jam ante de Ideis prægnantis, itemque canis rabidi &c. nudè eſt demonſtratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris peſtilens in homine, unde nimirum Archeus invaleſcit, nedum ſentiens, extinctam in ſe Ideam peſtilentem: ſed inſuper quia agnoſcit aliquid terrefieri, paveſcere, atque fugere, ſe longe inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pavore hoſtis conſpicuo, animus hoſtilis roboratur. Eſt autem bufo tantæ formidinis, ut ſi poſitus directò aſpectu, ante te, ipſum aliquandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occiſus, modo Paracelſico, abſque terrore mortuus, eſt zenexto indignus. Reſumto ergo animo, Archeus pavorem abjicit, maximopere ubi natum ſui terroris virus, interimi perſentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non ſecus atque virus Peſtis, eſt prorſus inſolens. Nec

agit zenexton materialiter: ſed actio ejuſdem, eſt ſpiritualis, ac prorſus ſynpathetic[illegible] Siquidem ſynbolum activitatis, in quo conſiſtit ratio fundandæ ſynpathiæ, eſt in concepto veneno terroris, tam in Peſte, quàm bufone [illegible]c prout virus Peſtis, anomalum eſt, cum aliis nil habens commune: ita quoque zenexton, activitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; noſtri terroris imagini peſtilenti, fit manifeſtum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore, ac reſurrectione Archei. Quam ſane zenexton activitatem, Scholæ contemplari non potuêre, eò quod contemplari nequierint iſtud Ariſtotelicum, nedum in Peſte: ſed & in venenis cæteris, eſſe mendoſum. Eſt nimirum actio zenextonis, à victoria patientis ſuper agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, ſuperante quidem, at nullatenus operante, impreſſa, actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, ſunt tanquam fugitiva animantia, ideoq; terrefactum hominis Archeum reſtaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis ſpiritualibus, prorſus, atque longe ſecus certatur, quam per appropriata agentia corporalia, eſt ſolitum. Quod alibi demonſtravi, removendo activitates contrarietatum, à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò, eſt de natura magnetica, agens ſcilicet duntaxat, in objectum proprium, dum intra limites ſphæræ, ſuæ activitatis, occurrit. Dubium videri poſſet aliquibus, cur Imago odii, in bufone, ſit remedium: imago autem odii in rabido ſit toxicum. Ratio eſt in adjuncta terroris Idea, in bufone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam unum ſuperat aliud, in animoſitate conceptuum. Ideoque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, ejuſque ſigillata imago, obedien-

obedientiam ſui injicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: ſed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia. Bufo autem eſt animans noſtri timidiſſimum, utque ex odio ſibi innato in nos, eſt ſibi male conſcius (ſic diſponente divina clementia) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes ſe mutuo, & comite, conferunt notam maximæ puſillanimitatis, intinctæ veneno odii. Hinc nempe necatur imago terroris peſtilentis, ab imagine lethalis odii, & Archeus noſter ab Imagine puſillanimis terroris, tanquam in ſpeculo, per applicationem zenexton intuetur; ac ſuperioritatem, quam ante amiſerat, propemodum, reaſſumit. Ideoque Idea terroris, in bufone, odit, ſimulque imago odii, terret bufonem unde venenum, noſtro terrori ſuperinducit. Utroque ſcilicet medio, imaginem terroris peſtilentis, in Archeo perimit. Eſt nimirum in ſpiritualibus primitiva autophilautia. Cum originalis omnis monomachia ſenſitivorum, non niſi ex præmeditatis conceptibus profluat: Uniuſcujuſque autem conceptus Idea, formetur in phantaſia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim ut imagines motuum faciendorum, deſinunt in motus: ſic & ſenſuum imagines, deferuntur primum intro, ad ulteriores conſiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehenſionum, paſſionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra ſe, labunturque ac gliſcunt juxta directiones, atque inclinationes paſſionum. Hactenus nimirum, ejuſmodi imagines determinant, ſpiritus vitales, vel ipſas partes operativas viſcerum, juxta impreſſionem ſibi propriam. Quod clariſſime enoteſcit in veneno rabidi. Qui, ſi nos formidaret, ut timet aquas, nos non impeteret, nec ejus morſus, nobis

venenoſus eſſet. Aranea namque, ſcorpio &c. ſunt animalcula iracunda, quæque ſi nos feriant, ſui veneni iram, in nos deponunt:vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam, ſubinde veſcebatur araneis, nedum verſicoloribus vineæ:ſed & nigris illis, è ſpecubus, & locis uliginoſis, & inde vivebat ſoſpes. Quapropter conſideravi,araneam animal timidum dum manu apprehenditur, nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehenſus timiduſque ſcorpio, medetur inflicto à ſe vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in ſummo gradu. Odii nimirum imago, virulenta ſui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriativum, ne Archeus induat, combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum noſtrum revocat, additque animoſitatem, ut à fugiente, fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiva. Quale eſt naſturtium aquaticum, cum ſucco foliorum raphani majoris. Itemque ceraſorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contuſa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, uva inverſa, Aconitum, prius aceto cocta,tum cum ficu contuſa, loco appoſita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cujuſmodi plures claſſes ſunt.

Hippocrates redivivus.

HOMO quidam, cuſtodi angelo eudæmoni familiaris, oravit, ut à Deo impetraret remedium per quod Hippocrates, Græcorum Peſtem popularem curavit. Sperans miſeris Chriſtianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim conceſſit omnipotens. Dixit eudæmon, Hippocrates uſus eſt ſulfure, ſale & pice. Quod reſponſum, poſt ſe relinquit obſcuritates priores. Hinc factum, quod homo ille, poſtmodum dixerit, his temporibus,

ſat di-

ſat dictum eſſe. Quare poſt anxiam indagationem: tandem mecum reſolvi. Quod ſulfur Hippocratis ætate, phlogiſton vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioſcorides, optimum deſignari dixit, à ſua proprietate, quod ſcilicet, integrum igni abſumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat divinum in morbis, quodque per ſulfur, virus Peſtilens (quod eſt venenorum, morborumque contagioſorum, ſummum, atque anteſignanum) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulfur τὸ θεῖον. Adeo ut hinc, in hodiernum uſque diem, ſulfur nondum aliter ſcribatur, aut nominetur, quam nomine Divini. Eo quod medeatur Peſti, quæ uti à Diis tantum immitti credita ſit, ſic & divinum auxilium in ſe continere putetur antiquitùs. Etenim cuncta univerſim corpora, etiam alexiteriorum, aërque ipſus, ſubjacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcircò materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſalſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo lineo clauſa, ſit contagionis particeps, non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta, non eſt minus capax contagii, quam linum, undè fit. Argentum quoque aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antitodus, alienum virus Peſtilens, combibere poſſunt. Solum autem ſulfur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & Peſtis contagio. Quia ſolum ſulfur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quam locis ipſis arcet, deletque cujuſvis attactus, & odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem, quia contagii inimicum. Quocirca neque mirum, ſi Peſtis, in pellem derivata ab interno initio, per ſulfur quoque extrahatur. Etenim cum

 in Uni-

in Univerſo, nil promptiùs ignem concipiat ſulfure' quia merus velut ignis eſt, non mirum, quod ſulfur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandavenſi. integram legionem Neapolitanam, Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ pulvere pyrio, ſua tinxerat induſia, ut lotrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (Id ſonat ſulfur ſive divinum ignem non expertum) quod vivum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flavum, quod ſemel accenſum, ardet porro in finem uſque, nec pellem in ſuperficie contrahit, ut neque fecem notatu dignam, poſt ſe relinquit: ſed totum avolat, ſemel accenſum, idcirco φλόγιστον nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſitis, extrahendi ſulfuris. Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodii nato. Nam pyrites, arſenicale aliquid expirat coquendo, quippe arſenicum ideo vulgo, fumus metallorum dicitur. Juſſit itaque Hippocrates primum, domos Peſte infectas, ſulfure ſuffiri. Enimvero ſulfur dum uritur, ſeparanturque ejus heterogenea, dat nigram fuliginem, eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſive oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa, ideoque cum fumo evolat, priuſquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa aſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo unà evolans, ut eſt in indole ſui priſtina: Ita nec hoc loco alicujus valoris.

ris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen, per flammam deſtruatur; eo ipſo, in Gas, ſive ſpiritum ſilveſtrem transmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cum pharmacum debeat morbo adæquate reſpondere, neqūeūt aqua, ſal, fuligo, aut evolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores ſulfuris. Quo pacto autem Gas iſtud ſulfuris, ab ejus aporrhea diſtinctum, agnoſcas, lychneum ſulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confeſtim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam, à fumo ſuffocari. Dein ſerva lagenam ſubere optime obturatam, & videbis ad vaſis parietes, affixum ſulfur, & in ſuperficie aquæ ſi qua in fundo ſit. Quod ſi vero poſt aliquot dies, lychneum idem accenſum collo lagenæ impoſueris, è veſtigio flamma extinguitur, propter Gas ſulfuris non condenſabile. Non ſecus atque odor fracidus dolii, ſuffocat flammam lychnii ſulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peſte dabat, ſuffiebat hoc modo. Poculum ſtricti colli lychnio ardentis ſulfuris ſuffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arcte concluſum agitabat, dudum conquaſſando, ſurſum atque deorſum. Donec vinum, omne Gas ſulfuris in ſe combibiſſet. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem ſupplebat, ungendo corpus vino græco, cui tenuiſſimum pollinem ſulfuris incoxerat. Sudantibus vero, eundem pollinem exſiccatum Sole, aſpergebat, & frictionibus juſſit applicari. Peſtis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci remedia Hippocratis, cœperunt primò Peſtem, dein omnem febrim, Pyr,

ſive Ignem vocare. Non quidem ob febrium inſignem, atque neceſſarium calorem cauſticum: (licet ſic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroreſque, tam Pyr vocarunt, quam ardentem cauſum. Hippocrates enim ſulfur in cote lævigabat cum aqua,& rurſus exſiccatum, ſervabat ad uſus. Dabat autem cum vino ſalito, & calente, grana ſulfuris 24. ut ſudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat.Nam aliàs ſal, ſordes in ſe continet, quæ primo crepitu evolant, dehiſcente, ac ſubſiliente ſale. Hi ſpiritus fraceſcunt facile, ac ſalem, contagionis metui ſubſternunt. Sunt namque ſali admodum peregrini. Qui licet dudum ante ſalis fuſionem fugerint, inſtituit tamen ſalis liquationem, ut per ignem abſumatur, quicquid exotici in ſale contineretur. Enimvero cernebat mox à Peſtis invaſione, conſternatum appetitum,dein & impuritates in ſtomacho ſuccreſcere fracidas,ac nidoroſas: unde cephalalgia, vomitus, nauſea, delirium, ſopor &c. orirentur quæ ſanationem Peſtis impedirent. Sumſit itaque carnium communem balſamum ſalis: qui fracidum virus, atque putredines everteret abſtergendo, cum virium conſervatione: dabatque vinum ſalſum fervidum, non autem tepidum, ut nauſeas compeſceret, & ſudores potenter cieret: addebatque ſulfur, ut ſuo velut odore, Peſtem interimeret. Quia ſal abſtergit, à putredine conſervat, & ſulfur, venenum cohibet. Hunc autem ſudorem, præſcribebat triduo ad minimum, ſæpe tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem ſudabant bis, & vice ſingula, per diei ſextantem ſi poterant. Primis diebus plus, ac deinceps conſequenter minus. Inter ſudandum enim, tollebat omnem potum: peracto autem ſudoris termino, hordei cremore cibabat, & pro potu,vinum

tu, vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana ſalis præfati, & ſulfuris. Folia autem Aſari, aceto macerata, calida ſuperponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ poſt horas 12. ſingulas, ſepeliri juſſit. Quoniam immenſum fœtent. Factum eſt deinceps, quod Græcia uvas, conſperſerit muria maris aliquoties, priuſquam ad torcular deferrentur. Suaſit nempe id Hippocrates, ut unà ſic infectæ ab uvis pellerentur. Hinc vina græca, etiamnum ſalſa hodie, neſcita uſus hujuſmodi ratione. Ad grandes bubones, & ſtigmata, applicabat lintea calida, generoſo vino intincta, cui ſulfur, ut dixi, incoxerat. Præterea ſibi reſervabat arcanum, cujus obtuitu, ſibi divinos honores acquiſivit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abſciſſis nempe caude extremo, & capite, pellem excoriabat, Inteſtina cum felle abjiciens: ſolum Cor & Jecur reſervabat: omnem vero cruorem, cum vena per ſpinam decurrente, extraxit. Carnem vero, non bullivit more quo Theriacæ inditur, ſed eandem, cum oſſibus, & præfatis viſceribus exacte contuſit, & tepido furno exſiccavit, donec pulverari poſſent: quem pulverem deſpumato, coctoque ſatis melli, inſpergebat, dum ſciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Jure, quam vaporibus, deponere. Huic autem electuario, aroma patrium addebat, ad palliandum ſecretum: ideoque nec ab Angelo patefactum. Myſterium autem, ſanatio continet. Quod ſicut mors per ſerpentem irrepſit: ipſa quoq; per ſerpentis mortem, vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium beſtiarum, non ignoravit quoque, quod ſerpens, callidior eſſet cæteris animantibus, quodque in ſerpente, balſamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplaſtis, imponere non potuit tutius, quam ſub pelle ſerpen-

tis. Forte namque ſperarunt mortem à Deo minitatam, auxilio ſerpentis ſe evaſuros. Uſus quoque eſt Hippocrates vino picato. Quocirca conſideratione dignum, quod Hiſpania, raro Peſte affligatur. Non quod deſint peccata, aut ſordes, ubi nullæ propemodum latrinæ ſunt. Regio inquam caloribus æſtuans, Africæ æmula, atque contermina eſt. Nec etiam quia magnates, potum nive refrigerant. Quia ſaltem rurales, atque cives, Peſte ſua peccata piarent. Sed Egyptus, utitur aquis, & fructibus, unde in carne fracedo. Hiſpania vero utitur vino, & quidem picato: quia cum plerumque doliis careant, vina coriis picatis conſervant. Italia, vaſa lignea habet, ideo nec pice utitur, coacta, frequentiuſque Peſte corripitur. Pix enim, anthracibus appoſita, ſolamini eſt, citoque aperiuntur. Pix namque, eſcharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, ſola Picea, Teda fit, & præ pinguedine, ſtatim moritur, ſi trunco parum terræ adjicitur. Deus namque, liberalis eſt ſuis remediis: idque ſuæ Bonitati eſt vernaculum. Mors enim, arbori ſuperveniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio deſtinari viſa eſt. Odor picis, ſuffumigio plurimis provinciis Peſte contaminatis, familiaris. Sic namque non unicum Hippocrati remedium, contra Peſtem, Petus aſſerit: & ab Athenienſibus velut deaſtro tutelari, litatum. Cum ergo Græci, cernerent Hippocratem uti remedio, ſibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, ſanationem, & totam tribuebant præſervationem: ſenſim deſperantes, magis magiſq; uſus ſalis atque ſulfuris, in oblivionem abiit, præſertim ſi aliquot anni, à Peſte liberi, intercurrerent. Ac deinde quiſque medentûm, cœpit varia ſeligere, ſperans ſuum, Hippocratis eſſe antidotum. Unde poſtmodum ſeges remediorum, abſque numero collecta

eſt, vaçuis

eſt, vacuis plerumque ariſtis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis, ſurrexit Theriaces compoſitio, partim confuſione ſimplicium gravata, partimque inter præparandum diſſipatis odoribus, & in Juſculis, abjecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Orvietani pro Peſte: quia is primus, auſus fuit publico foro, deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præſtant ſolo uſu colubri. Parum enim diſtinguunt Peſtem, à toxicis cæteris, parumque adnotarunt, invito Orvietani electuario, Peſtem nihilominus ſeviiſſe nuper per totam Longobardiam. Omitto namque, quod radicitus, Peſtis à cæteris venenis differat. Quercetanus, hujuſque farinæ ſcriptores, in caco alexiteriis, ac tyrociniis, plurima (audacter, an temulenter, judicent alii ex ſuppoſitis Peſtis radicibus) dictant remedia: quorum unum quodque, non quidem ex ſcientia: ſed ex ſola putatione, concinnatum eſt, eorumque author, commiſeratione, ſi non ſupplicio, dignus eſt. Ranzovius namque, de ſanitate tuenda, ad filium, Saxonicam antidotum deſcribit, per me tentatam, aliquoties: at fruſtra ſemper. Quia virus, ſpirituali terroris imagine, conſiſtens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem ſuperet imaginem. Ideoque præ inſcitia cauſarum Peſtis, excogitavit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinne connexuit, contra virus peregrinè intrans. Univerſa nimirum confuſa, citra methodum, experientiam, rationem, & cauſarum notitiam. Nilque omnino contra Peſtem, ſtulta terroris imagine, atque perſuaſione timiditatis, ortam, excogitatum, deinceps ab ævo Hippocratis, quiſque Medentûm cœpit pro lubitu varia ſeligere, & connectere multa, ac multo plura, ſperans ſuum, eſſe Hippocratis inventum. Interim numerus compoſitionum excrevit,

crevit, ſenſimque incertitudo, veritatem priſtinam ſubplantavit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda ſit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemque inde productam: profecto, nec opem Peſtilenti contagio, adferre poteſt. Vel ſi cum iis quis reſurgat à Peſte, id non niſi infido fit auxilio. Nam in Peſte, ipſe Archeus, terrore atque mœrore propemodum faſcinatus eſt, ac pernitioſam imaginem in ſe cudit, quę vera eſt Peſtis: à qua, nec ſponte reſurgit, niſi vi naturæ ſingulari, ac gratia divina. Porro, ut tractatu ſingulari, demonſtravi alibi, primos conceptuum impetus, non ſtare in libera voluntatis diſpoſitione: ſed fabricari in Hypochondriis: ita exin deductis argumentis, apprime ſpectavi, terroris imaginem, Peſtemque videlicet ipſam, formari circa ſtomachi ac Splenis ditionem. Id enim ſerio, longoque otio deprehendi, ac plurimis hiſtoriis obſervatione accurata confirmavi, quarum unam aut alteram retuliſſe, non erit extra ſcopum. Adoleſcens quidam, cernens ſororculam ſtigmate nigro aſperſam, & extinctam, terrore perculſus, ſtatim ſarcinam circa os ſtomachi ſenſit, continuæ ſuſpirationis monitricem. Utebatur quotidie Theriaca, adjuncta Myrrha, & petaſitidis radice, edebat ac bibebat uſque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu ſororis, febris, ac ſopor, ipſum apprehendit, & triduo inde, obiit. Nobilis virgo, conſimilem ſarcinam, atque terroris anxietatem paſſa, tandem dejecta appetentia, ſuſpiriis, compreſſionibuſque ſtomachi, inſomnes noctes, ac palpitante corde tranſegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & ſpei indeſinente. Fruſtraneæ erant enim quotquot ſecum deliberationes animoſitatis, ac reſignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti,

locus

locus ſuperfuit. Idque etiam mox faſtidivit. Nec etiam tantopere mortem expavit, quantum futura deliria. Ridebat interim ſtultas anxietates, ſive luctæ vanitates, ſuæque ſtultitiæ piguit ipſam. Medentes autem, miſerant ſua ad illam Alexiteria. Sub quibus crevit animi duellum, non ſecus ac demorſis à rabido ſua Hydrophoibia. Ac tandem lethali mœſtitia terroris peſtiferi, jam plane deſpondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, ſomnum nullum admiſerat, ſub agonia perpetua, vitæ deſperatione, & plena tamen luctæ ſuæ ſtultæ recognitione ſecum anxiebatur: Adhibitiſque opiatis, pejus ſe habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6. horarum ſpatio plane convaluit. Interim fateor atque moneo proteſtando, quod condum Hippocratici remedii manifeſtaverim ſatis aperte, ut ſolis artis filiis, veriſque Medicis ſit ſat patulum: ſoliſque pigris Medentibus lucro emancipatis, & invidis veritatis oſoribus, tectum futurum. Narravi autem. 1. Hiſtorias præfatas, ut eluceſcant incipientes Peſtes, nondum veneno peſtilenti imbutas, nondumque ſufficienti imagine terroris, comitatas. 2. Utque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3. Quod impetus primi, confuſionis, terroris, atque imaginationis circa os ſtomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cujus emunctorium, eſt prope os ſtomachi, adeoque ſcopus illius ſagittarii. Nam in juvene ſano, quem Peſtis ſeptem horarum abripuerat, inſtituta anatomia, reperi eſcharam oblongam jam conſtitutam, ut prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16. horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notavi patratam. 4. Quod animalis verſutiæ herus, cum caduceo ſomni, ſoporis,

atque

atque vigiliarum ibidem diverſorium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirii ſedes ſit ibidem, Idque longa demonſtratione alibi fundavi ex profeſſo. 6. Purgationes item, ut & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, aut confidentia dignas eſſe. 7. Quodque omnis ratio, deliberatio, animoſitas, reſignatio, conſolatio, argumentatio, omniſque verſutia humana, in contrarium, non niſi æthyopem lavent in Peſte, prout & in Hydrophoibia. 8. Quod opera præſervativorum, ſit ignava, quoties, & quandiu perſtat ſigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quod ejuſmodi imago, continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamque ipſam conculcet, nec minus ad ſe captivam trahat, quam rabidi morſus, nolentem hydrophoibum parit, aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorium. 10. Quod laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in ejuſmodi terroribus. 11. Quod non devicta timoris Idea in viſcere, nec exulata fece, cui iſta imago inſedit, irritum eſt, quicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur. Hydrophoibi namque, licet ſubinde per intervalla diſcrete loquantur, præſentiant, prædicentque advenam inſaniam, non poſſunt tamen non adigi in inſaniam ſuæ imaginis. 12. Quod perniciosa ſit natatio, & quicquid ſudorem cohibet. 13. Ptiſanæ, pultes, ſyropos, atque Julapia, laxa ac frivola eſſe remedia, tanto malo. 14. A Peſte notha, perveniri tandem ad legitimam: ſæpius tamen ægros deficere ſub incipiente, antequam ſua edat ſigna. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quod odores grati, ſuffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullam Peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum enim. Si fracidum cadum vini, aromatum, vel quovis alio odore, præterquam ſulfuris, imbuas: manet fracidum,

ſracidum, novumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, ut prius. Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terroriſque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multo minus, illud enecant, vel terrorem ab Archeo amovent, ut nec ſedem reficiunt, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad civitatem Stertzingam ſibi beneficam, commendat præ cęteris quibuſvis remediis, ſub lingua ſenſim liquatam myrrham: ac junioribus in præſervationem, pro 24. horarum ſpatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam, expertus ſum, mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrrhæ uſu multo, Peſte interfectos. Myrrha quidem, etſi cadavera, balſami locò præſervet à putredine: procul tamen diſtat Peſtis à putredine. Non ſecus ac candentis ferri eſchara, à putrefacto cruore diſcrepat. Et licet jam demortuum, ſubſequatur putredo, terroris tamen virulenta imago, proprie non putrefacit: ſicut propriiſſime Archeum vitalem occidit, ac in virus ſecum tranſmutat. Jubet enim myrrham ore detineri. Quaſi Peſtis neſciret intrare niſi oretenus. Longe ergo conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem Peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, ſi myrrha ore detenta, liqueſcat. An odor forte myrrhæ impediet quominus imago venenoſa, non ſit venenoſa? ſit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Peſtem ex Archeo? Eadem ratio æque frivola ac inſulſa eſt, pro Theriaca, aceto &c. odoratis. Tandem ſciant mortales, in medendo, nil æque damnoſum, ac credulitas, data abſque pignore, & veritate. Profecto accuſationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falſitates, impoſturas, temeritates, falſaſque medentûm merces, quibus vitâ ſpoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelſum virum

virum deprehendi,temerarium promittendo,inexpertum in Peſte, Inconſtantem in remediis, Ignarum in cauſis,ut & ingratum,erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores,quod in re tanti momenti, pro veritate, candide loqui cogar, ne quis ſe ſuis fidat in Peſte auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HACTENVS inauditum virus Peſtis produxi. Scilicet animam, ejuſque vitalem Archeum, pollere imaginatione ſibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ poteſtatem,eſſe, formare Ideas: non quidem quæ amplius ſint nudum ens rationis, ſive non ens: ſed veram prorſus imaginis ſubſiſtentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio, cum ſit opus carnis, brutis etiam nobiſcum commune; hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo,nil niſi hoc aliquid, longe à ſpirituali conceptu diverſum, progreditur. Ad quam autem entitatem ſubſiſtentem, conſequendum, ipſe Archeus, veſtit ſuum conceptum (qui mera & abſtracta adhuc eſt mentalis Idea) ſui involucro, ſive particula auræ ſuæ adeo, ut quod in ſe concepit abſtracto imaginationis conceptu, idipſum Archeus mox veſtiat, induatque vitalı aura. Sic ut deinceps ſit ſubſiſtens ens, imago ſcilicet ab imaginatione fabricata,Porro ut conceptuum,ac paſſionum variæ ſunt difformitates, juxta Prothei illius libertatem: ita haud dubie, ſunt & iſtiuſmodi imaginum multiplices varietates, procul ab invicem ſegregatæ. Etenim ſic lætitia,atque triſtitia, è diametro ab invicem recedunt, harumque Ideæ, ſpiritibus vitalibus indutæ, ſculptæ, ac uſæ, diametraliter in nobis diſſimiles operationes edunt. Suntque ideo Imagines terroris, plurimum virulentæ, atque potentes, ad contaminandum, ſynbolizantem

tem ſecum ſpiritum vitalem, tam in corde,ac arteriis, quam in ipſamet ſolidorum œconomia habitantem. Quam ſcilicet imaginem, ejuſque efficaciam potentiſſimam,jam ante,ac pluries alibi, manifeſtavi, quantum potui. Dixi etiam, ac demonſtravi, eandem imaginem, eſſe Peſtis eſſentialem, formalem,atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex ſolo terrore à Peſte, Peſtis ſit fabricata,licet non præexiſteret cauſa materialis,unde hauriri poſſet.Tractavi deinceps obiter de præſervatione ac ſanatione Peſtis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis uſitata. Attamen nondum pro præſenti ſeculo ſat dictum in ordine ad ſanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates, nondum ſat elucidatæ. In primis imago terroris unica eſt, quidem ſua in ſpecie, ac proinde difficulter poteſt intelligi,quod Peſtis ex unica, uniformique Idea terriculamenti, quiret tam diverſa,tam diſtinctis nedum emunctoriis: ſed per totum corpus tam diſtinctas partes, æqualiter,pro ſuo lubitu affligere. 2. Deinde,quod eadem terroris imago,quiret ſolo nutu ſuo tam diverſa à ſe invicem producta, cudere. Qualia ſunt Anthraces,Bubones,eſcharæ,veſiculæ. puſtulæ,tumores, vibices &c. 3. Quod unica terroris Idea, nedum partes externas, ſed & ſtomachum invaderet, & obſideret, itemque caput &c. 4. Quod unitas illius Ideæ, nunc acutiſſimum morbum, aliàs lentum, ſenſimque nicantem, alibi ſenſim ſponte fatiſcentem produceret: cum ejuſmodi effectus,potius veneni diverſitatem, quam identitatem accuſare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenoſa Idea pavidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, eſcharam in pelle producendi inſtar ferri candentis. Imo & ſtomachum, ſive viſcus principale, eſchara perforet.

M 6.Quod

6. Quod inquam delirium, ſive vigilia, non ex eodem cum ſopore initio pullulare videantur. At omnem hujuſmodi anxietatem unica facile reſponſio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primique conceptuum impetus, contingunt infra ſeptum tranſverſum, qui ideo negantur ſubeſſe rationi, aut eſſe in noſtra poteſtate. Quapropter Hypochondriacas paſſiones ibidem vigere, omnis jam ætas conceſſit. Deinde Peſtem, immediate à peſtilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci ut fabricatur: ita & cuditur terroris imago, unde ſibi Imaginatio, etymon deſumſit. Non eſt autem ejuſmodi imago deſes, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepiſſe nemo neſciat. Denique terror, nedum eſt animæ humanæ, ac ſolius rationis pavor: ſed & Archeus ipſe, terretur, iraſciturque naturali quodam fervore, ac paſſionum illecebris. Porro terror cudit quidem imaginem Peſtis effectricem, confuſionis atque horroris genitricem: ſed venenum, imago iſta non aſſumit, ab indiſtincta confuſione terroris, terrore confuſo, metuque aut fuga deſertoris Archei: ſed ſicut omnis ſerpens, caniſque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ: ita quoque Archei terror non ſufficit, ad productionem peſtilentis imaginis: niſi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ ſimul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Peſtis plerumque circa ſtomachum naſcatur, ſeſeque manifeſtet per nauſeas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, ſopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc ſuppellectilem verſari circa ſtomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, ſatis amplè demonſtravi. Eſchara enim, non fit in mortuo: ſed tantum in vivis, adeoque à vita, &

Archeo ipſo (prout de ſenſationibus alibi) qui excandeſcens, parit furoris imaginem, quæ nata eſt ſe ipſam, totumque ſpiritum Archei, ipſumque influum ſpiritum ſanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim ſpiritus, qui primo ortu materialiter in digeſtione ſtomachi acidus fuit, ac digeſtionibus ſubſequentibus ſalſus fit, atque volatilis; formaliter degenerat, fitque ſal corroſivum, atque alcali volatile, efficiens cauſa corroſionis, & eſcharæ. Nam ad tranſmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina ſcilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid eſt vitale, in ipſamet ſolida partium ſubſtantia, id totum excandeſcente principio vitali irato, ac ſuccenſo, accenditur, varioſque morbos (qui in pruno, igne Perſico, gangræna, eryſipelate &c. obvii veniunt) parit. Patet ergo, ab eodem terrefacti, & in rabiem ſuccenſi Archei, initio, contingere nunc in ſtomacho, nunc in pelle, glandulis, emunctoriis, tum etiam ſubinde in ipſamet ſolida ſimilarium, aut viſcerum œconomia ſuſcitari Peſtem diverſimodè, unde lethales ſphaceli, eſcharę, atq; combuſtiones, contingunt, pro diverſitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diverterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensque ac ſemifurens tam hoſtilis fiat partibus clientibus, quibus ſolus præſidet, non aliunde petenda eſt confirmatio; quam quod ſpina infixa, quæ axungia leporina, tutò abſque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit iſtud remedium: quæ ſpina alioqui ingentem furoris tragœdiam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculum, lubens ignoraret. Puta, quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemque ictus phlebotomi mundi, quantum diſtat à pun-

ctura immundi phlebotomi. Non mirum ergo, quod ſedes, qua primum imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpe tamen ab inſito vitæ ſpiritu, tranſmittuntur atque fugantur, venenati turbines, ad habitum exteriorem, ad loca inquam, quorſum latex, propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſive ad habitum externum corporis, dimittantur. Ideoque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis tantum veſtitur ſpiritu influo: tum facile ſudorifera ſubveniunt. Sed ubi ſolidis inhærens, innatuſque Archeus Imaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocavi) tumoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam tranſmigret. quod inexcubale mortis detrimentum continet. Ideoque ne tenax intus, hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum, ut imago non dudum intus fluctuet peſtilens: ſed tota ſuppellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim Imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro Peſte exercitus (fortè ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas. febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet; Ixia vero ſomnum arceat, multoque magis ſopores contra naturam. Ideoque extractum Carlinæ recentis, non fore infœcundum recenti Peſti ſperant.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

APPROBATIO.

PEſtis à Clariſſ. & Expertiſſ. Domino JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT deſcripta & exactè diſcuſſa, productis plurimis arcanis naturæ, digna eſt quæ typis evulgetur. Ita Cenſeo.

P. COENS *S. T. L. Canonicus & Lib. Cenſ. Antverp.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google